

ปน หิสาติ หิสนมกฺขิกา, อนุธมกฺขิกาตีปี บรรเทาความหนาวนั้น โดยประการที่มันจะ
 วุจฺจนฺติ. มกฺสาติ มกฺสา เยว. วาตาคี ทำอาหารให้เกิดขึ้น ในร่างกายไม่ได้.
 สรชอรชาทิเกทา วาตา. อาตโปติ เพราะว่า เมื่อร่างกายถูกความหนาวเย็น
 สุริยาคโป. สิริสฺปาติ เยเกจิ สรนฺตา เบียดเบียนเอาแล้ว ภิกษุก็จักเป็นผู้มีจิต
 กฺจฺจนฺติ ทิมชาคิกา สบฺปาทโย. เตสํ ชัดส่าย ไม่อาจที่จะตั้งใจมั่นโดยแยกกายได้,
 ทฺยฺยสมฺผลฺโส จ ญฺยฺยสมฺผลฺโส จาคี เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคจึงทรงอนุญาต
 ทฺวิโร สมฺผลฺโส, โสปี จิวโร ปารุปีตฺวา ไว้ว่า ภิกษุพึงใช้สอยจีวร เพื่อป้องกัน
 นิสินฺนํ น พาทติ, ตสฺมา ตาทิสฺเสสุ จานฺเตสุ ความหนาว ดังนี้. ในประโยชน์ทั้งปวงก็มี
 เตสํ ปฏฺิฆาตฺตถาย ปฏฺิเสวติ. ยวาทเวติ นัยนี้แหละ. เพราะในที่นี้ ข้าพเจ้าได้กล่าว
 ปุน เอตฺสฺส วณฺํ นิยตฺบฺปิโยชนาวธิ- ไว้สิ้นเชิงแล้ว. คำว่า ความร้อน ได้แก่
 ปริจฺเจทฺทสฺสนตฺถํ, หิริโกปินปฏฺิจฺฉาหนํ หิ ความร้อนแห่งไฟ. แต่พึงทราบถึงความ
 นิยตฺบฺปิโยชนํ, อิตฺรานิ กทาจิ กทาจิ เกิดขึ้นแห่งความร้อนนั้น ในเพราะเหตุมี
 โทหนฺติ. ตตฺถ หิริโกปินฺนฺติ ตํ ตํ ไฟป่า เป็นต้น. ส่วนในบทว่า หิ-
 สมฺพาทฺฏฺจานํ. ยสฺมี ยสฺมี หิ อญฺเฏ มกฺสวาตาคปสิริสฺปสมฺผลฺसानํ (ที่แปลว่า สัมผัส
 วิวริยมาเน หิริ^๑ กุบฺปติ วินสฺสติ, ตํ ตํ แห่งเหลือบ ยุง, ลม, แดด และสัตว์
 หิริโกปนโต หิริโกปินฺนฺติ วุจฺจติ. ตสฺส จ เสือกกลาน) นี้ พึงทราบอธิบายด้วย
 หิริโกปินสฺส ปฏฺิจฺฉาหนตฺถนฺติ หิริโกปิน- บทว่า หิสา ได้แก่เหลือบ, เรียกแมลงวัน

^๑ ฉ. สิริสฺปาติ.

^๒ ฉ. หิริ.

ปฏิบัติญาณตถุ์. หิริโกปินี ปฏิบัติญาณตถุ์ปิ หัวเขี้ยวก็ได้. บทว่า มกสา ได้แก่ยุ่ง
 ปาโร. นั้นเอง. บทว่า วาทา ได้แก่ ลมทั้งหลาย
 ที่แยกเป็นลมเจือฝุ่นและลมไม่เจือฝุ่นเป็นต้น.
 บทว่า อาตป ได้แก่ แดก. สัตว์ทั้งหลาย
 จำพวกที่เสือกกลานไปทุกชนิด ซึ่งได้แก่พวก
 ที่มีลำตัวยาว มิ่ง เป็นต้น ชื่อว่า สิริสปา.
 สัมผัสของสัตว์เหล่านั้น มีสองอย่าง คือ
 สัมผัสเพราะกัก ๑, สัมผัสเพราะกระทบ ๑,
 สัมผัสเช่นนั้น จะเบียดเบียนภิกษุผู้ห่มจีวรนั่งอยู่
 หาได้ไม่, เพราะเหตุนี้ ภิกษุจึงใช้สอยจีวร
 เพื่อประโยชน์ แก่การป้องกันสิ่งเบียดเบียน
 มีความหนาว เป็นต้นเหล่านั้น ในเพราะเหตุ
 ทั้งหลายที่เป็นเช่นนั้น. การกล่าวคำว่า
ยาวเทว ตั้งนี้ นอก เพื่อแสดง
 การกำหนดเขตแดน ของประโยชน์ประจำ,
 ว่าที่จริง การปกปิดอวัยวะ อันจะยังความ
 ละอายให้กำเริบ เป็นประโยชน์ประจำ,
 ประโยชน์นอกนั้นมิได้ในกาลบางครั้งบางคราว.
 ในบทว่า หิริโกปินีปฏิบัติญาณตถุ์ (ที่แปลว่า
 เพื่อการปกปิดอวัยวะ อันจะยังความละอาย

ให้กำเริบ) นั้น ความว่า ฐานะที่มีคชิกนั้น ๆ
ชื่อว่า หิริโกปิน. จริงอยู่ เมื่ออวัยวะใด ๆ
ถูกบุคคลเปิดเผยออกแล้ว ความละอายย่อม
กำเริบ คือ ย่อมพินาศไป, อวัยวะนั้น ๆ
ท่านเรียกว่า หิริโกปิน เพราะเป็นที่ยังความ
ละอายให้กำเริบ. ก็ความแห่งบทนั้นว่า เพื่อ
ปกปิดอวัยวะ อันจะยังความละอายให้กำเริบ
เพราะเหตุนี้ พระบาลีจึงเป็น หิริโกปิน-
ปฏิบัติจนตถุ. บาลีว่า หิริโกปิน
ปฏิบัติจนตถุ ดังนี้ก็มี.

ปิณฑปาตุนติ ยงฺกิญฺจิ อาหารํ. โย
หิ โภจฺจิ อหารโร ภิกฺขุโน ปิณฑฺโหลยฺน
ปตฺเต ปตฺตตฺตา ปิณฑฺปาตฺติ วุจฺจติ.
ปิณฑฺวานํ วา ปาโต ปิณฑฺปาโต, ตตฺถ ตตฺถ
ลหฺธานํ ภิกฺขานํ สนฺนิปาโต สฺมุโหติ วุตฺตํ
โหติ. เนว ทวายาติ น คามทวารกาทโย
วีย ทวตฺถํ, กิฟานิมิตฺตุนติ วุตฺตํ โหติ. น
มทายาติ น มฺมุจฺจิมลฺลาทโย วีย มทตฺถํ,
พลมทนิมิตฺตํ โปริสมทนิมิตฺตตฺถจาติ วุตฺตํ โหติ.

คำว่า ปิณฑปาต ได้แก่อาหารอย่างใด
อย่างหนึ่ง. ก็อาหารอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่าน
เรียกว่า ปิณฑปาต เพราะความที่ตกไป
ในบาตร โดยการเทียวไป เพื่อบิณฑะ
(ก้อนข้าว)แห่งภิกษุ. อีกอย่างหนึ่ง การ
ตกไปแห่งบิณฑะ (คือก้อนข้าว) ึ่งหลาย
ชื่อว่า ปิณฑปาต, อธิบายว่า ได้แก่ประชุม
คือกลุ่มก้อนแห่งภิกษาที่ได้แล้ว ณ ที่นั้น ๆ.
คำว่า ไม่ใช่เสพเพื่อเล่น คือไม่ใช่เสพเพื่อ

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนันท
ขออุทิศส่วนกุศลให้คุณพ่อแซ แซ่โอ้ว

น มณฑนายาติ น อนเตปุริกเวสียาทโย เล่นเหมือนอย่างชนทั้งหลาย มีเด็กชาวบ้าน
 วย มณฑนตถ์, องคปจุงคานัน เป็นตัน เล่นกัน, อธิบายว่า ไม่ใช่เสฟ
 ปีนภาวนิมิตตุนติ วุตตํ โหติ. น วิญสนายาติ เพราะมุ่งจะเล่น. คำว่า ไม่ใช่เสฟเพื่อ
 น นฏนจุงกาทโย วย วิญสนตถ์, ม้วเมา คือไม่ใช่เสฟเพื่อม้วเมาเหมือนอย่าง
 ปสนนจุงวิวณตานิมีตตุนติ วุตตํ โหติ.^๑ ชนทั้งหลาย มีนักมวย เป็นตัน เล่นกัน,
 เอตถ จ เนว ทวายาติ เอตํ โมหุปนีสุสยป- อธิบายว่า ไม่ใช่เสฟเพราะมุ่งความม้วเมา
 ปทานตถ์ วุตตํ. น มทายาติ เอตํ ในกำลัง และเพราะมุ่งความม้วเมาว่า
 โทสุปนีสุสยปทานตถ์. น มณฑนาย น เป็นชาย. คำว่า ไม่ใช่เสฟเพื่อตกแต่ง คือ
 วิญสนายาติ เอตํ รากุปนีสุสยปทานตถ์. ไม่ใช่เสฟเพื่อตกแต่ง เหมือนอย่างชนทั้ง-
เนว ทวาย น มทายาติ เจตํ อตตโน หลาย มีหญิงชาววังและหญิงแพศยา เป็นตัน
 สโยชนูปตติปฏิเสธตถ์. น มณฑนาย เสฟกัน, อธิบายว่า ไม่ใช่เสฟเพราะมุ่ง
 น วิญสนายาติ เอตํ ปรสสุปี สโยชนูปตติ- ความอ้อมเอิบ แห่งอวัยวะน้อยใหญ่ทั้งหลาย.
 ปฏิเสธตถ์. จตุหิปี เจเตหิ อโยนิโส คำว่า ไม่ใช่เสฟเพื่อประดับ คือ ไม่ใช่เสฟ
 ปฏิตติยา กามสุขลลิกานุโยคสุส จ ปทาน เพื่อประดับ เหมือนอย่างชนทั้งหลายมีพวก
 วุตตุนติ เวทิตพพิ. นักฟ้อน นักระบำ เป็นตัน เสฟกัน, อธิบาย
 ว่า ไม่ใช่เสฟเพราะมุ่งความมีผิวพรรณ
 ผ่องใส. อนึ่ง ในบททั้งหลายเหล่านี้ ฟัง
 ทรายว่า บทว่า ไม่ใช่เสฟเพื่อเล่น นี้ ตรีส

^๑ ฉ. ปินภาว.....

^๒ อภุสสาลินี. ๕๖๖ อภุสสา วณณนา.

ไว้เพื่อละความเป็นอุปนิสัยแห่งโมหะ. บทว่า
 ไม่ใช่เสพเพื่อมัวเมา นี้ ตรัสไว้เพื่อละความ
 เป็นอุปนิสัยแห่งโทสะ. สอนบทว่า ไม่ใช่เสพ
 เพื่อตกแต่ง, ไม่ใช่เสพเพื่อประดับ นี้ ตรัส
 ไว้เพื่อละความเป็นอุปนิสัยแห่งราคะ. อนึ่ง
 สอนบทว่า ไม่ใช่เสพเพื่อเล่น, ไม่ใช่เสพ
 เพื่อมัวเมา นี้ ตรัสไว้เพื่อห้ามสังโยชน์
 เกิดขึ้นแก่ตน. สอนบทว่า ไม่ใช่เสพเพื่อ
 ตกแต่ง, ไม่ใช่เสพเพื่อประดับ นี้ ตรัสไว้
 เพื่อห้ามสังโยชน์เกิดขึ้น แม้แก่ผู้อื่น. อนึ่ง
 ค่ายบททั้ง ๔ นี้ตรัสถึงการละอโยนิโสปฏิบัติ
 (การปฏิบัติโดยไม่ถูกอุบาย) และกาม-
 สุขัลลิกานุโยค ดังนี้เกิด.

<u>ยาวเทวาทิ</u>	วุดตตถเมว.	<u>อิมสฺส</u>	คำว่า <u>ยาวเทว</u>	มีความหมาย
<u>กายสฺสชาติ</u>	เอตสฺส	จาคุมมหาภูติกสฺส	ตามที่กล่าวแล้วนั้นแหละ.	คำว่า <u>แห่ง</u>
<u>รูปกายสฺส.</u>	<u>จิตฺติยาติ</u>	ปนฺนธฺมฺจิตฺตถ.	<u>กายนี้</u>	คือ <u>แห่งรูปกาย</u>
<u>ยาปนายาติ</u>	ปวตฺติยา	อวิจฺเจตฺตถ,	มหาภูต ๔ นี้.	คำว่า <u>เพื่อความตั้งอยู่ได้</u>
<u>จिरกาลภูจิตฺตถ</u>	วา.	สมฺรูปตฺถมฺภมิว	หิ	<u>เพื่อความตั้งอยู่ได้</u>
<u>ขินฺณฆรสฺสามิโก,</u>	อกฺขพฺภณฺชนมิว	จ		<u>เพื่อความเป็นไปได้</u>

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนันท
 ขออุทิศส่วนกุศลให้คุณพ่อแซ แซ่โอ้ว

สากฎิโก กายสฺส จิตฺตํ ยานตฺถเจส ไม่ขาดสาย, หรือเพื่อความตั้งอยู่ได้ตลอด
 บิณฑฺพาคํ ปฏิเสวติ, น ทวมทมนฺทนวิญฺสฺนตฺถํ. กาลนาน. ที่จริง ภิกษุนี้ ย่อมเสกบิณฑฺพาค
 อปิจ จิตฺติ ชีวิตินฺทริยสฺเสตํ อธิวณฺํ, เพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกาย และเพื่อความ
 ตสฺมา อิมสฺส กายสฺส จิตฺติยา ยานายาติ เป็นไปได้ คุจเจ้าของเรือนเก่า ทำการ
 เอกฺตาวตา เอกสฺส กายสฺส ชีวิตินฺทริยปฺ- ำจุนเรือน, และคุจนายเกวียนทำการหยอด
 ปวตฺตาปนตฺถนฺตปิ วุตฺตํ โหตีติ เวทิตพฺพํ. เผลาเกวียน ฉะนั้น, ไม่ใช่เสกเพื่อเล่น
วิหีสฺสปฺรติยาติ วิหีสฺวา นาม ชิมฺจฺฉา เพื่อมัวเมา เพื่อตกแต่ง และเพื่อประดับ.
 อาพาธญฺเณ. ตสฺสา อฺปรมตฺถเจส อีกนัยหนึ่ง ฟังทราบว่ ำว่ จิตฺติ (ความ
 บิณฑฺพาคํ ปฏิเสวติ, วนาเลปนมิว ตั้งอยู่, ธรรมชาติเป็นเหตุตั้งอยู่ได้) นี้เป็น
 อฺนุหีสฺวาทิสฺส ตปฺปฏิการํ วิย จ. ชื่อของ ชีวิตินฺทริย, เพราะเหตุนี้ ด้วย
พฺรหฺมจฺริยานุคฺคหยาติ สกลสฺสาสนพฺรหฺม- ำเพียงเท่านั้นว่ เพื่อความตั้งอยู่ได้ เพื่อ
 จฺริยสฺส มคฺคพฺรหฺมจฺริยสฺส จ อฺนุคฺคหตฺถํ. ความเป็นไปได้แห่งกายนี้ ด้งนี้ ก็มีอธิบายว่
 อยฺมฺ หิ บิณฑฺพาคปฏิเสวณปจฺจยา กายพลฺ เพื่อการยังชีวิตินฺทริยของกายนี้ ให้เป็นไป
 นิสฺสาย สิขตฺตยานุโยกวเสณ ภวณฺตาร- ไปได้ดังนี้ก็ได้. ำว่ เพื่อระงับความ
 นิตฺถรณตฺถํ ปฏิปชฺชนฺโต พฺรหฺมจฺริยานุคฺคหยา เบียดเบียน ความว่ ความทิว ชื่อว่
 ปฏิเสวติ, กนฺตารนิตฺถรณตฺถิกา ปุตฺตมฺส^๒ ความเบียดเบียน เพราะอรรถว่ทำให้

^๑ ฉ. วิหีสฺสปฺรติยา.

^๒ ส. นิ. ๑๖/๑๑๔.

วีย, นทีนิตฺตถรณตฺถิกา กุลล^๑
สมุทฺตนิตฺตถรณตฺถิกา นาวมิว จ.

วีย, เจ็บป่วย. ก็ภิกษุนี้ ย่อมเสพบิดตบาศเพื่อ
ระงับความทิวนั้น, เช่นเดียวกับ (คนเป็น
แผล) ใช้ยาทาแผล และเช่นเดียวกับ เมื่อ
ความร้อนความเย็นเกิดขึ้น ก็ใช้ยาแก้
ความร้อนความเย็น นั้น ฉะนั้น. คำว่า เพื่อ
อนุเคราะห์พรหมจรรย์ คือเพื่ออนุเคราะห์
ศาสนพรหมจรรย์ทั้งสิ้นและมรรคพรหมจรรย์.
จริงอยู่ ภิกษุนี้ อาศัยกำลังกาย เพราะ
การเสพบิดตบาศเป็นปัจจัยแล้ว ปฏิบัติเพื่อ
การข้ามภพกันดาร ด้วยอำนาจการประกอบ
เนื่อง ๆ ในสิกขา ๓ ชื่อว่า ย่อมเสพบเพื่อ
อนุเคราะห์พรหมจรรย์, คฺจกรียาสามี ผู้มี
ความต้องการข้ามทางกันดาร กินเนอบุตร,
คฺจชนผู้มีความต้องการข้ามแม่น้ำ ใช้แพ,
และคฺจชนผู้มีความต้องการข้ามทะเล ใช้เรือ
ฉะนั้น.

^๑ ม. ม. ๑๒/๒๗๐.

อิตี ปุราณณจ เวทน์ ปฎิหงฺขามิ ชื่อว่า โดยประการอย่างนี้ เราจัก
นวดจ เวทน์ น อุปปาเทสสามีติ เอว^๑ กัจจเวทนาเก่า และจักไม่ยั้งเวทนาใหม่
อิมินา ปิณฑปาทปฏิเสวเนน ปุราณณจ ให้เกิดขึ้น ความว่า ภิกษุคิดว่า โดยประการ
ชิมจฺฉาเวทน์ ปฎิหงฺขามิ, นวดจ เวทน์ อย่างนี้ คือ โดยการเสพบิณฑบาตนี้ เราจัก
อปริมิตโกชนปจฺจยํ อาหารหตุถกอลัสาฎกคตุถ- กัจจเวทนา คือความหิวเก่า, และจักไม่ยั้ง
วฏฏกกาภมาสกมุคฺคตวมิตกพฺราหมณานํ เวทนาใหม่ อันมีการบริโภคนั้น ประมาณเป็น
อนฺนตโร วียน น อุปปาเทสสามีติ ปฎิเสวติ, ปัจจัย ให้เกิดขึ้น เหมือนอย่างพราหมณ์ที่ซื้อ
เภสชฺชมิว กิลาน. อถวา ยา อธฺนา อาหารที่ตถกะ พราหมณ์ซื้อ อลังสาฎก
อสปฺปายาปริมิตโกชนํ นิสฺสาย ปุราณณม- พราหมณ์ซื้อ ตัดวัฏฏกะ พราหมณ์ซื้อ กาก-
ปจฺจยวเสน อุปปชฺชนโต ปุราณเวทนาติ มาสกะ พราหมณ์ซื้อ มุคฺคตวมิตกะ คนใด
วุจฺจติ. สปฺปายปริมิตโกชนเนน ตสฺสา ปจฺจยํ คนหนึ่ง แม้ตั้งนี้ แล้วจึงเสพเหมือนอย่าง
วินาเสนโต ติ ปุราณณจ เวทน์ ปฎิหงฺขามิ. คนใช้เสพเภสชฺช ฉะนั้น. อีกนัยหนึ่ง พึงทราบ
ยาจายํ อธฺนา กตํ อยุคฺคตปริโภคณมฺมุปจฺยํ ความหมายในข้อนี้ แม้อย่างนี้ว่า เวทนาใด
นิสฺสาย อายตี อุปปชฺชนโต นวเวทนาติ เรียกว่าเวทนาเก่า เพราะอาศัยโภชนะที่ไม่
วุจฺจติ. ยุคฺคตปริโภควเสน ตสฺสา มฺลํ เป็นสัปปายะและการบริโภคนั้น ประมาณแล้ว
อนิพฺพตฺเตนโต ติ นวดจ เวทน์ น จึงเกิดขึ้น ในปัจจุบันนี้ ด้วยอำนาจกรรมเก่า
อุปปาเทสสามีติ เอวมฺเปตฺถ อตุโถ เป็นปัจจัย. เราเมื่อยังปัจจัยแห่งเวทนาเก่า
ทฏฺฐพฺโพ. เอคฺตาวตา จ ยุคฺคตปริโภค- นั้น ให้พินาศไปด้วยโภชนะที่เป็นสัปปายะและ

^๑ ฉ. เอตี.

คุณสุพจน์ โอแสงธรรมนันท
 ขออุทิศส่วนกุศลให้คุณพ่อแซ แซ่โอ้ว

และสุขในความโง่งงว้าง จักมีแก่เราได้
ก็โดยการงดเว้นบริโภคน้ำที่ความต้องการจนเต็ม
ท้องเสีย, และการอยู่ผาสุก เพราะการปรับ
ความเหมาะสมกันแห่งอริยาบถ ๔ ได้ จักมี
แก่เรา โดยการบริโภคอาหารลดลงไป
๔-๕ คำ ดังนี้บ้าง แล้วจึงเสพ. ข้อนี้สมจริง
ตามคำแม่ที่ท่านกล่าวไว้ (เป็นคาถา) ว่า :

"จตุตถาโร ปณฺจ อาโลเป
อภุตฺตวา อุกกั ปิเว
อลั ผาสฺวิหาราย
ปหิตตฺตสฺส ภิกฺขุโน"ติ?

"ภิกษุพึงงดบริโภคน้ำเสีย ๔-๕ คำ แล้ว
ดื่มน้ำ (แทน) เป็นการเพียงพอเพื่อ
ความอยู่ผาสุก แห่งภิกษุผู้มีตนส่งไป
แล้ว" ดังนี้.

เอตฺตาวตาว^๒ ปโยชนปริกฺคโท มชฺฌิมา ด้วยคำพูดมีประมาณเท่านั้น (คือ ปาฐะทั้ง ๓
จ ปฏิปทา ทีปิตา โหตีติ เวทิตพฺพา. อันได้แก่ ความดำเนินไปได้ ๑, ความไม่มี
โทษ ๑, การอยู่ผาสุก ๑) พึงทราบว่าเป็น
อันตรงแสดงการกำหนดเอาประโยชน์ และ
ปฏิปทาอันเป็นสายกลาง.

^๑ ชุ. เถร. ๒๖/๔๐๑.

^๒ ฉ. เอตฺตาวตาว จ.

คุณจรัส ไผ่ประดิษฐ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เสนาสนนฺติ สยณณจ อาสณณจ.
 ยตถ ยตถ หิ เสติ วิหาเร वा
 อทฺธโยคาทิมฺหิ वा, ตํ ตํ เสนํ. ยตถ
 ยตถ आसति निसिทธิ, ตํ ตํ आसन्. ตं
 เอกโต กตฺวา เสนาสนนฺติ วุจฺจति.
อุตุปริสฺสยวิโนทน์ ปฏิสลฺลानารามตฺถนฺติ
 ปริสหนฺนุเจน อุตุเยว อุตุปริสฺสโย. อุตุ-
 ปริสฺสยวิโนทน์ตฺถนฺจ ปฏิสลฺลानารามตฺถนฺจ.
 โย สรีราพาธจิตฺตวิกฺเขปกโร อสฺปฺปาโย
 อุตุ เสนาสนปฏิเสวเน วิโนเทศฺโพ
 โหติ, ตสฺส วิโนทน์ตํ เอกีภาวสุขตฺถนฺจาทิ
 วุत्तํ โหติ. กามณฺจ สีสฺส ปฏิมาทายาติ-
 อาทินาว อุตุปริสฺสยวิโนทน์ วุत्तमेव.
 ยถา ปน จีวรปฏิเสวเน หิริโกปिनปฏิจฺฉาหฺนํ
 นียตฺปโยชนํ, อิตฺรานิ กทาจิ กทาจิ
 ภาวนฺตีติ วุत्तํ, เอวมิธาปิ นียตํ อุตุปริสฺสย-
วิโนทน์ สนฺธาย อิทํ วุत्तนฺติ เวทิตฺพम्.
 อถวา อयं วุत्ตปฺปกारो อุตุ อุตุเยว.
ปริสฺสโย ปน หุวิโธ ปากฎปริสฺสโย จ

ชื่อว่า เสนาสนะ แปลว่า ที่นอนและ
 ที่นั่ง. ก็ภิกษุนอนในที่ใด ๆ คือ ในวิหาร
 ก็ตาม ในที่ผู้มีเรือนโถงเป็นต้นก็ตาม,
 ที่นั้น ๆ ชื่อว่า เสนะ (แปลว่า ที่นอน).
 ภิกษุนั่งคือ นั่งลงในที่ใด ๆ (คือในวิหารก็ตาม
 ในที่ผู้มีเรือนโถงเป็นต้นก็ตาม), ที่นั้น ๆ
 ชื่อว่า อาสนะ (แปลว่า ที่นั่ง). รวม ๒ คำ
 นั้นเข้าด้วยกัน เรียกว่า เสนาสนะ (แปลว่า
 ที่นอนและที่นั่ง). สองบทว่า อุตุปริสฺสย-
วิโนทน์ ปฏิสลฺลानารามตฺถ (ที่แปลว่า เพื่อ
 บรรเทาอันตรายคืออุตุ เพื่อความยินดีในการ
 หลีกเร้น) มีอรรถาธิบายว่า อุตุ นั้นเอง
 ชื่อว่า อุตุปริสฺสย (แปลว่า อันตราย คือ
อุตุ) โดยความหมายว่าเบียดเบียน. ได้แก่
 เพื่อบรรเทาอันตราย คือ อุตุ และเพื่อความ
 ยินดีในการหลีกเร้น. อธิบายว่า อุตุ ใด
 กระทบความอาพาธแห่งสรีระ และความ
 ชัดส่ายแห่งจิตได้ ไม่เป็นสัปปายะ เป็นอุตุที่
 ภิกษุพึงบรรเทาได้ด้วยการเสพเสนาสนะ, ก็

คุณจรัส ไผ่ประดิษฐ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วสุทธมรรค บ.พ.๑-๘

ปฏิจจนนปริสฺสโย^๑ จ. ตตฺถ ปากฏปริสฺสโย ได้แก่เพื่อบรรเทาอุตุนั้น และเพื่อเอาก้าวสุข
 สี่หุยมุขาทโย. ปฏิจจนนปริสฺสโย (จ)^๒ (สุขเพราะความเป็นผู้อยู่ผู้เดียว). พึงทราบ
 รากโทสาทโย. เต^๓ ยตฺถ อปริคฺคฺติยา ว่า การบรรเทาอันตราย คือ อุตุ ตรีสไว้
 จ อสฺปายรูปทสฺสนาทินา จ อาพาธํ น แล้วที่เดียวด้วยคำว่า เพื่อบรรเทาความ-
 กโรนฺติ, ตํ เสนาสนํ เอวฺ ชานิตฺวา หนาวเป็นต้น นั้นเอง ก็จริงอยู่. ถึงกระนั้น
 ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปฏิเสวนฺโต ภิกฺขุ ปฏิสงฺขา ก็ยังตรีสค้ำไว้แม้ในที่นี้(อีก) เพราะทรง
 โยนิโส เสนาสนํ ฯเปฯ อุตุปริสฺสยวิโนทฺนตฺถิ หมายเอาการบรรเทาอันตราย คือ อุตุ อัน
 ปฏิเสวตีติ เวทิตฺพฺโพ. เป็นประโยชน์ประจำ เหมือนอย่างที่อยู่ในข้อ
 เสพจีวร ตรีสการปกปิดอวัยวะอันจะยังความ
 ละอายให้กำเริบ ซึ่งเป็นประโยชน์ประจำ
 ประโยชน์ทั้งหลายนอกนี้ ย่อมมีได้ในกาล
 บางครั้งบางคราว ฉะนั้น. อีกนัยหนึ่ง อุตุมี
 ประการที่กล่าวแล้วนี้ ชื่อว่า อุตุนั้นแหละ.
 ส่วนอันตรายมี ๒ อย่าง คือ อันตรายปรากฏ
 และอันตรายปกปิด. ในอันตรายทั้ง ๒ อย่าง

^๑ ขุ. มหา. ๒๔/๑๔.

^๒ ฉ. จ-สทฺโท น ทิสฺสติ, อติเรโก วย
ทิสฺสติ.

^๓ ฉ. เย.

^๔ ฉ. น ทิสฺสติ.

คุณจรัส ไผ่ประดิษฐ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นั้น ชื่อว่า อันตรายปรากฏ ได้แก่ สัตว์ร้าย มีสีหะและเสือโคร่ง เป็นต้น. ชื่อว่า อันตรายปกปิด ได้แก่ กิเลส มีราคะและโทสะ เป็นต้น. อันตรายทั้ง ๒ อย่างนั้น ย่อมกระทำความเบียดเบียน เพราะไม่มีการคุ้มครองที่ดี เพราะการเห็นรูปที่ไม่เป็นสัปปายะ เป็นต้นก็ไม่ได้ ในเสนาสนะใด, ภิกษุเมื่อทราบ ก็พิจารณาอย่างนั้นแล้วจึงเสพเสนาสนะนั้น ฟังทราบว่า ชื่อว่า ย่อมพิจารณาโดยถูกต้องแล้วจึงเสพเสนาสนะนั้น ฯลฯ เพื่อบรรเทาอุตุและอันตราย ดังนี้.

กิลานปัจจัยเภสัชชปริกขารนติ เอกุถ
โรคัสส ปฏิกุณฺณเจเน ปัจจโย, ปัจจนีก-
กมนฺณเจนาติ อตุโถ. ยสฺส กสฺสจ
สปปายสฺเสตํ อธิวณฺเณ. ภิสกสฺส กมฺมํ เตน
อนุนฺณตตฺตาคาติ เภสชฺชํ. กิลานปัจจัยโย
เภสชฺชํ กิลานปัจจัยเภสชฺชํ, ยงฺกิลฺล
กิลานสฺส สปปายํ ภิสกกมฺมํ เตนมธฺตฺตฺตาทิตี
วุตฺตํ โทติ. ปริกฺขารโเวติ ปน "สตุตฺติ

วินิจฉัยในชื่อว่า กิลานปัจจัยเภสัชช-
ปริขาร นี้ ยาชื่อว่า ปัจจัย โดยความหมาย
ว่า เป็นเหตุต่อต้าน, ความว่า โดยความ-
หมายว่า ถึงความเป็นศัตรูต่อโรค. คำว่า
ปัจจัย นี้เป็นชื่อของสิ่งที่เป็นสัปปายะอย่างใด
อย่างหนึ่ง. ชื่อว่า เภสัชชชะ เพราะอรรถว่า
เป็นสิ่งที่หม่อมทำ เพราะความที่หมอนั้นอนุญาต
(เห็นชอบด้วย). เภสัชชคือปัจจัยแห่งคนไข้

คุณจรัส ไม้ประดิษฐ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นกรปริกษาเรหิ สุปริกษิตุ^๑ โหติ^๑ "ติอา^๑ที่สุ^๑ ชื่อว่า คิลานปัจจยเภสัชชชะ, อธิบายว่า
 ปริวาโร วุจจติ. "รโถ สีสปริกษาโร, ได้แก่วัตถุมีน้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เป็นต้น
 ฌานกุโช จกุกวีริโย^๒ "ติอา^๒ที่สุ^๒ อลงกาโร. อย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นสิ่งที่หม่อมทำ ซึ่ง
 "เยเกจีเม^๓ ปพฺพชิตเน ชีวิตปริกษาร่า เป็นสัปบายะสำหรับคนไข้. ก็คำว่า บริวาร
 สมุทาเนตพฺพา^๔ "ติอา^๔ที่สุ^๔ สมุภาโร. อิธ ปน เรียกบริวาร แปลว่า เครื่องแวดล้อมป้องกัน
 สมุภาโรปิ ปริวาโรปิ ฏญฺจติ. ตํ หิ ก็ได้ ในคำว่า "นกรเป็นอันแวดล้อมดีแล้ว
 คิลานปัจจยเภสัชชชะ ชีวิตสุส ปริวาโรปิ โหติ, ด้วยบริวารแห่งนกร ๑ อย่าง" ดังนี้ เป็นต้น.
 ชีวิตวินาสกาพาตฺตปฺตติยา อนฺตรํ อหตฺวา อลังการเครื่องประดับเรียกว่า บริวารก็ได้
 รกฺขนโต สมุภาโรปิ ยถา จิรํ วตฺตติ,^๕ ในคำว่า "รรมีศีลเป็นบริวาร มีฌานเป็น
 เหววมสุส การณาวโต, ตสฺมา ปริกษาโรติ เพลา มีวิริยะเป็นล่อ" ดังนี้ เป็นต้น.
 วุจจติ. เอวํ คิลานปัจจยเภสัชชชะญจ ตํ สัมภาระเรียกว่าบริวารก็ได้ ในคำว่า
 ปริกษาโร จาติ คิลานปัจจยเภสัชชชะ- "บริวารแห่งชีวิตทั้งหลาย อย่างใดอย่างหนึ่ง
 ปริกษาโร. ตํ คิลานปัจจยเภสัชชชะปริกษารํ. เหล่านี้ อันบรรพชิตพึงนำมาโดยชอบ" ดังนี้

^๑ อัง. สตฺตก. ๒๓/๑๐๗, ปาฬิมฺพน
 สุปริกษตฺนฺติ ทิสฺสติ.

^๒ ลํ. มหา. ๑๔/๗, โปราณโปกฺกจ เก
 เสตปริกษาโรติ ลิชิตํ.

^๓ ฉ. เย จ โช อีเม, สี. เยจีเม.

^๔ ม. มุ. ๑๒/๒๑๔.

^๕ ฉ. ชีวิตนาสกา....

^๖ ฉ. ปวตฺตติ.

คุณจรัส ไผ่ประดิษฐ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คิลานัสส ยงฺกิลฺลิจิ สบฺปายํ ภิสฺสกาณฺณณาคํ เป็นต้น. ก็ในบทว่า คิลานปัจจัยเภสัชช-
 เตลมธฺผาณิตาหิชีวิตปริกฺขารนฺตฺติ วุตฺตํ โหติ. บริหาร นี้ ใช้ได้ทั้งสัมภาระทั้งบริวาร.
 อุปฺปนฺนानนฺติ ชาตานํ ภูตานํ นิพฺพตฺตานํ. เพราะว่า เภสัชอันเป็นปัจจัยสำหรับคนใช้นั้น
เวຍຍາพาธิกานนฺติ เอตฺถ พฺยาพาโหติ ย่อมเป็นทั้งบริวารแห่งชีวิต, เพราะรักษาไว้
 ธาตุกฺโขโภ คํสมฺภูจฺจนา จ ภูจฺจกณฺหปฺพิ- ไม่ให้ช่อง (คือโอกาส) เพื่อความเกิดขึ้น
 กาทโย. พฺยาพาธโต อุปฺปนฺนตฺตา แห่งความป่วยไข้อันทำชีวิตให้พินาศ ย่อม
 เวຍຍາพาธิกา. เวทนาติ ทุกฺขเวทนา เป็นทั้งสัมภาระ เพราะความเป็นเหตุแห่ง
 อุกฺสฺลวิปากเวทนา. ตาสํ เวຍຍາพาธิกานํ ชีวิต นั้น โดยประการที่จะเป็นไปได้ตลอด-
 เวทนานํ. อพฺยาปชฺฌปรมตฺยาติ นิตฺทุกฺข- กาลนาน, เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่าบริหาร.
 ปรมตฺยา. ยาว ตํ ทุกฺขํ สພພិ ปหਿํ โหติ โดยประการที่กล่าวมาแล้วนี้ เภสัชอันเป็น
 ตาวาติ อตฺถโถ. ปัจจัยสำหรับคนใช้ด้วย เภสัชนั้นเป็น
 บริหารด้วย เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่า
 คิลานปัจจัยเภสัชชบริหาร. ได้แกพิจารณา
 แล้ว จึงเสพคิลานปัจจัยเภสัชชบริหารนั้น.
 อธิบายว่า ย่อมพิจารณาแล้วจึงเสพบริหาร
 แห่งชีวิต มีน้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เป็นต้น
 ที่หมออนุญาตอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็น
 สบฺปายะสำหรับคนใช้. บทว่า อุปฺปนฺนानํ

๑ ฉ. อพฺยาปชฺฌ... , ม. อพฺยาปชฺช....

แปลว่า เกิดขึ้นแล้วก็มีแล้ว ได้แก่งเกิด
แล้ว. ในบทว่า เวຍຸຍາພາຣິການິ นี้ ความว่า
ความกำเริบแห่งธาตุ ชื่อว่า พยาพาธ ส่วน
โรคต่าง ๆ มีไข้เรื้อน ผื่นพุพอง เป็นต้น อันมี
ความกำเริบแห่งธาตุนั้นเป็นสมุฏฐาน. ชื่อว่า
เวຍຸຍາພາຣິກາ เพราะความเป็นโรคอันเกิด-
ขึ้นแต่พยาพาธ. บทว่า ເວທນາ ได้แก่
ทุกขเวทนา คือ ทุกขเวทนาที่เป็นอกุศล-
วิบาก. ความว่า เพื่อบำบัดทุกขเวทนา
ทั้งหลายที่เนื่องด้วยโรค อันเกิดแต่พยาพาธ
เหล่านั้น. บทว่า ອພຸຍາປຊຸມປຣມຕາຍ แปลว่า
เพื่อความไม่มีทุกข์เป็นอย่างยิ่ง. ความว่า
ย่อมเสพ จนกว่าทุกขนั้นทั้งหมดจะเป็นอัน
ถูกละไป.

เอวมิตฺถํ สงฺเขปโต ปฏิสงฺขา โยนิโส
ปัจจุยปริโภกลกฺขณํ ปัจจุยสนฺนิสฺสิตสีลนฺติ^๑
เวทิตพฺพํ. วจฺนญฺโຈ ปເນຕຸດ : จີວຣາທໂຍ
ທິ ຍສຸມາ ຕເ ປຣືຊຸຈ ນິສຸສາຍ ປຣິກຸຣຸຊມານາ

คีลนํ ที่มีการพิจารณาโดยถูกต้องแล้ว
จึงใช้สอยปัจจัยเป็นลักษณะ ฟังทราบว่
ชื่อว่า ปัจจุยสนนิสสิตคีล โดยสังเขป ด้วย
ประการฉะนี้. ส่วนความหมายของคำใน

^๑ ฉ. อิติ-สทฺโท น ทิสฺสติ.

ปาณิน อยุนติ กจฺจนฺติ^๑ ปวตฺตุนฺติ, ปัจจยสนฺนิสฺสิตคฺคีนํมีว่า : ก็ปัจจัยทั้งหลายมี
 ตสมา ปัจจยชาติ วุจฺจนฺติ. เต ปัจจเย จีวรเป็นต้นเหล่านั้น เพราะเหตุที่สัตว์ทั้ง-
 สนฺนิสฺสิตนฺติ ปัจจยสนฺนิสฺสิตํ. หลายอิงอาศัยใช้สอยอยู่ จึงไปได้ ก็คือดำเนิน
 ไปได้ เป็นไปได้, ฉะนั้น จึงเรียกว่า
 ปัจจย. ศีลอาศัยปัจจัยทั้งหลายเหล่านั้น
 เพราะเหตุนี้ชื่อว่า ปัจจยสนฺนิสฺสิตศีล.

จตุปาริสุทธิสมาทานวิธี

วิธีทำจตุปาริสุทธิศีลให้ถึงพร้อม

๑๙. เอวเมตสฺมี จตุพฺพิเช สีเล
 สหุทาย ปาติโมกขส่วโร สมาทาเทตพฺโพ.
สทุธาสาธโน หิ โส สาวกวิสยาตีตตฺตา
 สิกฺขาบพฺพณฺคฺติยา. สิกฺขาบพฺพณฺคฺติยาจน-
 ปฏิกฺเขโป เจตฺถ นิสฺสนํ. ตสมา
 ยถาปณฺณตฺตํ สิกฺขาบทํ อนวเสสี สหุทาย
 สมาทียิตฺวา ชีวิตฺเป อเปกฺขํ อภิโรนฺเตน
 สาธุกํ สมาทาเทตพฺพํ. วุตฺตมฺปิ เต :

๑๙. ในศีลทั้ง ๔ อย่าง อย่างนั้น
ปาติโมกขสังวร ภิกษุพึงทำให้ถึงพร้อมได้
 ด้วยศรัทธา. เพราะว่า ปาติโมกขสังวรนั้น
มีศรัทธาเป็นเหตุให้สำเร็จ เพราะความที่
 การบัญญัติสิกขาบทล่วงพ้นวิสัยของสาวก. ก็
 การตรัสห้ามคำร้องขอ ให้ทรงบัญญัติสิกขาบท
 เป็นนิตฺสสนะข้อหนึ่งในเรื่องนี้. เพราะ
 เหตุนี้ อันภิกษุเมื่ออาศัยศรัทธาสมาทาน-

^๑ ฉ. อัย ปาโร น ทิสฺสติ.

สักขาบตามที่ทรงบัญญัติ ไม่ให้มีเหลือ แล้ว
ไม่กระทำความอาลัยแม้ในชีวิตอยู่ จะพึงให้
ถึงพร้อมได้ด้วยดี. สมจริงตามที่ตรัสว่า :

"ภิกขุ อณฺโฑ จมรีว วาลธึ
ปิยฺว ปุตุตฺตํ นยณฺว เอกกํ
ตเถว สึลํ อนฺนุรกฺขมานกา
สุเปสฺลา โทถ สทา สคารวา"ติ.

"ภิกษุผู้จะคอยรักษาศีล จงเป็นผู้มีศีล
เป็นที่รักด้วยดี มีความเคารพในกาล
ทุกเมื่อ คุณนุกต้อยติวิคคอยรักษาฟอง-
ไข่ คุณจามรีคอยรักษาขนหาง คุณ
มารดาคอยรักษาบุตรผู้เป็นที่รัก เพียง
คนเดียว คุณคนตาเดียวคอยรักษาตา
(ที่เหลืออยู่)ข้างเดียว ฉะนั้น" ดังนี้.

อปรมฺปิ วุตฺตํ : "เสยฺยถาปี"^๑
มหาสมฺมุโท จิตฺตมฺโม เวลฺลํ นาทิกฺกมฺติ
เอวเมว โช ปหาราห^๒ ยํ มยา สาวกานํ
สักขาบํ ปณฺณตฺตํ, ตํ มม สาวกา ชีวิตฺเตหฺนุปี
นาคิกฺกมฺนุติ"^๓ อิมสฺมึ จ ปนฺตฺเถ อญฺญวียํ
โจเรหิ พนฺตฺเถรานํ วตฺถุณิ เวทิตฺพพานิ.

ยังตรัสไว้เมื่อนีกว่า : "มหาสมุท
มีความยังอยู่เป็นธรรมดา ไม่เอ้อลั่นฝั่ง แม้
ฉันใด คุณรท่านปหาราหะ สักขาบอันใดที่
เราบัญญัติแล้วแก่สาวกทั้งหลาย, สาวกทั้ง-
หลายของเราอย่าอ้อมไม่ก้าวล่วงสักขาบนั้น แม้
เพราะเหตุแห่งชีวิต ฉะนั้นเหมือนกันแล"

^๑ ฉ. อปี-สทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ส. ม. มหาราช.

^๓ อญ. อญฺจก. ๒๓/๒๐๓.

ดังนี้. ก็แล ในความข้อนี้ เรื่องของ
พระเถระทั้งหลาย ผู้ถูกพวกโจรมัก(ทิ้ง)ไว้ใน
ในคอง ก็ควรถวาย.

มหาวตฺตนิอฏฺฐวิยํ กิร เถรํ โจรา มีเรื่องเล่าว่า พวกโจรใช้เถาหญ้านาง
กาฬวลฺลิตฺถิ พนฺธิตฺตฺวา นิปชฺชาเปสฺสุ. เถโร มัดพระเถระ ให้อนอยู่ในคองมหาวัตตนี้.
ยถานิปนฺโนว สตฺต ทิวสานิ วิปสฺสนํ พระเถระตามที่นอนอยู่นั้นเอง เจริญวิปัสสนา
วฑฺฒเตตฺวา อนาคามิผลํ สมฺปาปฺณิตฺวา ไปตลอด ๑ วัน บรรลุพระอนาคามิผล
ตฺตฺเถว กาลํ กตฺวา พรหมโลเก นิพฺพตฺติ. กระทำกาละในที่นั้นนั่นเอง แล้วบังเกิดใน
พรหมโลก.

อปรมฺปิ เถรํ ตมฺพปณฺธิตีเป ปุตฺติลตาย (อีกเรื่องหนึ่ง) พวกโจรใช้เถา
พนฺธิตฺตฺวา นิปชฺชาเปสฺสุ. โส ทวทาเห หัวค้อนมัดพระเถระ แม้อีกคนหนึ่งให้อนอยู่ที่
อากจฺจนฺเต วลฺลิตฺถิ อจฺฉินฺทิตฺตฺวา วิปสฺสนํ ตัมพปณฺธิตฺตฺวา. พระเถระรูปนั้น ครั้นเมื่อ
ปฏฺฐเปตฺวา สมสฺสีสิ หุตฺวา ปรีนิพฺพายิ. ไพบาลามมาถึง ก็ไม่ยอมตัดเถาวัลย์เลย
ทีฆภาณกภยตฺเถโร ปณฺจทิ ภิภุชฺสเตหิ ยังวิปัสสนาให้ตั้งขึ้น เป็นสมสฺสีปรีนิพพานไป.
สทฺธิ กจฺจนฺโต^๑ ทิสฺวา เถรสฺส สรฺริ พระอภัยเถระผู้สอนคัมภีร์ที่ฌณิกาย ไปกับพวก
ฉาเปตฺวา เจตฺยิ การาเปสิ. ตสฺมา ภิกษุจำนวน ๕๐๐ พบเข้า จึงให้ทำฌาปนกิจ
อณฺโณปิ สทฺโธ กุลปฺตฺโต : สรรีระของพระเถระเสีย แล้วให้สร้างเจตีย์

^๑ ฉ. วนทาเท.

^๒ ฉ. อากจฺจนฺโต.

ไว้. เพราะเหตุ^๕นั้น กุลบุตรผู้มีศรัทธาแม่
ผู้^๕อื่น :

ปาติโมกข์ วิโสเชนโต
อปฺเปว ชีวิตํ ชเห
ปณฺณตฺตํ โลกนาถน
น ภินฺเต สีสํวาริ.

เมื่อจะชำระพระปาติโมกข์ ให้หมดจด
แม้จะฟังสละชีวิต ก็ไม่ฟังทำลายศีล-
สังวรที่พระโลกนาถทรงบัญญัติไว้.

ยถา จ ปาติโมกฺขสํวโร สทฺธาย,
เอวํ สติยา อินฺทริยสํวโร สมฺปาเทตฺพโพ.
สตिसาธโน หิ โส สติยา อธิภูจฺจิตานํ
อินฺทริยานํ อภิขณาทีหิ อนนฺวาสุสวณียโต.
ตสฺมา "วริ" ภิกฺขเว ตตฺตาย อโยสลากาย
อาทิตฺตาย สมฺปชฺชลิตาย สโชติญฺจาย
จกฺขุขฺนทฺริยํ สมฺปฺลิมฺภูจฺจํ, น เตว
จกฺขุวิญญฺเญเยสุ รูปेषु อนุปฺพณฺชนโส
นิมิตฺตคฺคาโห"^๑ติอาทินา นเยน อาทิตฺตปริยายํ
สมฺนุสฺสริตฺวา รูปาทีสุ วิสเยสุ จกฺขุ-
ทวาราทิปฺปวตฺตสฺส วิณฺณานสฺส อภิขณาทีหิ

เหมือนอย่างว่า ปาติโมกขสังวร ภิกษุ
ฟังทำให้ถึงพร้อมได้ด้วยศรัทธา ฉันท,
อินทริยสังวร ภิกษุฟังทำให้ถึงพร้อมได้ด้วยสติ
ฉันทนั้น. เพราะว่าการอินทริยสังวรนั้นมีสติเป็น
เหตุให้สำเร็จ เพราะอินทริยทั้งหลายที่ตั้งมั่น
แล้วด้วยสติ ธรรมทั้งหลาย มีอภิขณา เป็นต้น
จะฟังไหลไปตามไม่ได้. เพราะเหตุ^๕นั้น ภิกษุ
หวนรำลึกถึงอาทิตตปริยายสูตร โดยนัยว่า
"คุณภิกษุทั้งหลาย จักขุขันธ์ถูกเผา ร้อนลุกโพลง เกิดมีแสง
โชติช่วงยังประเสริฐกว่า, การถือเอาซึ่ง

^๑ ส. สฟา. ๑๘/๒๑๑.

อนุวาสฺสนีโย นิมิตฺตาทิกฺกาหิ อปมฺภูจาย^๑ นิมิต โดยอนุพยัญชนะในรูปทั้งหลาย ที่พึง
 สติยา นิสฺเสเชนฺเตน เอส สาธุกั ฐึแจ้งด้วยจักขุไม่ประเสริฐฺเลย" ตั้งนี้เป็นต้น
 สมฺปาเทตฺพุโพ. เอวํ อสมฺปาเทเต หิ แล้ว เมื่อวิญญาณเป็นไปแล้วทางจักขุทวาร
 เอตฺสฺมี ปาติโมกฺขสํวรสีลฺมฺปิ^๒ อนทฺธนีโย เป็นต้น ในอารมณ์ทั้งหลาย มีรูป เป็นต้น
 โทติ อจิรภูจติกั, อสํวิทิตสาขาปริวารมิว ก็ห้ามการถือเอาซึ่งนิमितเป็นต้น ที่ธรรม
 สฺสฺสึ. หนฺนเต จายํ กิเลสฺโจเรหิ, ึ่งหลาย เมื่อภิกษมา เป็นต้น จะพึงไหลไปตาม
 วิวฺภูทฺวาโร วิย คาโม ปรสฺส หารฺหิ. ได้ ไว้ด้วยสติอันไม่หลงลืม ก็จะทำ
 จิตฺตญฺจสฺส ราโค สมตฺติวิชฺฌติ, ทฺวจฺจนฺนํมการํ อินทริยสังวรนี้ ให้ถึงพร้อมได้เป็นอย่างดี.
 วุฏฺฐิ วิย. วุตฺตํปิ เหน้ : ก็เมื่ออินทริยสังวรศีลนี้ ภิกษุไม่ทำให้ถึงพร้อม
 ได้อย่างนี้แล้ว แม้ปาติโมกขสังวรศีล ก็ย่อม
 เป็นอันไม่ยั่งยืนอยู่ได้ ตั้งอยู่ได้ไม่นาน,
 เหมือนข้าวกล้าที่ไม่มีการล้อมรั้วป้องกันด้วยดี
 ฉะนั้น. เพราะว่า ภิกษุผู้ไม่ทำอินทริยสังวร
 ให้ถึงพร้อมนี้ ย่อมถูกพวกโจร คือ กิเลส
 ึ่งหลายเบียดเบียนได้ เหมือนบ้านที่มีประตู
 เปิดไว้ ย่อมถูกพวกโจรผู้มีการปล้นผู้อื่นเป็น
 ปกติ เบียดเบียนเอาได้ ฉะนั้น. อนึ่ง รากะ
 ย่อมรั้วรคจิตของเธอได้, เหมือนฝนรั้วรค

^๑ ฉ. อสมฺมฺภูจาย.

^๒ ก. ปาติโมกฺขสีลฺมฺปิ.

เรือนที่มุงไม้ดีได้ ฉะนั้น. จริงอยู่ แม้พระผู้มี
พระภาคก็ตรัสค้ำไว้ว่า :

"รูปเปสฺ สทฺเทศฺ อโถ รเสสฺ
คนฺุเตสฺ ผสฺเสสฺ จ รกฺขติ๑
เอเต หิ ทวารา วิวฺญา อรกฺขิตา
หนนฺติ คามํว ปรสฺส ทาริโน"

"ภิกษุยอมรักษาอินทรีย์ในเพราะ รูป
เสียง รส กลิ่น และผัสสะทั้งหลาย
เพราะว่า ทวารทั้งหลายที่เปิดไว้
ไม่รักษาไว้เหล่านี้ ย่อมเบียดเบียน
เอาได้ เหมือนเหล่าโจรผู้มีการปล้น
ผู้อื่น เป็นปกติ เบียดเบียนบ้าน (ที่มี
ประตูเปิดไว้) ได้ ฉะนั้น"

"ยถา อการํ ทุจฺจนฺนํ
วุจฺฉิ สมติวิชฺฌติ
เอวํ อภาวิตํ จิตฺตํ
ราโค สมติวิชฺฌติ"^๒

"ผนยอมร้วรคเรือนที่มุงไม้ดีได้ ฉนใด
รากะยอมร้วรคจิต ที่ไม่ได้อบรมได้
ฉนนัน" ดังนี้.

สมฺปาทีเต ปน ตสฺมี ปาติโมกฺข-
สํวรสีลํปิ อทฺธนียํ โหติ จิรฺภูจิตฺกํ,
สุสํวิทิตสาขาปริวารมिव สสฺสํ. น หนฺนเต

แต่ว่า เมื่ออินทรีย์สังวรนั้น ภิกษุทำให้
ถึงพร้อมได้แล้ว แม้ปาติโมกขสังวรศีล ก็ยอม
เป็นอันยั่งยืนอยู่ได้ ตั้งอยู่ได้นาน, เหมือน

^๑ ฉ. รกฺข อินฺทริยํ.

^๒ พ. ธ. ๒๔/๑๖.

จารย์ กิเลสโจเรหิ, สุตฺตทฺทวารโ วิย ข้าวกล้ำมีการล้อมรั้วป้องกันไว้ดีแล้ว ฉะนั้น.
 คาโม ปรสฺส ทารีหิ. น จสฺส จิตฺตํ ราโค เพราะว่า ภิกษุผู้ทำอินทริยสังวรให้ถึงพร้อม
 สมตฺติวิชฺฌติ, สฺจจนฺนํคารํ วุฏฺฐิ วิย. ใ้ดังนี้ ย่อมไม่ถูกพวกโจร คือ กิเลสทั้งหลาย
 วุตฺตมฺปิ เจตฺติ : เบียดเบียนเอาได้, เหมือนบ้านที่มีประตูปิดกัน
 ไว้อย่างดีแล้ว ย่อมไม่ถูกพวกโจรผู้มีการปล้น
 ผู้นอื่นเป็นปกติเบียดเบียนเอาได้ ฉะนั้น. อนึ่ง
 รากะย่อมรั้วรคจิตของเธอไม่ได้, เหมือนฝน
 รั้วรคเรือนที่มุงดีแล้วไม่ได้ ฉะนั้น. จริงอยู่
 แม้พระผู้มีพระภาคก็ตรัสค้ำนี้ไว้ว่า :

"รูปเปสฺสุ สทฺเทสฺสุ อโถ รเสสฺสุ
 คนฺนุเชสฺสุ ผสฺเสสฺสุ จ รกฺขตฺตินฺทฺริยํ
 เอเต หิ ทวารธา ปิทฺหิตา สุตฺตทฺทา
 น ทนฺนติ^๑ คามํว ปรสฺส ทาริโน".

"ภิกษุย่อมรักษาอินทริยในเพราะ รูป
 เสียง-รส กลิ่น และผัสสะทั้งหลาย
 เพราะว่า ทวารทั้งหลายที่ปิดกัน
 ป้องกันไว้ดีแล้วเหล่านี้ ย่อมเบียด-
 เบียนไม่ได้ เหมือนเหล่าโจรผู้มีการ
 ปล้นผู้นอื่นเป็นปกติ เบียดเบียนบ้าน
 (ที่มีประตูปิดกันแล้ว) ไม่ได้ ฉะนั้น".

"ยถา อการํ สฺจจนฺนํ
 วุฏฺฐิ น สมตฺติวิชฺฌติ

"ฝนย่อมรั้วรคเรือน ที่มุงดีแล้วไม่ได้
 ฉ้นใด รากะย่อมรั้วรคจิตที่บุคคลลอบรรม

^๑ ฉ. น ทนฺติ.

เอวี่ สุภาวิต์ จิตต์

ค้แล้วไม่ได้ ฉั้นั้น" คังนี้.

ราโค น สมติวิษุณตี"ติ?

อัย ปน อติอุกกุฏฐเทสนา.

กั้นจิตเป็นเทศนาที่อุกกุฏฐยั้ง.

จิตต์ นาเมตัง ลหุปริวตต์, ตสฺมา
อุปปนฺนราคัง อสุภมนสิกาเรน วิโนเขตฺวา
อินฺทริยสํวโร สมฺปาเทตฺพโป, อธฺนา
ปพฺพชิตฺเตน วุคฺสิสฺสเถเรน วิย.

ธรรมคาว่า จิตนี้ เป็นธรรมชาติ
เปลี่ยนแปลงเร็ว, เพราะฉะนั้น ภิกษุ
บรรเทาราคะที่เกิดขึ้น ด้วยอสุภมนสิการแล้ว
ก็จะพึงทำอินทริยสังวรศีล ให้ถึงพร้อมได้,
เหมือนอย่างพระวังคีสเถระ ผู้บวชได้ไม่นาน
ยังอินทริยสังวรให้ถึงพร้อมได้ ฉะนั้น.

เถรสฺส กิร อธฺนา ปพฺพชิตฺสฺส
ปิณฑาย จรโต เอกัง อิตฺถิ ทิสฺวา ราโค
อุปปชฺชิ. ตโต อานนฺตเถโร อาห :

มีเรื่องเล่าว่า เมื่อพระเถระบวชแล้ว
ได้ไม่นาน เทียวไปเพื่อบิณฑบาต พบหญิง
คนหนึ่งเข้า ราคะก็เกิดขึ้น. เพราะเหตุนี้
จึงบอกกะพระอานนท์เถระว่า :

"กามราเคน ทฺยหามิ

จิตต์ เม ปรีทฺยหติ

สาธฺ นินฺพฺพานนํ พฺรฺหฺมิ

"ข้าแต่ท่านโคตมโคตร ข้าพเจ้าถูก

กามราคะแผดเผา จิตของข้าพเจ้า

เราร้อนอยู่ สาธฺ เพื่อบุญเคราะห์

^๑ พ. ๕. ๒๕/๑๖.

อนุกมฺพาย โคตมา"ติ^๑

ข้าพเจ้า ขอท่านจงบอกอุบายดับความ
เร่าร้อนด้วยเถิด" ดังนี้.

เถโร อาท :

พระอานนท์เถระ จึงบอกท่านว่า :

"สณฺณาย วิปริเยสา
จิตฺตุนฺเต ปริตฺตหฺตติ
นิมิตฺตํ ปริวชฺเชหิ
สุภํ ราคุปสฺสอฺหิตํ.
อสุภาย จิตฺตํ ภาเวหิ
เอกกฺกํ สุสฺมาหิตํ
สงฺขารเ พรโต ปสฺส
ทุกฺขโต โน จ อคฺตโต
นิพฺพาเปหิ มหาราคํ
มา ทฺยหิตฺตฺโต ปุณฺนปุณฺน"ติ^๒

"จิตของท่านเร่าร้อนเพราะความแสร้ง
ไปผิดแห่งสัญญา ขอท่านจงเว้นศุภนิमित
ที่ประกอบด้วยราคะเสีย. จงอบรมจิต
ให้มีอารมณ์เป็นหนึ่ง ตั้งมั่นดีด้วยอสุภ
จงพิจารณาเห็นสังขารทั้งหลาย โดย
ความเป็นอื่น โดยความเป็นทุกข์ และ
โดยความเป็นสภาพมิใช่ตัวตน จงยัง
ราคะใหญ่ให้ดับเสีย อย่าเป็นผู้
เร่าร้อนอยู่บ่อย ๆ เลย" ดังนี้.

เถโร รากํ วิโนเทตฺวาว^๓ ปิณฺทาย
จริ. อปฺจ อินฺทฺริยสํวรปริปุรเกน ภิกฺขุณา

พระเถระบรรเทาราคะได้แล้ว จึง
เที่ยวไปเพื่อบิณฑบาต. อนึ่ง ภิกษุผู้จะทำ

^๑ ส. ส. ๑๕/๒๗๖, ขุ. เถร. ๒๖/๔๓๔.

^๒ ส. ส. ๑๕/๒๗๖, ขุ. เถร. ๒๖/๔๓๔.

^๓ ฉ. อัย ปาโลจ น ทิสฺสติ.

คุณประยงค์ ชัยเสรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา.

กุรุธกมหาเลณวาสีนา จิตตคฺคตฺเตเรน อินทริยสังวรศีลาให้เต็ม ฟังเป็นเช่นกับ
 วย โจรกมหาวิหารวาสีนา มหามิตตคฺคตฺเตเรน พระจิตตคฺคตฺเตระผู้อยู่ที่ถ้ำใหญ่ ชื่อ กุรุธก
 วย จ ภวิตพุฬิ. กุรุธกมหาเลณ กิร และเช่นกับพระมหามิตตคฺคตฺเตระผู้อยู่ที่มหาวิหาร
 สตฺตุนฺนํ พุฑฺธานํ อภินิภฺขมนจิตตกมฺมํ มโนรมํ ชื่อโจรกะ. มีเรื่องเล่าว่า ในถ้ำใหญ่ชื่อ
 อโหสี, สมฺพหุลา ภิกฺขุ เสนาสนจาริกํ กุรุธกะ มีภาพจิตรกรรมแสดงการเสด็จ
 อาทิตฺตุนฺตา จิตตกมฺมํ ทิสฺวา "มโนรมํ มหาภิเนษกรรมณ์ของพระพุทธเจ้า ๑ พระองค์
 ภาตฺเต จิตตกมฺมฺนฺ"ติ อาทิสฺ. เถโร อาท อันนารัณรมย์ใจ, พวกภิกษุจำนวนมากเมื่อ
 "อติเรกสฺสฺ" เม อาวุโส วสุสานิ เลณ เทียวจาริกดูเสนาสนะไป เห็นภาพจิตรกรรม
 วสนฺตสฺส จิตตกมฺมํ อตฺถิ นตฺถิตฺปิ^๑ น เข้า จึงกล่าวกะท่านว่า "ท่านขอรับ ภาพ
 ชานามิ, อชฺชทานิ จกฺขฺมนฺเต นิสฺสาย จิตรกรรมนารัณรมย์นะขอรับ". พระเถระ
 ณาตฺนฺ"ติ. เถเรน กิร เอตฺตํ อพุฑฺธานํ กล่าวว่า "นี่แน่ะ ท่าน เมื่อผมอยู่ในถ้ำ
 วสนฺเตน จกฺขฺมิ อุมฺมิเลตฺวา เลณ น มากกว่า ๖๐ ปี ก็หาไม่รู้ว่ามีภาพจิตรกรรม
 อุลฺโลกิตฺตพุฬิ. เลณทฺวาเร จสฺส อยู่หรือไม่มี, มาวันนี้ อาศัยท่านทั้งหลาย
 มหานาครุกฺโขปิ อโหสี. โสปี เถเรน ผู้มีตา จึงทราบเอาเดี๋ยวนี้" ดังนี้. ทราบว่า
 อุตฺถิ น อุลฺโลกิตฺตพุฬิ. อนฺสฺวจฺจริ ภูมฺยิ พระเถระ เมื่ออยู่มาตลอดกาลเพียงนี้
 เกสฺรนิปาตํ ทิสฺวาวสฺสํ ปุบฺพิตฺถาวํ ชานาติ. ไม่เคยลืมตาเห็นคุณนั่งถ้ำเลย. ก็ที่ปากถ้ำ
 ของท่านมีคันทากะทิงใหญ่อยู่คันทิงหนึ่ง. แม้
 คันทากะทิงนั้น พระเถระก็ไม่เคยเห็นคุณ

^๑ ฉ. นตฺถิตฺตปิ ตฺปิ ปาโล น ทิสฺสตี.

คุณประยงค์ ชัยเสรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา.

เบื่องบน. ท่านเห็นเกษรที่ตกอยู่บนพื้นดินตาม
ฤดูปีเข้านั้นเที่ยว จึงทราบว่ามันผลิออกแล้ว.

ราชา เถรสัส คุณสมปตฺตี สุตฺวา
วณฺฑิตฺกามา ติกฺขตฺตํ เปเสตฺวา อนาคจฺจนฺเต
เถเร ตสฺมี คาเม ตรุณฺปุตฺตานํ อิตฺถินิ
ถเน พนฺธาเปตฺวา ลณฺณาเปสี "ตาว
ทารกา ถณฺณํ มา ลภิสฺสุ, ยาว เถโร น
อากจฺจตี"ติ. เถโร ทารกานํ อนุกมฺปาย
มหากามํ อคมาสี. ราชา สุตฺวา "คจฺจถ
ภณฺเถ เถริ ปเวเสถ สีลานิ คณฺหิสฺสามิ"ติ
อนฺเตปุริ อภิทราเปตฺวา เถริ วณฺฑิตฺวา
โกเชตฺวา "อชฺช ภนฺเต โอกาโส นตฺถิ,
เสว สีลานิ คเหสฺสามิ"ติ เถรสัส ปตฺตํ
คเหตฺวา โลกํ อนุกนฺตฺวา เทวียา สหฺติ
วณฺฑิตฺวา นีวตฺติ. เถโร ราชา วา
วณฺฑตฺตํ เทวี วา, "สุชชี โทตฺต มหาราชา"ติ
วตฺติ. เอวํ สตฺตํ ทิวสา คตา. ภิกฺขุ
อาหํสู "กิ ภนฺเต ตฺเมท รณฺณเป วิวณฺฑมาเน
เทวียาปี วณฺฑมานาย 'สุชชี โทตฺต

พระราชาทรงสดับถึงคุณสมบัติ ของ
พระเถระแล้ว มีพระประสงค์จะกราบไหว้
จึงทรงส่งพนักงาน (ให้ไปนิมนต์มา) ถึง
๓ ครั้ง เมื่อพระเถระไม่ยอมมา จึงรับสั่ง
ให้พนักงานมัดถันหญิงทั้งหลาย ที่มีลูกอ่อนใน
ละแวกบ้านนั้น แล้วประทับตราไว้ ออก
พระราชโองการว่า "ตราบใดที่พระเถระ
ยังไม่ยอมมา ตราบนั้นพวกทารกทั้งหลาย
อย่าได้ค้มนมเลย" ดังนี้. เพราะสงสารพวก
ทารก พระเถระจึงไปสู่ละแวกบ้านใหญ่.
พระราชาทรงสดับแล้ว จึงรับสั่งว่า
"แน่ะพนาย พวกท่านจงไปนิมนต์พระเถระ
เรจักรับศีล" ดังนี้ โปรดให้นำพระเถระ
ไปสู่พระราชวังชั้นใน ทรงนมัสการพระ-
เถระ ทรงอังกาสแล้วตรัสว่า "ข้าแต่
พระคุณเจ้า วันนี้อย่างไม่มีโอกาส, พรุ่งนี้
ข้าพเจ้าจักรับศีล" ดังนี้ แล้วก็ทรงถือนบาตร

คุณประยงค์ ชัยเสรี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มหาราช'อิจฺเจว วททา"ติ. เถโร "นาหิ
 อาวุโส ราชาคี วา เทวีตี วา ววฏฺจานํ
 กโรมี"ติ วทฺวา สตุตฺตาหาคีทุกฺกเม "เถรสฺส
 อิตฺ วาโส ทุกฺโข"ติ รณฺณา วิสฺสชฺชิตฺโต
 กุรณฺทกฺกมหาเลณฺณํ คนฺตฺวา รตฺตภาเก จงฺกมํ
 อภิรุหิ. นาครุกฺเข อธิวตฺถา เทวตา
 ทณฺททํปกํ คเหตุวา อฏฺฐาสี. อถสฺส
 กมฺมฏฺจานํ อติปริสฺสทฺธํ ปากฺกํ อโหสี. เถโร
 "กิ นุ โข เม อชฺช กมฺมฏฺจานํ อติวิย
 ปกาสตี"ติ อตฺตมโน มชฺฌิมยามสมนฺนตฺรํ
 สกลปพฺพตํ อุนฺนาทยนฺโต อรหตฺตํ ปาปฺณิ.
 ตสฺมา อณฺโณปิ อตฺตกาโม^๑ กุลปฺตฺโต :

พระเถระ เสด็จตามไปส่งท่านน้อยหนึ่ง
 ทรงนมัสการพระเถระ พร้อมกับพระเทวี
 แล้วจึงเสด็จกลับ. พระเถระ ไม่ว่า
 พระราชาจะทรงนมัสการ หรือพระเทวีจะ
 ทรงนมัสการ ก็กล่าวอยู่แต่ว่า "สุชี โทตฺ
 มหาราช" ขอมหาราชเจ้าจงทรงมีความสุข-
 สุข. ๗ วัน เป็นไปโดยอาการอย่างนี้. ภิกษุ
 ึ่งหลายกล่าว (กะท่าน) ว่า "ท่านขอรับ
 ึ่งเมื่อทั้งพระราชาให้ ึ่งพระเทวีให้
 ึ่งทำไมท่านจึงกล่าวอยู่แต่ว่า 'สุชี โทตฺ
 มหาราช' อย่างนี้เล่า". พระเถระจึงตอบ
 ว่า "นี่แน่ะ ท่าน ผมไม่ได้ทำการกำหนด
 ึ่งหรือกว่า เป็นพระราชาหรือว่าเป็นพระเทวี"
 ึ่งนี้ ครั้นเมื่อ ๗ วันล่วงไป พอพระราชา
 ึ่งทรงปล่อย เพราะทรงดำริว่า "การอยู่ในที่
 ึ่งของพระเถระเป็นความลำบาก" ึ่งนี้ ก็ไปสู่
 ึ่งถ้าใหญ่ชื่อว่า กุรฺตกะ ในตอนกลางคืน
 ึ่งย่างขึ้นสู่ที่จกกรม. เทวตาผู้สิงสถิตอยู่ ณ ต้น

^๑ ฉ. อตฺตตฺตกาโม.

กาเกหิงยีนถื่อประทีปมีด้ามส่องให้. ครั้งนั้น
กรรมฐานของพระเถระนั้นเป็นธรรมชาติซัด-
เจนบริสุทธิ์อย่างยิ่ง. พระเถระพอใจอยู่ว่า
"อย่างไรกันหนอ วันนี้กรรมฐานของเราจึง
แจ่มแจ้งยิ่งนัก" ตั้งนี้ ก็บรรลุพระอรหัต
ยังภูเขาทังสิ้นให้เลื่อนลั่นสนั่นไป (ให้ก๊กก้อง)
ติดต่อกันตลอดคัมภีรมยาม. เพราะฉะนั้น แม้
กุลบุตรผู้หวังประโยชน์ คนอื่น ๆ :

มกุกโฏว อรณณมุหิ
วเน ภนุโต มิโค^๑ วีย
พาโล วีย จ อุตฺตรโสฺต
น ภเว โลลโลจโน.
อโธ ชิเปยฺย จกฺขุณี
ยฺกมตฺตทโสฺส^๒ สียา
วนมกุกฺกุโลลลสฺส
น จิตฺตสฺส วสฺสิ วเช.

ไม่พึงเป็นผู้มีนัยน์ตาลอกแลกเหมือนลิง
ในป่า เหมือนเนื้อต้นในดง เหมือน
เด็กอ่อนสะอึกกลัว. พึงทอดตาลง
เบื้องต่ำ พึงเป็นผู้เหลือบคู้ชั่วแฉก
ไม่พึงไปสู่อำนาจแห่งจิต ที่วอกแวก
เหมือนลิงในป่า.

^๑ ฉ. ภนุตมิโค.

^๒ ฉ. ยฺกมตฺตทโส.

มหามิตตตฤณรสสาปิ มาตุ
 วิสคณฺทโรโค^๑ อุบฺปชฺชิ, ธีตาปิสุสา
 ภิกฺขุณีสุ ปพฺพชิตา โหติ. สา ตํ อาท "คจฺฉ
 อยฺเย ภาตฺตุ สนฺติกํ กนฺตฺวา มม อผาสฺกภาวํ
 อาโรเจตฺวา เกสชฺชํ ออาหารา"ติ. สา
 กนฺตฺวา อาโรเจสิ. เถโร อาท "นาหํ
 มฺลเกสชฺชาทีนํ สํหริตฺวา เกสชฺชํ ปจฺจิกฺ
 ชานามิ, อปิจ เต เกสชฺชํ อัจจิกฺขิสฺสํ :
 "อหํ ยโต ปพฺพชิตฺ, ตโต ปฏฺจาย น
 มยา โลกสทกเตน จิตฺเตน อินฺทฺริยานิ
 ภินฺทิตฺวา วิสภาครูปํ โอลอกิตฺปพฺพํ, อิมินา
 สจฺจวจนฺน มาตฺตฺยา เม ผาสฺ โหตฺ, คจฺฉ
 อิทํ วตฺตฺวา อุปาสิกาย สรรีํ ปริมชฺชา"ติ.
 สา กนฺตฺวา ตมตฺถ^๒ อาโรเจตฺวา ตถา
 อกาสิ. อุปาสิกาย ตํขณฺเวยว กณฺโฑ
 เผณฺปิณฺโฑ วิย วิลียิตฺวา อนฺตรธาเย, สา
 อฏฺฐทิตฺวา "สเจ สมนฺมาสมฺพฺพุโธ ธเรยฺย,

ก็โรคฝีมีพิษเกิดขึ้นแล้ว แก่มารดาของ
 พระมหามิตตเถระ, ทั้งธิดาของหล่อนก็บวช
 ในสำนักของภิกษุณีทั้งหลาย. หญิงนั้นกล่าวกะ
 ภิกษุณีสืบว่า "คุณกรแม่เจ้า ขอจงไปสู่
 สำนักของพี่ชายบอกว่า เราไม่สบาย แล้วนำ
 เอายามาเถิด" ดังนี้. ภิกษุณีสืบนั้นก็ไป
 บอกแล้ว. พระเถระกล่าวว่า "เราไม่รู้จัก
 ที่จะรวบรวมเอาเครื่องยามียารากไม้เป็นต้น
 มาปรุงเป็นยาชั้นหรรอก, แต่ทว่าเราจักบอก
 ยาแก่เธอว่า : "เราบวชแล้วแต่กาลใด,
 จำเดิมแต่กาลนั้น เราไม่เคยมีจิตที่สทรคต
 ด้วยโลภะ ทำลายอินทรีย์ทั้งหลาย แลครูปอัน
 เป็นวิสภาคเลย, ด้วยคำสัจนี้ ขอความผาสุก
 จงมีแก่มารดาของเราเถิด, เธอจงไปกล่าว
 คำนี้แล้วลูบลำเนื้อตัว ของอุบาสิกาเถิด"
 ดังนี้. ภิกษุณีสืบนั้นจึงไปบอกเนื้อความนั้น
 ได้กระทำตามอย่างนั้น. ทันใดนั้นเองฝีของ

^๑ ฉ. วิสคณฺทกโรโค.

^๒ ฉ. อิมมตฺถ.

คุณขวัญใจ ลักษณาการ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา.

กสฺมา มม ปุตุตสทิสฺสส ภิกฺขุโน ชาลวิจิตฺเตน
หตุเถน ลีลํ น ปรามเสยฺยา^๑ติ อตุตฺตมนวํ
นิจฺฉาเรสี. ตสฺมา :

อุบาสิกาก็ฟ้อหายไปราวกะก้อนฟองน้ำจะนั้น,
หล่อนจึงลุกขึ้นเปล่งวาจา ด้วยความชื่นชมว่า
"ถ้าหากว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังดำรง
พระชนม์อยู่แล้วไซ้, ไฉนจะไม่ทรงใช้
พระหัตถ์ที่มีลายวิจิตร ด้วยอาการดุจดังว่า
ตาข่ายลูปคล้ายศีรษะของภิกษุ ผู้เป็นเช่นบุตร
ของเราเล่า" ดังนี้. เพราะฉะนั้น :

กุลปุตุตฺตมานิ อญฺโณ^๑
ปพฺพชิตฺวาน สาสเน
มิตฺตตฺเตโรว ติฏฺฐเจยฺย
วเร อินฺทฺริยสฺวเร.

แม้ภิกษุรูปอื่นสำคัญตนว่า เป็นกุลบุตร
บวชแล้วในพระศาสนา ฟังตั้งอยู่ใน
อินทริยสังวรที่ประเสริฐ เหมือนอย่าง
พระมหามิตตเถระเถิด.

ยถา ปน อินฺทฺริยสฺวโร สติยา, ตถา
วีริเยน อาชีวปาริสุทธิ สมฺปาเทตฺตพฺพา.
วีริยสาธนา ทิ ส่า สมฺมาอารหฺตฺตวีริยสฺส
มิจฺฉาชีวปฺปทานสมฺภวโต. ตสฺมา อนนฺสนํ
อปฺปฏิรูปํ ปหาย วีริเยน ปิณฺตฺปาตจฺริยาทีหิ
สมฺมาเอสนาหิ เอสา สมฺปาเทตฺตพฺพา

ก็อินทริยสังวร ภิกษุฟังทำให้ถึงพร้อม
ได้ด้วยสติ ฉันทใจ, อาชีวปาริสุทธิ ก็ฟังทำให้
ถึงพร้อมได้ด้วยวิริยะ ฉันทนั้น. เพราะว่า
อาชีวปาริสุทธิ^๑นั้น มีวิริยะ เป็นเหตุให้สำเร็จ
เพราะความเพียรที่ภิกษุปรารถนาแล้ว โดยชอบ
เป็นเหตุแห่งการละ มิจฉาอาชีวะ. เพราะ

^๑ ม . อ . กุลปุตุโตทานิ อญฺโณ .

ปริสุทฺธบุปฺปาเทเยว ปจฺจเย ปฏิเสวมาเนน เหตุ^๕นั้น ภิกษุละการแสวงหาที่ไม่ถูกต้องและ
 อปริสุทฺธบุปฺปาเท อาสีวิเส วิย ปรีวชฺชยตา. ไม่เหมาะสมแล้ว พึงยังอาชีวนาปริสุทฺธินี้ให้
 ตตฺถ อปริกุกฺกิตฺตฺตงฺกสฺส สัมโถ วา ถึงพร้อมได้ ด้วยการแสวงหาโดยชอบ มีการ
 คณโถ วา ธมฺมเทศนาทีหิ จสฺส กุณฺเฑหิ เทียวบิณฑบาต เป็นต้น ด้วยความเพียร เสพ
 ปสนฺนํ กิหิํ สนฺติกา อุปฺปนฺนา ปจฺจยา อยู่แต่ปัจจัยทั้งหลายที่มีความเกิดขึ้น โดย
 ปริสุทฺธบุปฺปาทา นาม. ปิณฺหาตจริยาทีหิ บริสุทฺธิเท่านั้น เว้นปัจจัยที่มีความเกิดขึ้นโดย
 ปน อติปริสุทฺธบุปฺปาทาเยว. ปริกุกฺกิตฺตฺตงฺกสฺส ไม่บริสุทฺธิเสีย คุณหลักเลี้ยงอสรพิษ ฉะนั้น.
 ปิณฺหาตจริยาทีหิ ตฺตงฺกคฺคฺเณ^๑ จสฺส ปสนฺนํ ในบรรดาปัจจัยที่เกิดขึ้นโดยบริสุทฺธิ และ
 สนฺติกา ตฺตงฺกนิยมาโนโลเมน อุปฺปนฺนา ที่เกิดขึ้นโดยไม่บริสุทฺธิ ทั้ง ๒ นั้น สำหรับ
 ปริสุทฺธบุปฺปาทา^๒ เอกพฺยาธิวูปสมตฺถจสฺส ภิกษุผู้ไม่ได้ถืออุตฺตงฺค์ ปัจจัยทั้งหลายที่เกิดขึ้น
 ปุติหรฺฎฺกิ จตฺมธฺเรสุ อุปฺปนฺเนสุ "จตฺมธฺรํ จากสงฆ์ก็ดี จากคณะก็ดี และจากสำนักของ
 อณฺเณปิ สพฺรหมจาริโน ปริภุญฺชิสฺสนฺตี"ติ พวกภคฺคฺทิสฺส ผู้เลื่อมใสด้วยคุณทั้งหลาย มี
 จิตฺเตตฺตวา หริภุญฺชิตฺตฺตเมว - ปริภุญฺชมาเนน สุตฺตธรรมเทศนา เป็นต้น ของเธอ ชื่อว่า
 ตฺตงฺกสมาทานํ ปฏฺฐูปิ โหติ. เอส หิ มีความเกิดขึ้นโดยบริสุทฺธิ. ทว่าที่เกิดขึ้น
 "อุตฺตมอริยวิสิโก. ภิกฺขุ"ติ วุจฺจติ. เย ด้วยข้อวัตรมีการเทียวบิณฑบาต เป็นต้น
 ปเนเต จิวราทโย ปจฺจยา, เตสุ ยสฺส ชื่อว่า มีความเกิดขึ้นโดยบริสุทฺธิอย่างยิ่ง
 กสฺสจิ ภิกฺขุโน อาชีโว ปริโสเชนฺตสฺส ที่เดียว. สำหรับภิกษุผู้ถืออุตฺตงฺค์ ปัจจัยที่

^๑ ฉ. ตฺตคฺคฺเณ.

^๒ ฉ. ปริสุทฺธบุปฺปาทา นาม.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด

จีวเร บิณฑปาเต จ นิमितโตภาสปริกถา-
 วิณฑตติโย น วฏฺฏนฺติ. เสนาสเน ปน
 อปริคฺคหิตตฺตงฺคสฺส นิमितโตภาสปริกถา
 วฏฺฏนฺติ. ตตฺถ นิมิตฺ นาม เสนาสนตฺถิ
 ญมิปริกมฺมาทีนึ กโรนฺตสฺส "กึ ฆนฺเต
 กยิริตี, โโก การราเปตี"ติ คีหีหิ วุตฺเต "น
 โกจี"ติ ปฏฺวณฺณํ, ยํ วา ปนณฺณมฺปิ เอวรฺูปิ
 นิमितฺตกมฺมํ. โอภาส นาม "อุปาสกา
 ตฺตฺเมห กุหิ วสธา"ติ. ปาสาทเ ฆนฺเตติ.
 "ภิกฺขุณฺณํ ปน อุปาสกา ปาสาทเ น
 วฏฺฏนฺตี"ติ วณฺณํ, ยํ วา ปนณฺณมฺปิ เอวรฺูปิ
 โอภาสกมฺมํ. ปริกถา นาม "ภิกฺขุสฺมฺสฺส
 เสนาสนํ สมฺพาทนฺ"ติ วณฺณํ, ยา วา
 ปนณฺณมฺปิ เอวรฺูปา ปริยายกถา. เกสชฺเช
 สพฺพมฺปิ วฏฺฏนฺติ. ตถา อุปฺปนฺนํ ปน เกสชฺชํ
 โรเก รุปสนฺเต ปริกฺคฺชิตฺตํ น วฏฺฏนฺติ.

เกิดขึ้น โดยอนุโลมต่อข้อกำหนด ของชุกงค์
 ด้วยวัตรมีการเที่ยวบิณฑบาตไป เป็นต้น และ
 จากสำนักของกฤหัสถ์ทั้งหลาย ผู้เลื่อมใสใน
 ชุกงคคุณของเธอ ชื่อว่า มีความเกิดขึ้นโดย
 บริสุทธิ์. ก็การสมาทานชุกงค์ของภิกษุผู้เมื่อ
 ได้สมอดองน้ำมูตรเน่า และเกสซ์มีรสหวาน
 ๔ อย่าง เพื่อประโยชน์แก่การระงับความ
 ป่วยไข้อย่างหนึ่ง คิดว่า "เพื่อนพรหมจารี
 ทั้งหลายเมื่อนั้น ๆ จักบริโภคน้ำเกสซ์มีรส ๔
 อย่าง" ดังนี้ แล้ว(ตนเอง) บริโภคแต่ขึ้น
 สมอเท่านั้น ชื่อว่า เหมาะสมทีเดียว. ก็ภิกษุ
 รูปนี้ ท่านเรียกว่า "ภิกษุผู้ตั้งอยู่ในอริยวงศ์
 ชั้นสูงสุด". ก็ปัจจัยทั้งหลายมีจีวร เป็นต้น
 เหล่านั้นอันใด, ในบรรดาปัจจัยเหล่านั้น
 อาการมินิมิต โอภาส ปริกถา และวิญญูติ
 ในเพราะจีวรและบิณฑบาต ย่อมไม่ควรแก่
 ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งผู้จะชำระอาชีวะให้หมดจด.
 แต่ในเสนาสนะ นิมิต โอภาส และปริกถา

^๑ ฉ. กิริยตี.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด

ก็ใช้ได้สำหรับภิกษุผู้ไม่ได้ถืออุทกงค์. ใน
 อาการทั้งหลายเหล่านั้น การที่เมื่อภิกษุ
 กระทำการตกแต่งพื้นที่ เพื่อสร้างเสนาสนะ
 เป็นต้น ถูกพวกคฤหัสถ์ถามว่า "พระคุณเจ้า
 ท่านทำอะไร, ใครใช้ให้ท่านทำ" ดังนี้แล้ว
 ก็ตอบว่า "ไม่มีใครใช้ให้ทำหรอก", หรือว่า
 การทำนิตเหมือนเช่นนี้ แม้อย่างอื่นอันใดก็ดี
 ก็ชื่อว่า นิต. การที่ภิกษุถามว่า "อุบาสก
 อุบาสิกาทั้งหลาย ท่านทั้งหลายอยู่กัน ณ
 ที่ไหน". เมื่อเขาตอบว่า อยู่ปราสาท
 พระคุณเจ้า ดังนี้แล้ว จึงกล่าวว่า "อุบาสก
 อุบาสิกาทั้งหลาย ก็ปราสาทย่อมไม่ควรแก่
 ภิกษุ" ดังนี้, หรือว่า การทำโอภาสเห็น
 เช่นนี้แม้อย่างอื่นใดก็ดี ชื่อว่า โอภาส. การ
 ที่ภิกษุพูดว่า "เสนาสนะของภิกษุสงฆ์คับแคบ"
 ดังนี้ ก็ดี, หรือว่าคำพูดโดยอ้อมที่เป็นเช่นนี้
 แม้อย่างอื่นใดก็ดี ชื่อว่า ปรักถา. สำหรับใน
 เกสัชช อากาตามที่กล่าวแล้วนั้น ย่อมใช้ได้
 ๕ ๕. แต่เมื่อโรคสงบแล้ว ภิกษุไม่ควรที่จะ
 บริโภคเกสัชชที่เกิดขึ้นแล้วโดยอาการนั้น.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด.

ตตถ วินยธรา "ภควตา ทวารั ในการบริโภคนกษัตริ์ชั้น พระวินยธร
 ทินัน, ตสฺมา วมุฏตี"ติ วนฺติ. สุตฺตฺนฺติกา ึ่งหลายกล่าวว่ "พระผู้มีพระภาคปรชทาน
 ปน "ภิจจาปี อาปตฺติ น โหติ, อาชีว ปน ช่งไว้ให้แล้ว, เพราะฉะนั้น จึงควร".
 โภเปติ, ตสฺมา น วมุฏตี" อิจฺเจว วนฺติ. ส่วนอาจารย์ผู้ทรงพระสูตรทั้งหลาย กล่าว
 อย่างนี้ว่ "ไม่เป็นอาบัติก็จริง, แต่จะทำ
 อาชีวะให้กำเริบได้, เพราะเหตุนี้ จึง
 ไม่ควร" ดังนี้.

โย ปน ภควตา อนุณาตานิ ก็ภิกษุใด เมื่อไม่กระทำอาการทั้ง-
 นิमितฺโตภาสปริกถาวิณตฺติโย อกรฺโนโต หลาย มี นิमित โภภาส ปริกถา และวิญญูติ
 อปฺปิจฺจตาทิกฺุณเยว นิสฺสาย แม้ที่พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตไว้แล้ว อาศัย
 ชีวิตกฺขเยปี ปจฺจุปฺภุจฺฉิตะ อดฺดเตรว คุณมีความปรารถน่าน้อยเป็นต้น อย่างเดียว
 โภภาสาทิหิ อฺปนฺนปจฺจเย ปฺภุสฺเสวติ, เอส แม้เมื่อความสิ้นชีวิตปรากฏอยู่เฉพาะหน้า ก็
 "ปรมสฺลเลขวฺตฺติ"ติ วุจฺจติ, เสยฺยถาปี ย่อมเสพปัจจัยที่เกิดขึ้นทั้งหลาย เว้นจาก
 เถโร สาริปฺตฺโต. อาการทั้งหลาย มีโอภาสเป็นต้นเท่านั้น,
 ภิกษุรูปนี้เรียกว่า "ผู้มีความประพฤติเป็น
 บรมสฺลเลขะ" เหมือนอย่างพระสาริปฺตร-
 เถระ.

คุณทองเค็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวัน เกิด

โส กิรายสฺมา เอกสฺมี สมเย
 ปวิเวกั พุรุหฺยมาโน มหาโมคฺคัลลานตฺเถเรน^๑
 สทุธิ อณฺตรสฺมี อรณฺเณ วิหฺรติ, อถสฺส
 เอกสฺมี ทิวเส อุทรวาตาพาโธ อุปฺชฺชิตฺวา
 อติหุขั ชเนสิ. มหาโมคฺคัลลานตฺเถโร
 สายณฺทสมเย ตสฺสายสฺมโต อุฏฺฐานั กโต
 เถรึ นิปนฺนั ทิสฺวา ตั ปวตฺตึ ปุจฺฉิตฺวา
 "ปุพฺเพ เต อาวุโส เกณ ผาสุ อโหสิ"^๒
 ปุจฺฉิ. เถโร อาห "คิหิกาเล เม อาวุโส
 มาตา สปิรมฺธสฺสกุราหิ"^๓ โยเชตฺวา
 อสมฺภินฺนชิรปายาสี อทาสี, เตน เม
 ผาสุ อโหสิ"^๓. โสปี อายสฺมา "โหตุ
 อาวุโส, สเจ มยฺหิ วา ตฺยฺหิ วา ปุณฺณั
 อตฺถิ, อปฺเปว นาม เสว ลภิสฺสามา"^๓
 อาห.

มีเรื่องเล่าว่า ในสมัยหนึ่ง ท่านผู้มี
 อายุนั้น เมื่อจะเพิ่มพูนปวิเวก จึงอยู่เสียบ
 ในป่าแห่งใดแห่งหนึ่งกับพระมหาโมคคัลลาน-
 เถระ, ครั้งนั้น มาในวันหนึ่ง อาพาธเพราะ
 ลมในท้องเกิดขึ้นแล้ว ยิ่งทุกข์อย่างหนักให้
 เกิดขึ้นแก่ท่าน. พระมหาโมคคัลลานเถระ
 ไปสู่สถานที่บำรุงของท่านในเวลาเย็น เห็น
 พระเถระนอนอยู่ จึงถามถึงความเป็นไปนั้น
 (ทราบแล้ว) แล้วจึงถามว่า "ท่าน ในกาล
 ก่อน ท่านมีความผาสุกได้ด้วยอะไร". พระ-
 เถระกล่าวตอบว่า "นี่แน่ะ ท่าน ในกาลที่ยัง
 เป็นคฤหัสถ์ มารดาของผมนำให้ข้าวยายาส
 มีน้ำนมบริสุทธ์ปรุงด้วยเนยใส น้ำผึ้ง และ
 น้ำตาลกรวด, ผมมีความผาสุกได้ก็ด้วยเหตุ
 นั้น" ดังนี้. ท่านมหาโมคคัลลานะเมื่อนั้น จึง
 กล่าวว่ "เอาเถิดท่าน, ถ้าหากว่าบุญของ

^๑ ม. มหาโมคคัลลานตฺเถเรน.

^๒ ฉ. โหตฺติ.

^๓ ฉ. ...สกุราหิ.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด

ผม หรือของท่านมีอยู่แล้วไซ้รึ เห็นที่พรุ่งนี้
เรารู้จักได้" ดังนี้.

อิมิ ปน เศล^๑ กถาสลลภาปี ฝ่ายเทวดาผู้สิงสถิตอยู่ ณ ต้นไม้
จกมนโกฏยิ รุกเข อธิวตฺตา เทวดา ปลายที่จงกรม ได้ยินคำสนทนากันนั้นของท่าน
สุตฺวา "เสว อยฺยสฺส ปายาสี เหล่านั้นแล้ว คิดว่า "พรุ่งนี้ เรารู้จักบัณฑิต
อุปฺปาเทสฺสามี"ติ ทาวเทว เถรสฺส ชาวปายาสีให้เกิดขึ้น แก่พระองค์เจ้าให้ได้"
อุปฺภูจกกุลิ คนฺตฺวา เขฏฺฐปฺตฺตฺสฺส สรีริ ตั้งนี้แล้ว จึงไปสู่ตระกูลอุปัฏฐากของพระ-
อาวสิตฺวา ปิฬิ ชเนสิ. อถสฺส ติกิจฺฉานิมิตฺตํ เถระเลยที่เดียว เข้าสิงร่างบุตรคนโต
สนฺนิปฺติเต ฌาตเก อาท "สเจ เสว ทำความเจ็บปวดให้เกิดขึ้น. ครั้นนั้น เทวดา
เถรสฺส เอวรูปุ นาม ปายาสี ปฎิยาเทถ, กล่าวกะพวงญาติที่มาประชุมกัน เพราะเหตุที่
มฺุญฺจิสฺสามี"ติ. เต "ตยา อวฺตฺเตปิ มยฺ จะเยียวยากบ่ยนั้นว่า "ถ้าหากว่า พรุ่งนี้
เถรานํ นิพฺพุธํ ภิกฺขุ เทมา"ติ วตฺวา พวกท่านตระเตรียมชาวปายาสีชื่อเช่นนี้ แก่
พุตฺติยทิวเส ตถารูปิ ปายาสี ปฎิยาทยิสฺส. พระเถระไซ้รึ, เรารู้จักปล่อย" ดังนี้.
พวงญาติเหล่านั้น กล่าวว่า "แม้ว่าท่าน
ไม่บอก พวกเราก็ถวายภิกษาเป็นประจำแก่
พระเถระอยู่แล้ว" ตั้งนี้ แล้วในวันที่ ๒ จึง
ตระเตรียมชาวปายาสีที่เป็นเช่นนั้นไว้.

^๑ ฉ. เนล.

^๒ ฉ. ตํ มุญฺจิสฺสามิ.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวัน เกิด

อนุปาเทตวา^๑ เอกวจเนเนว ปตฺถํ คิดว่า "ข้าวยายาสน่าชอบใจยิ่งนัก เกิดขึ้น
 มุขวภูมฺมียํ กเหตุวา เอกมฺนุเต นิกฺขุเชสิ. ได้อย่างไรหนอ" ครั้นเห็นมูลแห่งความเกิด-
 ปายาสสฺส สห ภูมฺมียํ ปตฺติฏฺจนา เถรสฺส ขึ้นของข้าวยายาสนั้นแล้ว จึงกล่าวว่า
 อาพาโธ อนุตฺตรธาณิ, ตโต ปฏฺจาย "นี่แน่ะ ท่านโมคคัลลานะ ท่านจงนำไปเสีย
 ปณฺจจตฺตาศีสวสฺसानิ^๒ น ปุณฺ อนุปฺชฺชิ. มันเป็นบิดบาศที่ไม่ควรบริโภคนะ" ดังนี้. ก็
 ตโต มหาโมคคฺคฺลลานํ อาท "อาวุโส ท่านมหาโมคคัลลานะนั้น ไม่ทำแม้ความกิด
 วจิวฺณตฺตํ นิสฺสาย อนุปฺนฺโน ปายาสึ ให้เกิดขึ้นเลยว่ "เขาไม่บริโภคนิดบาศ
 อนุเตสฺส นิกฺขมิตฺวา ภูมฺมียํ จรณฺเตสฺสปี อ้นบุคคล ชื่อว่า เป็นเช่นเรานำมาให้เขี้ยว
 ปรีฏฺฐิตํ อยุตฺตรูป"ติ. อิมฺณจ อุทานํ นะ" โดยคำพูดเพียงคำเดียวเท่านั้น ก็จับ
 อุทานสิ : บาศที่ขอบปากคว่ำลง ณ ส่วนข้างหนึ่ง.
 อาพาธของพระสารีบุตร เถระอันตรธานหาย-
 ไป พร้อมกับการที่ข้าวยายาสกลงที่พื้นดิน,
 จำเค็มแต่นั้นไป ตลอด ๔๕ พรรษา ท่านก็
 ไม่เกิดอาพาธอีก. ลำดับนั้น ท่านจึงกล่าว
 กะพระมหาโมคคัลลานะว่า "นี่แน่ะ อาวุโส
 แม้เมื่อไส้ทั้งหลาย จะออกมาเหี่ยวไปตาม
 พื้นดินก็เถอะ ข้าวยายาสที่เกิดขึ้นเพราะ
 อากัณฺณวจิวฺณตฺตํ เป็นของไม่สมควรที่จะ

^๑ ฉ. อนุปาเทตวา.

^๒ ส. ม. จตฺตาศีสวสฺसानิ.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด

อเนสนาย จิตตมฺปิ
อชเนตฺวา วิจกฺขโณ
อาชีวํ ปริโสเชยฺย
สทฺธาปพฺพชิตฺติ ยตีติ.

นักพรตผู้บวชด้วยศรัทธา มีปัญญาเห็น-
แจ้ง ไม่ทำแม้ความคิดในการแสวงหา
ไม่สมควรให้เกิดขึ้น แม้โดย ประการ
ทั้งปวง จะพึงยังอาชีวะให้หมดจดได้
โดยประการที่กล่าวมาแล้ว .

ยถา จ วิริเยน อาชีวปาริสุทธิ,
ตถา ปัจจยสันนีสิตศีล ปณฺณาย
สมฺปาเทตพฺพํ. ปณฺณาสาธน์ ทิ ตํ, ปณฺณวโต
ปัจจเยสุ อาทินวานิสฺสทสฺสนสมฺมตฺถภาวโต.
ตสฺมา ปหาย ปัจจยเคธํ ฐมฺเมน สเมน
อุปฺปนฺเน ปัจจเย ยถาวุตฺเตน วิธินา
ปณฺณาย ปัจจเวกฺขิตฺวา ปริภุชฺชนฺเตน ตํ
สมฺปาเทตพฺพํ.

เหมือนอย่างว่า อาชีวปาริสุทธิศีล ภาษุ
พึงทำให้ถึงพร้อมได้ด้วยวิริยะ ฉันทะ, ถึง
ปัจจยสันนีสิตศีล ภาษุก็ทำให้ถึงพร้อมได้
ด้วยปัญญา ฉันทนั้น. เพราะว่า ปัจจย-
สันนีสิตศีลนั้น มีปัญญาเป็นเหตุให้สำเร็จ,
เพราะผู้มีปัญญา มีความสามารถในการเห็น-
โทษและอานิสงส์ ในเพราะปัจจัยทั้งหลาย
ได้. เพราะฉะนั้น ภาษุพึงละความอยากใน
ปัจจัยเสีย แล้วพิจารณาด้วยปัญญา โดยวิธี
ตามที่กล่าวแล้ว บริโภคปัจจัยที่เกิดขึ้นโดย
ถูกต้องตามธรรม ก็จะทำปัจจยสันนีสิตศีลนั้น
ให้ถึงพร้อมได้.

ตตฺถ ทฺวิธํ ปัจจเวกฺขณํ ปัจจยानํ
ปฏฺฐิลากกาเล จ ปริภุชฺชากาเล จ. ๒

การพิจารณาในปัจจยสันนีสิตศีลนั้น มี
๒ อย่าง คือ ในเวลาที่ได้ปัจจัย ๑ ในเวลา

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวัน เกิด

ปฏิลาภกาเลปี หิ ธาตุวเสน วา ปฏิกุลวเสน
 วา ปจฺจเวกฺขิตฺตฺวา สปิตานิ จีวรานิ คโต
 อุตฺตริ^๑ ปริภุชฺชตฺสฺส อนวชฺโชว ปริโภโค,
 ปริโภคกาเลปี. ตตฺตฺรายํ สนนฺนิฏฺฐานกโร
 วินิจฺฉโย :

จตฺตฺตฺวารो หิ ปริโภคา เถยฺยปริโภโค
 อธิปริโภโค ทายชฺชปริโภโค สามิปริโภโคติ.
 ตตฺถ^๒ สัมมชฺเฌปี นิสิตฺตฺวา ปริภุชฺชตฺสฺส
 ทุสฺสึลสฺสฺส ปริโภโค เถยฺยปริโภโค นาม.
 สึลวโต อปจฺจเวกฺขิตฺตฺวาปริโภโค^๓ อธิปริโภโค
 นาม. ตสฺมา จีวรํ ปริโภเค ปริโภเค
 ปจฺจเวกฺขิตฺตฺพํ, ปิณฑปาโต อาโลเป
 อาโลเป, ตถา อสฺกโกนฺเตน ปุเรภตฺต-

ที่บริโภค ๑. จริงอยู่ การบริโภคของภิกษุ
 ผู้บริโภคปัจจัยมีจีวรเป็นต้นที่พิจารณาโดยเป็น
 ธาตุหรือโดยเป็นปฏิกุล แม้ในเวลาใดมาแล้ว
 เก็บไว้ ต่อจากเวลาที่ได้นั้นไปก็หาโทษมิได้
 เลย, แม้ในเวลาบริโภค. ต่อไปนี้เป็นข้อ
 วินิจฉัยที่กระทำความตกลงกันได้ ในการ
 พิจารณาในเวลาบริโภคนั้น :

จริงอยู่ การบริโภคมี ๔ อย่าง คือ
 ไถยบริโภค (บริโภคอย่างขโมย) ๑ อธิ-
 บริโภค (บริโภคอย่างเป็นหนี้) ๑ ทายชฺช-
 บริโภค (บริโภคอย่างทายาท) ๑ สามีบริโภค
 (บริโภคอย่างเจ้าของ) ๑. ในการบริโภค
 ทั้ง ๔ อย่างนั้น การบริโภคของภิกษุทุกศีล
 ผู้นั่งบริโภคแม้ในท่ามกลางสงฆ์ ชื่อว่า
ไถยบริโภค. การบริโภคปัจจัยที่ไม่ได้

^๑ ฉ. อุตฺตริ, เอวมฺปริปี.

^๒ ฉ. ตตฺตฺร.

^๓ ฉ. อปจฺจเวกฺขิตฺตฺวา ปริโภโค.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด.

ปจฺจนาถตฺตปริมยามมชฺฉิมยามปจฺฉิมยาเมสฺสุ. พิจารณาแห่งภิกษุผู้มีศีล ชื่อว่า อโณปริโภาค.
 สจฺจสฺส อปจฺจเวกฺขโตว อรุณํ อุกฺกจฺจติ, เพราะเหตุฉะนั้น ภิกษุพึงพิจารณาจี้วร ใน
 อโณปริโภาคกุญฺจาเน ทิฏฺฐติ. เสนาสนมฺหิ คราวที่ใช้สอยแต่ละครั้ง, บิดทบาท พึง
 ปริโภาค ปริโภาค ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ. พิจารณาในแต่ละคำข้าว, เมื่อไม่อาจ
 เกสชฺชสฺส ปฏิกฺกหณฺเณ ปริโภาคเณิ อย่างนั้น พึงพิจารณาในเวลาก่อนภัต หลังภัต
 สติปจฺจยตา^๑ วมฺภูติ. เอวํ สนฺเตปิ ยามต้น ยามกลาง และยามสุดท้าย. ถ้า
 ปฏิกฺกหณฺเณ สติ กตฺวา ปริโภาค หากว่า เมื่อเธอไม่พิจารณาเลยจนอรุณขึ้น,
 อภิโรนฺตสฺสเสว อาปตฺติ, ปฏิกฺกหณฺเณ ปน : เธอย่อมตั้งอยู่ในฐานะแห่งอโณปริโภาค. แม้
 สติ กตฺวา ปริโภาค กโรนฺตสฺส อนาปตฺติ. เสนาสนะก็พึงพิจารณาในเวลาที่ใช้สอยแต่ละ
 ครั้ง. ความมีสติกำกับ ทั้งในเวลารับ ทั้งใน
 เวลาบริโภาคเกสฺสช ย่อมควร. แม้เมื่อเป็น
 อย่างนี้ เมื่อภิกษุกระทำสติในเวลารับ ไม่
 กระทำในเวลาบริโภาค ย่อมเป็นอาบัติ, แต่
 เมื่อไม่กระทำสติในเวลารับ กระทำในเวลา
 บริโภาค ไม่เป็นอาบัติ.

จตฺตพฺพิธา หิ สฺสุทธิ เทสนาสฺสุทธิ กิสุทธิ (เครื่องหมกจก) มี ๔ อย่าง
 สิวรสฺสุทธิ ปริเยญฺจิสฺสุทธิ ปจฺจเวกฺขณฺสฺสุทธิติ. คือ เทสนาสฺสุทธิ (หมกจกด้วยการแสดง) ๑

^๑ ฉ. สติปจฺจยตา.

คุณทองเคิมะ ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด.

ตฤ เทศนาสุทธิ นาม ปาติโมกขสังวรศีล. สังวรสุทธิ (หมดจดด้วยสังวร) ๑ ปริเยฐฐิตี-
 ตี หิ เทศนาย สุขุณโต เทศนาสุทธิตี สุขุติ (หมดจดด้วยการแสวงหา) ๑
 วุจติ. สังวรสุทธิ นาม อินฺทริยสังวรศีล. ตี ปัจจเวกฺขนสุทธิ (หมดจดด้วยการพิจารณา)
 หิ "น ปุน เอวํ กริสฺสามิ"ติ จิตฺตาทิฏฺฐาน- ๑. ในสุทธิ ๔ อย่างนั้น ปาติโมกขสังวรศีล
 สิวเรเนว สุขุณโต สังวรสุทธิตี วุจติ. ชื่อว่า เทศนาสุทธิ (หมดจดด้วยการแสดง).
ปริเยฐฐิตี นาม อาชีวปาริสฺสุทธิศีล. อธิบายว่า ก็ปาติโมกขสังวรศีลนั้น ท่าน
 ตี หิ อเนสนํ ปหาย ฌมฺเมน สเมน เรียกว่า เทศนาสุทธิ เพราะหมดจดได้ด้วย
 ปฺจเย อุปาเทนฺตสฺส ปริเยสนาย การแสดง. อินฺทริยสังวรศีล ชื่อว่า สังวร-
 สฺตฺตฺตา ปริเยฐฐิตี วุจติ. สฺตฺติ (หมดจดด้วยการสังวร). อธิบายว่า
ปัจจเวกฺขนสุทธิ นาม ปฺจยปริโภค- ก็อินฺทริยสังวรศีลนั้น ท่านเรียกว่า สังวรสุทธิ
 สนนฺิสฺสิตฺตีสํ. ตี หิ วุคฺตฺตฺปกาเรน เพราะหมดจดได้ด้วยสังวร อันมีการตั้งใจไว้
 ปฺจเวกฺขนฺ สุขุณโต ปฺจเวกฺขนฺสุทธิตี ว่า "เราจักไม่กระทำอย่างนี้อีก" ตั้งนั้น
 วุจติ. เตน วุคฺตํ "ปฏิกุคฺคเณ ปน สตี เทียว. อาชีวปาริสฺสุทธิศีล ชื่อว่า ปริเยฐฐิตี
 อกฺตฺวา ปริโภเค กโรนฺตสฺส อนาปตฺตี"ติ. (หมดจดด้วยการแสวงหา). อธิบายว่า
 ก็อาชีวปาริสฺสุทธิศีลนั้น ท่านเรียกว่า
 ปริเยฐฐิตี เพราะความเป็นศีลที่หมดจด
 ได้ด้วยการแสวงหา แห่งภิกษุผู้ละการ
 แสวงหาที่ไม่สมควรเสีย แล้วยังปัจจัยทั้ง-

^๑ ฉ. ปจฺยสนนฺิสฺสิตฺตีสํ.

หลายให้เกิดขึ้นโดยเสมอด้วยธรรม. ปัจจัย-
บริโภกสันนิสิตศีล ชื่อว่า ปัจจเวกขณะสุทธิ
(หมดจดด้วยการพิจารณา). อธิบายว่า
ก็ปัจจัยบริโภกสันนิสิตศีลนั้น ท่านเรียกว่า
ปัจจเวกขณะสุทธิ เพราะหมดจดได้ด้วยการ
พิจารณา มีประการตามที่กล่าวแล้ว. เพราะ
เหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงกล่าวไว้ว่า "แต่เมื่อไม่
กระทำสติในเวลารับ กระทำในเวลาบริโภก
ไม่เป็นอาบัติ" ดังนี้.

สตฺตุนัน เสขานัน ปัจจยปริโภโค การบริโภกปัจจัยของพระเสขะ ๑
ทายชฺชปริโภโค นาม. เต หิ ภควโต จำพวก ชื่อว่า ทายชชบริโภก (บริโภกอย่าง
บุตฺตา, ตสฺมา ปิตุ สนฺตกานัน ปัจจยानัน ทายาท). เพราะว่า พระเสขะเหล่านั้น
ทายาทา หุตฺวา เต ปัจจเย ปริภุชฺชุนฺติ. จัดว่าเป็นบุตรของพระผู้มีพระภาค, เพราะ
ก็ ปน เต^๑ ภควโต ปัจจเย ปริภุชฺชุนฺติ, เหตุนี้ จึงนับว่า เป็นทายาทแห่งปัจจัย
อุทาทุ กิหิณัน ปัจจเย ปริภุชฺชุนฺตีติ. กิหิหิ ทั้งหลาย อันเป็นของบิดา บริโภกปัจจัย
หิณฺนาปิ ภควตา อนฺนุณาตตฺตา ภควโต ทั้งหลายเหล่านั้นอยู่. ถ้ามว่า ก็พระเสขะ
สนฺตกาเว โหนฺติ, ตสฺมา ภควโต ปัจจเย เหล่านั้น บริโภกปัจจัยทั้งหลายของพระผู้มี

^๑ ฉ. ปเนเต.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด.

ปริกฺขชฺนฺตฺติ เวทิตพฺพา. ฌมฺมทายาทสฺสคฺคํ
เจตฺถ สาธกํ.

พระภาค หรือว่า บริโภคปัจฉัยทั้งหลายของ
คฤหัสถ์. ตอบว่า ปัจฉัยทั้งหลาย แม้ว่
คฤหัสถ์ทั้งหลายถวายให้ ก็ย่อมจัดเป็นของ
พระผู้มีพระภาคนั้นแหละ เพราะความที่
พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตไว้, เพราะ
เหตุนี้ จึงทราบว่ พระเสขะทั้งหลาย
เหล่านั้น บริโภคปัจฉัยทั้งหลายของพระผู้มี
พระภาค. ก็ธรรมทายาทสูตร เป็นเครื่อง
สาธกในความข้อนี้ได้.

ชีณาสวานํ บริโภโค สามิบริโภโค
นาม. เต ทิ ตณฺหาทาสพฺยํ อตีตตฺตา
สามิโน หุตฺวา ปริกฺขชฺนฺตฺติ.

การบริโภค ของพระชีณาสพทั้งหลาย
ชื่อว่า สามิบริโภค. จริงอยู่ พระชีณาสพ
เหล่านั้น จัดเป็นเจ้าของบริโภคอยู่ เพราะ
ความที่ท่านเหล่านั้น ล่วงความเป็นทาสของ
ตัดหาได้แล้ว.

อิเมสุ บริโภเคสุ สามิบริโภโค จ
ทายชฺชบริโภโค จ สพฺเพสํ. วฏฺฏติ.
อิตฺถบริโภโค จ น วฏฺฏติ. เถยฺยบริโภเค
กถาเยว นตฺถิ. โย ปนายํ สีลวโต
ปัจจุเวกฺขิตฺตบริโภโค, โส อิตฺถบริโภคสฺส

ในบรรดากการบริโภคเหล่านี้ สามิ-
บริโภค ๑ ทายชชบริโภค ๑ ย่อมควรแก่ภิกษุ
ทั้งหลายทั้งปวง. ส่วนอิตถบริโภคไม่ควร. ใน
โดยบริโภค ไม่จำต้องพูดถึงเลย. อนึ่ง
การบริโภคปัจฉัยที่ได้พิจารณาแห่งภิกษุผู้มีศีลนี้

คุณทองเดิม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด.

ปัจจนิกตฺตา อานนฺยปริโกโค วา โหติ, อันใด, การบริโภคนั้น จัดเป็นการบริโภค
 ทายชฺชปริโกเคเยว วา สงฺกหํ กจฺจติ. โดยความไม่เป็นหนี้ เพราะเป็นข้าศึกต่อการ
 สीलวาปี ที อิมาย ลิกฺขาย สมฺนําคตฺตฺตา บริโภคอย่างเป็นหนี้ก็ได้, ถึงการสงเคราะห์
 เสโขเตว วุจฺจติ? อิมสฺส ปน ปริโกเคสฺส เข้าในทายชชบริโภคนั้นเองก็ได้. เพราะว่า
 ยสฺมา สามิปริโกโค อคฺโค, ตสฺมา ตํ แม้ท่านผู้มีศีล ท่านก็เรียกว่า เสขะ เพราะ
 ปฏฺยมาเนน ภิกฺขุณํ วุตฺตปฺปการาย ความเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยสิกขา^๑. อนึ่ง ใน
 ปจฺจเวกฺขณาย ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปริภุชฺชนฺเตน การบริโภคเหล่านี้ เพราะเหตุที่สามีบริโภค
 ปจฺจยสนฺนินิสิตฺตีสลํ สมฺปาเทตพฺพํ. เอวํ จัดเป็นเลิศ, ฉะนั้น ภิกษุผู้ปรารถนา
 กโรนฺโต ที กิจฺจการี โหติ. วุตฺตมฺปิ เจตํ : อยู่ซึ่งสามีบริโภคนั้น พิจารณาด้วยการ
 ปจฺจเวกฺขณํ อันมีประการที่กล่าวแล้ว จึง
 บริโภค จะพึงทำปัจจัยสนนินิสิตศีลให้ถึงพร้อม
 ได้. ก็ภิกษุผู้กระทำอยู่อย่างนี้ ชื่อว่า เป็น
 กิจจการี. จริงอยู่ พระผู้มีพระภาคแม่ตรัส
 คำนี้ไว้ว่า :

"ปิตฺตํ วิหารํ สยนาสนนฺจ
 อาปณฺจ - สงฺฆาฏฺฐิรชฺชุปวาหนํ"^๒

"พระสาวกของพระผู้มีพระภาค ผู้ทรง
 มีปัญญาประเสริฐ พึงธรรมที่พระ-

^๑ ฉ. สงฺขยํ กจฺจติ...

^๒ ม. สงฺฆาฏฺฐิรชฺชุปวาหนํ,

อิ. สงฺฆาฏฺฐิรชฺชุปวาหนํ.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด

สุตวา^๑ ฌมมํ สุกเตน เทลิตํ
 สงฺขาย เสเว วรปณฺณสาวโก.
 ตสฺมา หิ ปินฺนเต สยนาสเน จ
 อาเป จ สงฺฆาฏีรชูปวาทเน
 เอเตสุ ฌมฺเมสุ อณุปลิตฺโต
 ภิกฺขุ ยถา โปกฺขเร วาริวินฺหุ^๒

กาเลน ลทฺธา ปฺรโต อณุคฺคทา
 ชชฺเชสุ โภชฺเชสุ จ สายเนสุ จ
 มตฺตํ โส^๓ ชณฺณา สตฺตํ อฺปฏฺฐิตฺโต
 วณฺสฺส อฺลาปนฺรุตฺเน ยถา.

สุกตเจ้าทรงแสดงแล้ว พึงพิจารณา
 แล้วจึงเสวก่อนข้าว วิหาร ที่นอน
 ที่นั่ง น้ำ และน้ำซักฟอกฝุ่นธุลีที่ผ้า
 สังฆาฏิ. เพราะเหตุนี้แล ภิกษุจึง
 เป็นผู้ไม่ติดข้องในธรรมทั้งหลายเหล่า
 นั้น คือ ในก่อนข้าว ในที่นอนที่นั่ง
 ในน้ำ และในน้ำซักฟอกฝุ่นธุลีที่ผ้า
 สังฆาฏิ เหมือนหยาดน้ำไม่ติดอยู่ใน
 ใบบัว ฉะนั้น.

เธอ ได้ศึกษาแล้วตามกาล โดย
 การอนุเคราะห์จากผู้อื่น ก็พึงเป็นผู้ตั้ง
 (สติ)มั่นเนื่องนิത്യ รู้จักประมาณใน
 ของเคี้ยว ของฉัน และของล้ม
 เหมือน(คนเป็นแผล) รู้จักประมาณใน
 การพอกยารักษาแผล ฉะนั้น.

^๑ ฉ. สุตวาน.

^๒ ขุ. ส. ๒๕/๔๐๒.

^๓ ฉ. มตฺตํ ส, ม. มตฺตโส.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด

กนฺตาเร ปุตุตมํสํว
 อกฺขสฺสพฺภณชฺฉํ ยถา
 เอวํ อหริ^๑ อหริ^๑
 ยาปนาย อมฺจุจฺจิตฺตํ^๑.

ภิกษุพึงเป็นผู้ไม่สยบ กลืนกินอาหาร
 แต่พอยังร่างกายให้เป็นไปได้ เหมือน
 (สามีภรรยา) กลืนกินเนอบุตรในที่
 กันดาร เหมือน(พ่อค้าเกวียน) ใช้น้ำมัน
 หยอดคเพลลา(เกวียน) ฉะนั้น"
 ดังนี้.

อิมสฺส จ ปจฺจยสนฺนิสฺสิตสึลสฺส
 ปริปุรีการิตาย ภาคินฺนยฺยสํมรฺกชิตสามเณรสฺส
 วตฺถุ กเถตพฺพํ. โส หิ สมฺมา ปจฺจเวกฺขิตฺวา
 ปริภุชฺชิตํ. ยถาห :

ก็ในความเป็นผู้กระทำปัจจัยสันนิสิตศีล
 นี้ให้บริบูรณ์ บัณฑิตควรเล่าเรื่องสังฆรักชิต-
 สามเณร ผู้เป็นหลานไว้. ด้วยว่า สามเณร
 รูปนั้น พิจารณาโดยชอบแล้วจึงบริโภค.
 เหมือนอย่างที่เรากล่าวไว้เองว่า :

"อุปชฺฌาโย มํ ภุชฺชมานํ
 สาลิกฺกูรํ สุนิพฺพุตํ
 มา เทว ตฺวํ สามเณร
 ชิวํ ณาเปสิ อสฺสณฺโต."

"พระอุปัชฌาย์ กล่าวกะข้าพเจ้าผู้
 กำลังบริโภคข้าวสาละที่เย็นคี่แล้ว ว่า
 นี่แน่ะสามเณร เธออย่าเป็นผู้ไม่
 สรรวมเผาลินเลย."

^๑ ฉ. อหาเร, ม. อ. อหเร.

อุปัชฌายัสส วโจ สุตฺวา

สํเวคมลทินฺตทา

เอภาสเน นิสิตฺตฺวา

อรหตฺตํ อปาปฺณิ.

ข้าพเจ้า ฟังคำของพระอุปัชฌาย์แล้ว

ก็ได้ความสังเวชในกาลนั้น นิ่งที่

อาสนะเดียวแล้วก็ได้รับบรรลุพระอรหัต.

โสหํ ปริปัญฺณสงฺกปฺโป

จนฺโท ปณฺณโรโส ยถา

สพฺพาสวปริกฺขิโณ

นตฺถิทานิ ปุณฺพโกโว"ติ.

ข้าพเจ้านั้น มีความดำริเต็มรอบ

เหมือนพระจันทร์ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ

ฉะนั้น เป็นผู้มีอาสวะทั้งปวงสิ้นแล้ว

บัดนี้ ภาพใหม่มิได้มี" ดังนี้.

ตสฺมา อณฺโณปิ ทฺกุขสฺส

ปฏฺจยฺนฺโต ปริกฺขยํ

โยนิโส ปจฺจเวกฺขิตฺวา

ปฏฺิเสเวถ ปจฺจเยติ.

เพราะเหตุนั้น แม้กุลบุตรผู้อื่น เมื่อ

ปรารธนา ซึ่งความสิ้นไปรอบแห่งทุกข์

พึงพิจารณาโดยถูกอุบายแล้ว จึงเสพ

ปัจจัยทั้งหลายเกิด ฉะนั้นแล.

เอวํ ปาติโมกฺขสํวรสีลาทิวเสน จตฺตฺพิธํ.

ศีลจึงจัดเป็น ๔ อย่าง โดยจัดเป็นปาริสุทธิ-

ศีลมีปาติโมกขสังวรศีลเป็นต้น โดยประการ

ที่กล่าวแล้วนี้.

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวันเกิด

ปรมศีลปญจก

๒๐. ปญจวิธโกฏฐาสสุส ปรมปญจเก
อนุปสมฺปนฺนสีลาทิวเสน อตุโธ เวทิตฺตฺโพ.
วุตฺตณฺเฑหฺตํ ปฏิสัมภิตาย :

"กตมํ ปริยฺนตฺปาริสฺสฺสฺสํ. อนุ-
ปสมฺปนฺนํ ปริยฺนตฺสิกฺขาปทานํ, อิทํ
ปริยฺนตฺปาริสฺสฺสฺสํ. กตมํ อปริยฺนตฺปาริสฺสฺสฺส-
สฺสํ. อปสมฺปนฺนํ อปริยฺนตฺสิกฺขาปทานํ,
อิทํ อปริยฺนตฺปาริสฺสฺสฺสํ. กตมํ ปริปฺนฺน-
ปาริสฺสฺสฺสํ. ปุณฺณชฺชนกฺลฺยาณกานํ กุสลธมฺเม
ยฺตุตฺตานํ เสขปริยฺนเต ปริปริการินํ กายเ
จ ชีวีเต จ อนเปกฺขานํ ปริจฺจตฺตชีวิทานํ,
อิทํ ปริปฺนฺนปาริสฺสฺสฺสํ. กตมํ อปรามฺญฺส-
ปาริสฺสฺสฺสํ. สตฺตฺตฺนํ เสขานํ, อิทํ
อปรามฺญฺสปาริสฺสฺสฺสํ. กตมํ ปฏิปฺสฺสฺส-
ปาริสฺสฺสฺสํ. ตถาคตฺสวากานํ ชีณาสวานํ
ปจฺเจกฺพฺพุธานํ ตถาคตฺตานํ อรฺหนฺตฺตานํ

ศีลหมวด ๕ หมวดแรก

๒๐. ในศีลหมวด ๕ หมวดแรก แห่ง
ส่วนของศีล มี ๕ อย่าง ฟังทราบความหมาย
เกี่ยวกับศีลของอนุปสัมบันเป็นต้น. สมจริง
ตามที่พระธรรมเสนาบดีสารีบุตรกล่าวไว้ ใน
คัมภีร์ปฏิสัมภิตามรรคว่า :

"ปริยฺนตฺปาริสฺสฺสฺสํ เป็นใจน. ศีล
ของอนุปสัมบัน ผู้มีสิกขาบทที่มีสุครอบ,
นี้ชื่อว่าปริยฺนตฺปาริสฺสฺสฺสํ. อปริยฺนตฺปาริ-
สฺสฺสฺสํ เป็นใจน. ศีลของอนุปสัมบันผู้มี
สิกขาบทที่ไม่มีที่สุครอบ, นี้ชื่อว่า อปริยฺนต-
ปาริสฺสฺสฺสํ. ปริปฺนฺนปาริสฺสฺสฺสํ เป็นใจน.
ศีลของกัลยาณปุณฺณชฺชน ผู้ประกอบในกุศลธรรม
ผู้กระทำให้บริบูรณ์ในเสขปริยฺนตเต (ธรรม
อันมีเสขธรรมเป็นขอบเขต) ไม่อาลัยในกาย
และชีวิต มีชีวิตอันสละได้แล้ว, นี้ชื่อว่า
ปริปฺนฺนปาริสฺสฺสฺสํ. อปรามฺญฺสปาริสฺสฺสฺสํ
เป็นใจน. ศีลของพระเสขะ ๑ จำพวก,
นี้ชื่อว่า อปรามฺญฺสปาริสฺสฺสฺสํ. ปฏิปฺสฺสฺส-

คุณทองเต็ม ไวกาสี

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาเนื่องในวัน เกิด

สมมาสมุพฺพธานํ, อิทํ ปฏิปัสสทุทธิปาริสฺสทุธิ-
 สีสฺสนนฺ"ติ"^๑

ปาริสฺสทุธิคีล เป็นไฉน. คีลของพระชีณาสพ
 ผู้เป็นสาวกของพระตถาคตเจ้าทั้งหลาย ของ
 พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย ของพระ-
 ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย, นี้
 ชื่อว่า ปฏิปัสสทุทธิปาริสฺสทุธิคีล" ดังนี้.

ตตฺถ อุนฺนปสมฺปนฺนํ นีสํ คณฺวเสณ
 สปริยฺนตฺตฺตา สปริยฺนตปาริสฺสทุธิสีสฺสนติ^๒
 เวทิตพฺพํ. อุนฺนปสมฺปนฺนํ :

ในคีล ๕ อย่างนั้น คีลของอุนฺนปสมฺปนฺน
 ทั้งหลาย ฟังทราบว่า ชื่อว่า สปริยฺนต-
ปาริสฺสทุธิคีล เพราะเป็นคีลที่มีที่สุดครอบด้วย-
 อำนาจของการนับ. คีลของอุนฺนปสมฺปนฺน :
 แม้ว่ามีที่สุดครอบด้วยอำนาจของการนับอย่างนี้
 คือ

"นว โภกฺกิสฺสทฺสฺสานิ
 อสฺสีติ"^๓ สตฺโกภฺภิโย
 ปณฺณาสฺสตฺสทฺสฺสานิ^๔
 ฉตฺตีสํ จ ปุณฺนปเร.

"สิกขาบทที่เป็นสังวรวินัย มีจำนวนถึง
 เก้าพันโกฏิ แปดพันโกฏิ ห้าล้าน และ
 อื่น ๆ อีกสามสิบหกสิกขาบทเหล่านี้.
 ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประกาศ

^๑ ขุ. ป. ๓๑/๖๑.

^๒ ฉ. ปริยฺนตปาริสฺสทุธิสีสฺสน.

^๓ ส. อสฺสี.

^๔ ส. ปณฺณาส.

เอเต สัรววินยา
 สมฺพุทฺธเณ ปกาสิตา
 เปยฺยาลมฺเขน นิตฺธิฏฺฐา
 ลิกขา วินยสัวเร"ติ

ไว้แล้ว เป็นสิกขาที่ทรงแสดงไว้ใน
 วินัยปิฎกโดยมุข คือ เปยยาล" ดังนี้

เอวํ คณฺหวเสณ สปริยฺนตฺตมฺปิ อนฺวเสสฺวเสณ
 สฺมาทานภาวํ ลากฺยสฺวาติองฺคฺขีวิตฺวเสณ
 อธิฏฺฐปริยฺนตภาวณฺจ สนฺธาย อปฺริยฺนต-
ปาริสฺสฺวธึสฺสึณฺติ เวทิตฺตพฺพํ^๑ จัวฺรคฺคฺมพ-
 วาสิกอมฺพชาทกฺมทาติสฺสฺตฺตฺเตรฺสฺส สึลมิว.
 ตถา ทิ โส อายสฺมา :

พึงทราบทั่วกันว่า ชื่อว่า อปฺริยฺนตปาริสฺสฺวธึสฺสึ เพราะ
 หมายถึงภาวะที่สมาทานโดยไม่มีเหลือ และ
 ภาวะที่ไม่ปรากฏที่สุครอบเกี่ยวกับลาภ ยศ
 ญาติ อวัยวะและชีวิต, เหมือนอย่างศีลของ
 พระมหาตีสสเถระผู้ฉันผลมะม่วง ซึ่งอยู่ที่จิว
 รคุมพวิหาร ฉะนั้น. จริงอย่างนั้น ท่านผู้มีอายุ
 นั้น เมื่อไม่ละอนุสติของสัตบุรุษข้อนี้ว่า :

"ธนํ จเช องฺควรฺสฺส เหตุ^๒
 องฺคํ จเช ชีวิตํ รกฺขมาโน
 องฺคํ ธนํ ชีวิตฺตญฺจาปิ สพฺพํ
 จเช นโร ฐมฺมมนุสฺสฺสรนฺโต"ติ"^๓

"นระ พึงสละทรัพย์ เพราะเหตุแห่ง
 อวัยวะที่ประเสริฐกว่า เมื่อจะรักษา
 ชีวิต พึงสละอวัยวะเสีย เมื่อตาม
 ระลึกถึงธรรม พึงสละอวัยวะ ทรัพย์
 และแม้ชีวิตได้ทั้งหมด" ดังนี้

^๑ ฉ. วุตฺตํ.
^๒ ส. โย ปน องฺคเหตุ.
^๓ ข. ชา. ๒๘/๑๔๗.

อิมํ สปุริสาณุสฺสตี อวิหฺนุโต ชีวิตสฺสเยปิ แม้เมื่อมีความสงสัยในชีวิต ก็ไม่ละเมียด
 ลิกฺขาบทํ อวิตฺกฺกมฺม ตเทว อปริยนฺต- ลิกฺขาบท อาศัยอปริยัตปาริสฺสทธิคีนันนํเอง
 ปาริสฺสทธิสึลํ นิสฺสาย อุปาสกสฺส ปิฏฺฐิกโตว ยังอยู่บนหลังของอุบาสกนั้นเทียว บรรลุแล้ว
 อรหฺตํ ปาปฺณิ. ซึ่งพระอรหัต.

ยถาท :

"น ปิตา นปี เต มาตา
 น ฌาติ^๑ นปี พนฺธฺวา
 กโรเตตาทิสฺสิ กิจฺจํ
 สึลฺวนฺตสฺส การณา
 สึเวกํ ชนฺยิตฺวาน
 สมฺมสึตฺวาน โยนิโส
 ตสฺส ปิฏฺฐิกโต สนฺโต
 อรหฺตํ อปาปฺณิ"^๒

เหมือนอย่างที่ท่านกล่าวไว้ว่า :

"(พระเถระโอวาทกันว่า) อุบาสกนี้
 ไม่ใช่บิดา ทั้งไม่ใช่มารดาของเจ้า
 ไม่ใช่ญาติทั้งไม่ใช่เผ่าพันธุ์ (แต่)ยัง
 กระทำกิจเห็นเช่นนี้ได้ เพราะเหตุ
 แห่งเจ้าเป็นผู้มีศีล(ตั้งนี้แล้ว) จึงยัง
 ความสังเวชให้เกิด พิจารณาโดย
 แยกกาย ยังอยู่บนหลังของอุบาสกผู้นั้น
 ก็ได้บรรลุพระอรหัตแล้ว" ตั้งนี้.

บุคฺชชฺชนกฺลฺยาณกานํ สึลํ อุปสมฺมปทโต คีลของบุคฺชชฺชนผู้เป็นกัลยาณชน เพราะ
 ปฏฺฐาย สุโธตฺชาติมฺนิ วย สุปฺริกมฺมกตสฺสวณฺณํ ความเป็นศีลที่บริสุทธิ์ยิ่ง เหมือนอย่างแก้วมณี
 วย จ อติปฺริสฺสฺฐตฺตา จิตฺตฺบุปฺบาทมฺตฺตเกนปี ที่เจียรระไนดีแล้ว และเหมือนอย่างทองคำที่

^๑ ส. ม. น ชาติ.

^๒ อ. อปาปฺณินฺติ.

มเลน วิรหิต อรหตุตสเสว ปทภูจัน โหติ,
ตสฺมา ปริปฺณปาริสฺหิตี วุจฺจติ,
มหาสิมฺรภฺชิตภาคินเญยฺยสิมฺรภฺชิตตฺเถรานิ วิย.

ทำการระบมดีแล้ว เว้นจากมลทินแม้เพียงแต่
เกิดความผิด(ที่จะล่วง) นับตั้งแต่อุปสมบทมา
ย่อมเป็นปทัฏฐาน แห่งพระอรหัตได้ทีเดียว,
เพราะเหตุนี้ จึงเรียกได้ว่า ปริปฺณ-
ปาริสฺหิตี, เหมือนอย่างศีลของพระมหา-
สังฆรักขิตเถระ และพระสังฆรักขิตเถระ
ผู้เป็นหลาน ฉะนั้น.

มหาสิมฺรภฺชิตตฺเถรี กิร อติกฺกนฺต-
สฺสฺจิวสฺสํ มรณมณฺจเก นินฺนํ ภิกฺขุสํโฆ
โลกุตฺตราริคมํ ปุจฺฉิ. เถโร "นตฺถิ เม
โลกุตฺตรธมฺโม"ติ อาท. อถสฺส อฺปฺภูจฺวาโก
ทฺทรภิกฺขุ อาท "ภนฺเต ตฺเมหฺ ปรีนินฺพฺพตฺติ
สมฺนฺตา ทฺวาทสโยชนา มฺนุสฺสา สมนฺนินฺปิตฺตา,
ตฺมฺหากํ ปุณฺณชฺชนกาลกิริยาย มหาชนสฺส
วิปฺปฏิสฺวาโร ภวิสฺสตี"ติ. อาวุโส อหํ
"เมตฺเตยฺยํ ภควนฺตํ ปสฺสิสฺสามี"ติ น
วิปฺสฺสนํ ปฺภุจฺเปสฺสิ. เตนฺทึ มํ นิสฺสีทาเปตฺวา
โอกาสํ กโรหิตฺติ. โส เถรี นิสฺสีทาเปตฺวา

มีเรื่องเล่าว่า ภิกษุสงฆ์ถามถึงการ
บรรลุลोकุตตรธรรมกะพระมหาสังฆรักขิตเถระ
ผู้มีพรรษาเกิน ๖๐ ซึ่งนอนอยู่บนเตียงที่จะ
มรณภาพ. พระเถระกล่าวตอบว่า "เราไม่มี
โลกุตตรธรรมหรรอก" ดังนี้. ครั้งนั้น ภิกษุหนุ่ม
ผู้เป็นอุปัฏฐากของพระเถระนั้น กล่าวว่า
"ข้าแต่ท่านผู้เจริญ พวกคนทั้งหลายประชุมกัน
ตลอด ๑๒ โยชน์โดยรอบ เพราะคิดว่า
ตัวท่านจะเป็นพระที่ปรินิพพาน, ความร้อนใจ
จักมีแก่มหาชน เพราะการตายอย่างปุณฺณ
ของท่าน" ดังนี้. พระเถระกล่าวว่า "นี่แน่ะ

คุณปราโมทย์-คุณอำไพ นุชฉิม
อุทิศให้ นายพร-นางผิว นุชฉิม

วิสุทธิมรรค ป.ท.๑-๑๑

พหิ นิกฺขนฺโต. เถโร ตสฺส สห นิกฺขมฺนาว^๑
 อรหตฺตํ ปตฺวา อจฺฉริกาย สณฺณํ อทาสิ.
 สํโฆ สนฺนิปตฺติวฺวา อาท "ภนฺเต เอวฺรุเป
 มรณกาลํ โลกุตฺตรธมฺมํ นิพฺพุตฺเตนฺตา
 ทุกฺกํ กริตฺตา"ติ. นาวุโส เอตํ ทุกฺกํ,
 อปิจ โว ทุกฺกํ อาจิกฺขิสฺสามิ : "อหํ
 อาวุโส ปพฺพชิตกาลโต ปฏฺจาย อสฺติยา
 อณฺณาณปกตํ กมฺมํ นาม น สฺรามิ"^๒ติ.
 ภากิเนยฺโยปิสฺส ปณฺณาสวสฺสกาลํ เอวเมว
 อรหตฺตํ ปาบุณฺตี.

ท่าน เรา เพราะตั้งใจว่า "ฉันจักพบพระผู้มี
 พระภาคเมตไตรย" ตั้งขึ้นหรือ จึงไม่ตั้ง
 วิปัสสนาขึ้น. ถ้าอย่างนั้น ท่านจงทำโอกาส
 ช่วยให้เราบังเกิด ตั้งนี้. ภิกษุหนุ่มรูปนั้น
 ช่วยพระเถระให้บังแล้ว จึงออกไปข้างนอก.
 พระเถระบรรลุพระอรหัตต์ พร้อมกับการ
 ออกไปแห่งภิกษุหนุ่มรูปนั้นนั่นเอง แล้วได้ให้
 สัญญาด้วยการดีคั่นมือ. สงฆ์ประชุมกัน
 กล่าวว่า "ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ตัวท่านเมื่อยัง
 โลกุตตรธรรมให้บังเกิดขึ้นได้ในเวลาใกล้ตาย
 เห็นเช่นนี้ ชื่อว่า ได้ทำกิจที่บุคคลกระทำ
 ได้ยาก" ตั้งนี้. พระเถระกล่าวว่า คุณรท่าน
 ทั้งหลาย สิ่งนี้เรากระทำได้ไม่ยาก, แต่ว่า
 เราจักบอกสิ่งที่เรากระทำได้ยากแก่ท่าน :
 "คุณรท่านทั้งหลาย ตัวเราตั้งแต่กาลที่บวช
 แล้ว ชื่อว่า กรรมที่เราทำ เพราะไม่รู้
 เพราะหาสติมิได้ เราระลึกถึงไม่ได้เลย"
 ตั้งนี้. แม้พระสังฆรักขิตเถระ ผู้หลาน

^๑ ส. สห พหิ นิกฺขมฺนาว.

^๒ ฉ. น ปสฺสามิติ.

อุภเยน นั ปลัสสนติ
 สีสโต จ สุตเตน จ.

คีล^๕ทั้งหลาย ชน^๕ทั้งหลายย่อมสรรเสริญ
 เขาได้ทั้ง ๒ ทาง คือ ทางคีล และ
 ทางสุตะ.

พหุสฺสตี ฌมมธรี
 สปณฺณํ พุทฺธสวากํ
 เนกขั ชมฺโพนทสฺเสว
 โก ตํ นินฺทิตุมรหติ
 เทวาปิ นั ปลัสสนติ
 พรหมุนาปิ ปลัสสีโตติ?

ใครควรจะติเตียนสาวก ของพระ-
 พุทธเจ้าผู้พหุสฺสตี ทรงธรรมมีปัญญาเป็น
 ประคองแห่งทองชมพู^๕นั้นได้ ^๕ทั้ง
 เทวาก็สรรเสริญเธอ ^๕ทั้งพรหมก็
 สรรเสริญเธอ ฉะนั้นแล.

เสขานํ ปน สีสํ ทิฏฺฐิวเสน ส่วนคีล ของพระเสขะทั้งหลาย
 อปรามญฺจตุตา, ปุณฺณชานนํ วา ปน เพราะความที่ไม่ถูกต้องนั้น ด้วยอำนาจทิฐิ,
 ๒ ๒ รากวเสน อปรามญฺจสีลํ อปรามญฺจปาริสฺสทธิ หรือว่าคีลของปุณฺณชนทั้งหลาย ที่ไม่ถูกต้องนั้น
 เวทิตพฺพํ, กุญฺหมพิยปุตฺตตติสฺสตุเถรสฺส สีสํ ด้วยอำนาจรากะ ฟังทราบว่า ชื่อว่า
 ๒ ๒ วีย. โส ทิ อายสฺมา ตถารูปํ สีสํ นิสฺสาย อปรามญฺจปาริสฺสทธิคีล, เหมือนอย่างคีลของ
 อรหตฺเต ปตฺติจฺจตุกาโม เวรฺริเก อาท : พระติสฺสเถระ ผู้เป็นบุตรของกุญฺหมพิ ฉะนั้น.
 ความพิสดารมีว่า ท่านผู้มีอายุนั้น เป็นผู้ใคร่

๑ อง. จตุกก. ๒๑/๘.

๒ ก. ภาวเสน.

ที่จะอาศัยศีลที่เป็นเช่นนั้น คำรงอยู่ใน
พระอรหัตให้ได้ จึงกล่าวกะผู้มีเวรกันว่า :

"อุโภ ปาทานี ภินฺทิตฺวา
 สณฺณมิสฺสามิ^๑ โว อหิ^๒
อฏฺฐิยามิ หรายามิ
 สฺรคฺมรณฺ์ อหิ^๒
เอวาทิ จินฺตยิตฺวาน
 สมฺมสฺสิตฺวาน โยนิโส
สมฺปตฺเต อรฺุณฺคฺคฺมฺหิ
 อรฺุทฺตมปาปฺณินฺ^๓"

"เราจักทำลายเท้าทั้ง ๒ เสียแล้ว
ให้สัญญาแก่ท่าน เราจึงเกี่ยวจะอายุ
การตายอย่างผู้มีราคะ. เราคิด
อย่างนี้แล้ว จึงพิจารณาโดยแยกกาย
แล้วได้บรรลุพระอรหัต เมื่ออรุณขึ้น
พอดี" ดังนี้.

อณฺตโรปิ มหาเถโร พาทฺหคฺคิลาโน พระมหาเถระแม้อีกรูปหนึ่ง เป็นคน-
สฺหตฺถา อาหารมฺปิ ปริภุญฺชิตฺุ อสฺกุโกนฺโต ใช้หนัก กระทั่งไม่อาจบริโภคแม้อาหารด้วย
สฺเก มุคฺตกริเส ปฺลিপฺนฺโน สมฺปฺริวตฺตติ, มือของตนเองได้ นอนจมกึ่งเกลือกอยู่บน
ตํ ทิสฺวา อณฺตโร ทฺหโร "อโห ทฺกฺขฯ ปัสสาวะอุจจาระของตน, ภิกษุหนุ่มอีกรูปหนึ่ง

^๑ ม. ปญฺญเปสฺสามิ, ส. สัมเมสฺสามิ,
ฉ. สณฺณเปสฺสามิ, อ. สัมยามิสฺสามิ,
ฐิกายํ สณฺณมิสฺสามิตี สณฺณตฺตี กริสฺสามิตี
วฺตฺตี.

^๒ ฉ. อหนฺติ.

^๓ สมฺกฺจฺจลวิลาสินี. ๒/๔๖๐, ปปญฺจสุทฺถิ. ๑/๘.

ชีวิตสังขาราทิ อาห. ตเมณิ มหาเถโร พบเห็นพระเถระรูปนั้นเข้า จึงกล่าวว่า "โอ
 (๑) "อหิ อากุโส อิทานิ มียฺยมาโน ชีวิตสังขารทั้งหลายเป็นทุกข์" ดังนี้. พระ-
 สกฺกสมฺปตฺติ ลภามิ,๒ นตฺถิ เม เอตฺถ มหาเถระกล่าวกะพระภิกษุรูปนั้นว่า "นี่แน่ะ
 สีสโย, อิมิ ปน สีสํ ภินฺทิตฺวา ลหุสฺมฺปตฺติ ท่าน เมื่อเราตายไปในบัดนี้ จะได้สวรรค์
 นาม สิภฺขิ ปจฺจกฺขาย ปฏฺฐิตฺตฺตฺติภาวสทิสฺส"๓ สมฺปติ, เราไม่มีความสงสัยในเรื่องนี้, แต่
 วตฺวา "สีเลเนว สทฺธิ มริสฺสามิ"๔ ตเถว๕ ชนชื่อว่า สมบัติที่ได้เพราะทำลายศีลนี้ เป็น
 นิปนฺโน ตเมว โรคิ สฺมมสนฺโต อรหตฺตํ เหมือนได้ความเป็นภุคฺคฺสทฺถกฺลับมา เพราะ
 ปตฺวา ภิกฺขุสํสฺส อิมาทิ คาทาทิ พฺยาทาสี : บอกคืนสิกขา" แล้วยังกล่าวอีกว่า "เรา
 จักตายไปพร้อมกับศีลนี้แหละ" ดังนี้ นอนอยู่
 อย่างนั้นนั่นเอง พิจารณาโรคนั้นนั่นแหละไป
 บรรลุพระอรหัตแล้ว จึงพยากรณ์แก่ภิกษุสงฆ์
 ด้วยคาถาเหล่านี้ว่า :

"มฺหุจฺจสฺส เม อณฺณตเรณ พฺยาธินา
 โรเคน พาทฺหิ ทฺขิตฺสฺส รุปรุโตะ
 ปริสฺสฺสติ ขิปปมิตฺถิ กเลวรํ
 ปุပ္ผิ ยถา ปัสฺนึ อาทเป กตฺติ."

"เมื่อเราถูกพยาธิ อย่างใดอย่างหนึ่ง
 สัมผัสแล้ว เป็นทุกข์หนัก ย่อหยับไป
 เพราะโรค กเลวระนั้นก็เหี่ยวแห้งไป
 โดยเร็ว เหมือนกับดอกไม้ที่เขาทิ้งไว้

๑ ฉ. เอตฺถนฺตเร อาหาทิ ปาโล ทิสฺสติ.

๒ ฉ. ลภิสฺสามิ.

๓ ม. สทิสฺสนฺติ.

๔ ฉ. ตตฺเถว.

ทุติยศีลปญจก

ศีลหมวด ๕ ที่ ๒

ทุติยปญจก ปาณาติปาตาหิ
 ปทานาทิวเสน อตุโถ เวทิตพโพ. วุคฺคเณหฺตํ
 ปฏิสมฺภิตาย : "ปญจ สีลานิ ปาณาติปาตสฺส
 ปทานํ สีลํ, เวรมณิ สีลํ, เจตนา สีลํ,
 สํวโร สีลํ, อวิตฺกฺกโม สีลํ. อหิณฺนาทานสฺส.
 กามेषุ มิจฺจจารสฺส. มุสาวาทสฺส.
 ปิสฺสฺวาจา. ผรุสฺวาจา. สมฺผปฺปลาปสฺส.
 อภิชฺฌาย. พยาบาทสฺส. มิจฺจาทิสฺสุจฺยา.
 เนกขมฺเมน กามจฺจนฺทสฺส. อพฺยาปาเทน
 พยาบาทสฺส. อาโลกสฺสณฺฌาย ถินมิทฺธสฺส.
 อวิกฺเขเปเน อุตฺถจฺจสฺส. ฌมฺมวฏฺฏจาเนน
 วิจฺจิจฺจาย. ฌาเนน อวิชฺชาย. ปามุชฺเชน
 อรติยา. ปจฺเมเน ฌาเนน นีวรณานิ.
 ทุติเยเน ฌาเนน วิตกฺกวิจฺจารานิ. ตติเยเน
 ฌาเนน ปิตฺติยา. จตุตฺถเณ ฌาเนน
 สฺขทฺถุชานิ. อากาสานฺณายตนสมาปตฺติยา
 รูปสฺสณฺฌาย ปฏฺิขสฺสณฺฌาย นานตฺตสฺสณฺฌาย.
 วิณฺณานฺณายตนสมาปตฺติยา อากาสานฺณ-

ในศีลหมวด ๕ ที่ ๒ พึงทราบความ-
 หมายเกี่ยวกับศีล มีการละ เป็นต้น ซึ่ง
 ปาณาติบาต เป็นต้น. ข้อนี้ สมจริงตามคำที่
 พระธรรมเสนาบดีสารีบุตรกล่าวไว้ ในคัมภีร์
 ปฏิสมภิตามรรคว่า : "ศีล มี ๕ คือ การละ
 (ปทานะ) ปาณาติบาตก็เป็นศีล, ความ
 มงดเว้น (เวรมณี) ก็เป็นศีล, ความ
 ตั้งใจเว้น (เจตนา) ก็เป็นศีล, ความ
 สำรวม (สังวร) ก็เป็นศีล, ความไม่
 ก้าวล่วง (อวิตกกมมะ) ก็เป็นศีล. การละ,
 ความมงดเว้น, ความตั้งใจเว้น, ความ
 สำรวม, ความไม่ก้าวล่วง ซึ่งอหิณนาทาน.
 ซึ่งกามเมสมิจจาร. ซึ่งมุสาวาท. ซึ่ง
 ปิสฺสฺวาจา. ซึ่งผรุสฺวาจา. ซึ่งสัมผฺปลาปะ.
 ซึ่งอภิชฌา. ซึ่งพยาบาท. ซึ่งมิจจาทิสฺสุ ก็เป็น
 ศีล. การละกามฉันทด้วยเนกขัมมะ. การละ
 พยาบาทด้วยความไม่พยาบาท. การละ
 ถินมิทธะด้วยอาโลกสฺสณฺญา. การละอุตฺถจจะ

คุณจำเนียร-คุณวิสุทธิ บุญสรณาผล
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จ่ายตนสวดาย.	อาภิญจณายตน-	ด้วยอวิกเขปะ.	การละวิจิกิจฉาด้วยการ
สมาปตฺติยา	วิณญาณจ่ายตนสวดาย.	กำหนดกรรม.	การละอวิชชาด้วยญาณ.
เนวสณฺณานาสณฺณายตนสมาปตฺติยา	อาภิญ-	ละอริด้วยปราโมทย์.	การละนิวรณทั้งหลาย
จณายตนสวดาย.	อนิจฺจานุปัสฺสนาย	ด้วยปฐมฌาน.	การละวิตกวิจารณ์ด้วยหุติฌาน.
นิจฺจสณฺณาย.	ทุกฺขานุปัสฺสนาย	สุขสณฺณาย.	การละปีติด้วยตติฌาน.
อนตฺตานุปัสฺสนาย	อตฺตสณฺณาย.	นิพฺพิทานุ-	ด้วยจตุตถฌาน.
ปัสฺสนาย	นฺนุทียา.	วिरากานุปัสฺสนาย	นानัตตสณฺณาย
รากลสฺส.	นิโรธานุปัสฺสนาย	สมุทฺยสฺส.	ด้วยอากาสานัญญายตนสมาบัติ.
อมุจฺจิตุกามฺยตานุปัสฺสนาย	อมุจฺจิตุกามฺยสฺส ^๑		การละอากาสานัญญายตนสณฺณาย
ปฏินิสฺสคฺคานุปัสฺสนาย	อาทานสฺส.	ขยานุ-	ด้วยญาณัญญายตนสมาบัติ.
ปัสฺสนาย	ฆนสณฺณาย.	วยานุปัสฺสนาย	วิณญาณัญญายตนสณฺณาย
อายุหนสฺส.	วิปริณามานุปัสฺสนาย	ธฺวสณฺณาย.	ด้วยอาภิญจณายตน-
อนิมิตฺตานุปัสฺสนาย	นิมิตฺตสฺส.	อบุณฺหิตานุ-	สมาบัติ.
ปัสฺสนาย	ปณฺธิยา.	สฺวณฺตานุปัสฺสนาย	การละอาภิญจณายตนสณฺณาย
อภินิเวสสฺส.	อธิปณฺณาธมฺมวิปัสฺสนาย		ด้วย
สํวาทานาภินิเวสสฺส.	ยถากุณฺฑาณทสฺสเนน		เนวสณฺณานาสณฺณายตนสมาบัติ.
สมฺมุโหมทาภินิเวสสฺส.	อาทินวานุปัสฺสนาย		การละนิจ-
อालยาภินิเวสสฺส.	ปฏิสงฺขานุปัสฺสนาย		สณฺณายด้วยอนิจฺจานุปัสฺสนา.
			การละสุขสณฺณาย
			ด้วยทุกฺขานุปัสฺสนา.
			การละอตฺตสณฺณายด้วย
			อนตฺตานุปัสฺสนา.
			การละนันทิด้วยนิพฺพิทานุ-
			ปัสฺสนา.
			การละราคะด้วยวिरากานุปัสฺสนา.
			การละสมุทฺยด้วยนิโรธานุปัสฺสนา.
			การละ
			ความเป็นผู้ไม่ต้องการพินด้วยมุจฺจิตุกามฺยตา-

^{๑-๑} ฉ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

อนุปัสนา. การละความยึดถือ (อาทาน) ด้วยปฏิสนธิสัจจกานุปัสสนา. การละความสำคัญว่า เป็นกลุ่มก้อน (ฆนสัญญา) ด้วยชยานุปัสสนา. การละความขวนขวาย (อายุหนะ) ด้วยวยานุปัสสนา. การละความสำคัญว่า มั่นคง (ธวัสัญญา) ด้วยวิปริณามานุปัสสนา. การละนิมิตด้วยอนิมิตตานุปัสสนา. การละปณิธิ (ความปรารถนา) ด้วยอัปณิธิตานุปัสสนา. การละความยึดมั่น (อภินิเวส) ด้วยสัญญาตานุปัสสนา. การละความยึดมั่นด้วยการยึดถือว่าเป็นสาระ (สาราทานาภินิเวส) ด้วยอธิปัญญาธัมมวิปัสนา. การละความยึดมั่นด้วยความลุ่มหลง (สัมโมหาภินิเวส) ด้วยยถาภูตญาณทัสสนะ. การละความยึดมั่นด้วยอาลัย ด้วยอาทิวานุปัสสนา. การละความไม่พิจารณา ด้วยปฏิสังขานุปัสสนา. การละความยึดมั่นด้วยสังโยค ด้วยวิวัฏฏา-

^๑ ส. ม. อนุสหคตานิ.

^๒ ข. ป. ๓๑/๖๖.

นุปัสสนา. การละกิเลสทั้งหลาย อันมีที่ตั้ง
 อันเดียวกันกับทิวี่ ด้วยโสคาปัตติมรรค.
 การละกิเลสทั้งหลายอย่างหยาบ ด้วย
 สกทากามิมรรค. การละกิเลสทั้งหลายอย่าง
 ละเอียด ด้วยอนาคามิมรรค. การละกิเลส
 ทั้งปวงทั้งหลาย ด้วยอรหัตมรรคก็เป็นศีล,
 ความงดเว้น (ซึ่งกามฉันท์ เป็นต้น),
 ความตั้งใจเว้น (ซึ่งกามฉันท์ เป็นต้น),
 ความสำรวม (ซึ่งกามฉันท์ เป็นต้น),
 ความไม่ก้าวล่วง (ซึ่งกามฉันท์ เป็นต้น)
 ก็เป็นศีล. ศีลทั้งหลายที่เป็นเช่นนี้ ย่อม
 เป็นไปพร้อม เพื่อความไม่เคืองร้อนแห่งจิต,
 ย่อมเป็นไปพร้อม เพื่อปราโมทย์, ย่อม
 เป็นไปพร้อม เพื่อปีติ, ย่อมเป็นไปพร้อม
 เพื่อปัสสัทธิ (ความสงบระงับ), ย่อม
 เป็นไปพร้อม เพื่อโสมนัส, ย่อมเป็นไปพร้อม
 เพื่ออาเสวนะ (เสพคุณ), ย่อมเป็นไปพร้อม
 เพื่อภาวนา, ย่อมเป็นไปพร้อม เพื่อ
 การกระทำให้มาก, ย่อมเป็นไปพร้อม
 เพื่อธรรมเป็นเครื่องประดับ, ย่อมเป็นไป

คุณพจนานุกรม ศักดิ์ศิริฤทัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

พร้อม เพื่อบริวาร, ย่อมเป็นไปพร้อม
 เพื่อบริวาร; ย่อมเป็นไปพร้อม เพื่อความ
 บริบูรณ์, ย่อมเป็นไปพร้อม เพื่อความ
 เบื่อหน่ายโดยส่วนเดียว เพื่อวิราคะ
 (คลายกำหนด) เพื่อนิโรธ (ความดับ) เพื่อ
 ความเข้าไปสงบ เพื่อความรู้อย่าง เพื่อ
 ความตื่น (จากความหลับ คือกิเลส) เพื่อ
 นิพพาน" ดังนี้.

เอตถ จ ปหานนฺติ โภจิ ฌมฺโม หนึ่ง ในคีล ๕ อย่าง มีปหานคีล
 นาม นตฺถิ อณฺณตฺร วุตฺตปฺปการานํ เป็นต้นนี้ เว้นเพียงความเกิดขึ้นไม่ได้แห่ง
 ปาณาติปาตาหิณี อนุปฺปาทมตฺตโต. ยสฺมา หุจฺริตฺตํหลาย มีปาณาติบาต เป็นต้น อันมี
 ปน ตํ ตํ ปหานํ ตสฺส ตสฺส กุสลธมฺมสฺส ประการตามที่กล่าวเสียแล้ว ชื่อว่า ธรรม
 ปตฺติจฺจานฺนุเจเน อฺปชารณํ โหติ, อะไร ๆ เรียกว่า ปหานะ (การละ)
 อวิปฺปกิณฺณภาวกรณเณ^๑ จ สมာธานํ. ตสฺมา หามิไม่. แต่เพราะเหตุที่การละนั้น ๆ เป็น
 ปุพฺเพ วุตฺเตเนว อฺปชารณสมာธานสงฺขาทน การเข้าไปทรงไว้ โดยอรรถว่า เป็นที่ตั้ง
 สีสณฺนุเจเน สีสนฺติ วุตฺตํ. อิตฺเร จตฺตาริ แห่งกุศลธรรมนั้น ๆ, และเป็นความตั้งไว้

^๑ ฉ. วิกมฺปาภาวกรณเณ,

อี. วิกมฺปาภาวกรณเณ, ฐิกายมฺปิ

วิกมฺปาภาวกรณเณนาติ เอวํ วุตฺตํ.

คุณพจนานุกรม ศักดิ์ศิริฤทธิย์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธมฺมา ตโต ตโต เวมณีวเสน, ตสฺส^๑
 ตสฺส สํวรวเสน, ตทฺภยสมฺปยุตฺตเจตนา-
 วเสน, ตํ ตํ อวํตีกุมนฺตสฺส อวํตีกุมนวเสน
 จ เจตโส ปวตฺตีสพฺภาวํ สนฺธาย วุตฺตา.
 สีสฺสฺสโร ปน เนสํ ปุพฺเพ ปกาสิโตเยวาติ.
 เอวํ ปทานสึลาทิวเสน ปณฺจวิธํ.

ด้วยดี โดยการกระทำความไม่กระจัด-
 กระจายให้. ฉะนั้น จึงเรียกว่า
 ศีล โดยอรรถว่า สีสณะ กล่าวคือ การ
 เข้าไปตรงไว้ และความตั้งไว้ด้วยดี ที่
 ข้าพเจ้ากล่าวแล้วในตอนต้นนั่นเอง. ธรรม
 ๔ อย่างนอกนี้ ท่านกล่าวหมายเอาภาวะที่มี
 อยู่แห่งความเป็นไปของใจ ด้วยอำนาจความ
 มงคเว้นจากโทษนั้น ๆ ๑, ด้วยอำนาจความ
 สํารวมโทษนั้น ๆ ๑, ด้วยอำนาจเจตนาที่
 สัมปยุตกับความมงคเว้น และความสํารวม
 ทั้ง ๒ นั้น ๑, ด้วยอำนาจความไม่ก้าวล่วง
 แห่งบุคคลผู้ไม่ก้าวล่วงโทษนั้น ๆ ๑. ส่วน
 อรรถว่าศีล ของธรรม ๔ อย่างเหล่านั้น
 ข้าพเจ้าประกาศไว้แล้วในตอนต้น เหมือนกัน
 แล. โดยประการฉะนี้ ศีลจึงจัดว่ามี ๕ อย่าง
 คือ ปทานศีล เป็นต้น.

เอตฺตาวตฺตา จ ก็ สีสํ, เกนฺภูเจน
 สีสํ, กานสฺส ลกฺขณฺรสปจฺจุปฺปญฺจาน-

ก็ด้วยคำพูดเพียงเท่านั้น เป็นอันจบการ
 วิสัชนาปัญหาเหล่านี้ คือ อะไรคือศีล, ชื่อว่า

^๑ ฉ. อวํตีกุมนวเสน.

ปทภูจานานิ, กิमानิสฺสึ สึลฺลํ, กตวิธญเจตํ คีล เพราะอรรถว่ากระไร, อะไรเป็น
 สึลนฺติ อิมสึ ปณฺทานํ วิสฺสขุขณฺนิ นิฏฺฐิตนฺติ? ลักษณะ รส ปัจจุปฺภูฏาน และปทฺฏานของคีล
 นั้น, คีลมีอะไรเป็นอานิสงส์, และคีลนี้มี
 ก้อย่าง ฉะนั้นแล.

ศีลสงฺกิลเสโวทาน

ความเศร้าหมองและความผ่องแผ้วของคีล

๒๑. ยํ ปน วุคฺคํ "โก จสฺส
 สงฺกิลเส, กิ โวทานนฺ"ติ ตตฺร จ วทาม :
 ขณฺหาทิภาโว สึลสฺส สงฺกิลเส,
 อขณฺหาทิภาโว โวทานํ. โส ปน
 ขณฺหาทิภาโว ลาภยสํหิตเหตุเคน เภเทน จ
 สตฺตวิธเมถุนสํโยเคน จ สงฺกหิตฺ.

๒๑. ส่วนปัญหากรรมข้อที่ข้าพเจ้ากล่าว
 ไว้ว่า "ก็อะไรเป็นความเศร้าหมองของคีล
 นั้น, อะไรเป็นความผ่องแผ้ว" ดังนี้ อันใด
 ก็ข้าพเจ้าจะได้กล่าวในปัญหากรรมข้อนั้น :
 ภาวะที่คีลขาดเป็นต้น จัดเป็นเหตุเศร้าหมอง
 ของคีล, ภาวะที่คีลไม่ขาดเป็นต้น จัดเป็น
 เหตุผ่องแผ้ว. ก็ภาวะที่คีลขาดเป็นต้นนั้น
 สงเคราะห์เข้าด้วยความแตกทำลาย อันมี

^๑ ฉ. อิติ-สทฺโท น ทิสฺสติ.

ลามและยศ เป็นต้น เป็นเหตุ และด้วย
เมถุนสังโยค ๑ อย่าง.

ตถา หิ ยสฺส สตฺตสฺส อापตฺติกฺขณฺเชตฺส
อาทิมฺหิ วา อนฺเต วา สิกฺขาบทํ ภินฺนํ
โทติ, ตสฺส สีสํ ปริยฺนเต ฉินฺนสาฎโก วย
ชฺนํ นาม โทติ. ยสฺส ปน เวมชฺเณ
ภินฺนํ, ตสฺส มชฺเณ ฉิทฺทสาฎโก วย ฉิทฺทํ^๑
นาม โทติ. ยสฺส ปฏิปาฏิยา เทว คีณิ
ภินฺนานิ, ตสฺส ปิฎฺฐิยา วา กุจฺฉิยา วา
อฏฺฐิเตน วิสภากวณฺเณ กาฬรตฺตาทึน
อณฺตรสรีรวณฺณา คาวิ วย สพลฺลํ นาม
โทติ. ยสฺส อนฺตรนฺตรรา ภินฺนานิ, ตสฺส
อนฺตรนฺตรรา วิสภากวณฺณพินฺทุวิจิตรคาวิ
วย กมฺมาสี นาม โทติ. เอวํ ทาว
ลามาทิเหตุเกณ^๒ ชนฺตาทิภาโว โทติ.

จริงอย่างนั้น ในบรรดากองอาบัติ ๑
สิกขาบทของภิกษุรูปใด เป็นอันทำลายแล้วใน
เบื้องต้นก็ดี ในที่สุดก็ดี, ศีลของภิกษุรูปนั้น
ชื่อว่า ขาด เหมือนอย่างผ้าสาฎกขาดที่ชาย
ฉะนั้น. ส่วนสิกขาบทของภิกษุรูปใด ทำลาย
แล้วในท่ามกลาง, ศีลของภิกษุรูปนั้น ชื่อว่า
ทะลุ เหมือนอย่างผ้าสาฎกทะลุในท่ามกลาง
ฉะนั้น. สิกขาบทของภิกษุรูปใด ทำลายไป
๒ — ๓ ข้อตามลำดับ, ศีลของภิกษุรูปนั้น
ชื่อว่า ต่าง เหมือนอย่างแม่โคมีสี่ตัวคำหรือ
แดง อย่างไม่อย่างหนึ่ง ตัดด้วยสีที่ต่างกัน
อันผูกขึ้นที่หลังหรือท้อง ฉะนั้น. สิกขาบทของ
ภิกษุรูปใด ทำลายไปในระหว่าง ๆ, ศีลของ
ภิกษุรูปนั้น ชื่อว่า พร้อย เหมือนอย่างแม่โค
วิจิตรไปด้วยจุดสี ที่ต่างกันระหว่าง ๆ

๑-๑ ม. ฉินฺน... ฉินฺนํ.
๒ ฉ. ลามาทิเหตุเกณ เกเทณ.

คุณพ่อสุจินต์ สีลาตระกูล, คุณแม่สุนทรี แซ่จ้ง
คุณสุนทรี แซ่จ้ง และคุณพูนสุข สีลาตระกูล
อุทิศให้แด่เจ้ากรรมนายเวร และบิดา-มารดา ทุกภพ ทุกชาติ

วิสุทธิมรรค บ.พ.๑-๑๒

ฉะนั้น. ภาวะที่สี่ลชาด เป็นต้น เพราะความ
แตกทำลาย อันมีลาภ เป็นต้น เป็นเหตุ
มีโดยประการอย่างนี้ก่อน.

เอวี่ สุตตวิธเมถุนสังโยควเสณ.
วุตตณฺหิ (๑) (๑) ภควตา :

ภาวะที่สี่ลชาด เป็นต้น ด้วยอำนาจแห่ง
เมถุนสังโยค ๑ อย่างนี้. สมจริงดังที่พระผู้มี
พระภาคตรัสไว้ (ในเมถุนสังโยคนั้น)
ว่า :

"อิธ พุราหมณ เอกจฺโจ
สมโณ วา พุราหมโณ วา สมฺมา
พุทฺทมจาร์ ปฏฺิชาณมานนฺ น เหว โข
มาตุคามน สทฺธิ ทฺวยทฺวยสมฺมาปตฺตี^๑
สมฺมาปชฺชติ, อปฺจ โข มาตุคามสฺส
อฺจุฉานฺนํ ปริมทฺทฺนํ นฺหาปนํ สมฺพาหฺนํ

"คฺกูรพฺราหมณํ สมณํกํตี
พฺราหมณํกํตี บางคนในโลกนี้ ปฏิญาณ-
ตนอยู่โดยชอบ ว่าเป็นพรหมจาร์
ไม่ถึงซึ่งความประจวบร่วมกัน ๒ ต่อ ๒
กับมาตุคาม จริงทีเดียว, แต่ทว่ายัง
ยอมรับการที่มาตุคามขัดสีให้ บีบให้

^๑ ฉ. อยํ ปาโร น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ. อ. ทฺวยํ ทฺวยสมฺมาปตฺตี, ปาพิณฺมปิ
เอวํ มุทฺทิตํ. ฐีกายมฺปน ทฺวยทฺวยสมฺมาปตฺตินฺติ
ทฺวริทฺติ ทฺวริทฺติ สมฺมาปชฺชิตพฺพํ เมถุนนฺติ
อตฺถโถติ วุตฺตํ. มโนรถปฺรณฺนิมฺปิ
ทฺวยทฺวยสมฺมาปตฺตินฺติ ทฺวริทฺติ ทฺวริทฺติ
สมฺมาปชฺชิตพฺพภาวนฺติ วุตฺตํ.

คุณพ่อสุจินต์ สีลาตระกูล, คุณแม่สุนทรี แซ่จ้ง,
คุณสุนทรี แซ่จ้ง และคุณพูลสุข สีลาตระกูล
อุทิศให้แด่เจ้ากรรมนายเวร และบิดา-มารดา ทุกภพ ทุกชาติ

สาทิยติ, โส ททสฺสาเทติ, ตํ
 นิกามเตติ, เตน จ วิตุตฺติ อาปชฺชติ,
 อิทฺมฺปิ โข พุราหฺมณ พุรฺหมจฺริยสฺส
 ขณฺฑมฺปิ ฉิทฺมฺปิ สพลมฺปิ กมฺมาสมฺปิ.
 อยํ วุจฺจติ พุราหฺมณ อปริสฺสุทฺธิ
 พุรฺหมจฺริยํ จรติ สํยฺตุโต
 เมถุนสํโยเคน, น ปริมุจฺจติ ชาตฺติยา.
 ชรามรณเณ ๗เปฯ น ปริมุจฺจติ
 ทุกฺขสมฺมาติ วทามิ.

อาบน้ำให้ นวดให้, เขายินดีการ
 กระทำนั้น, ปรรณนาการกระทำนั้น,
 และยอมถึงซึ่งความปลาบปล้ำด้วยการ
 กระทำนั้น, คุณรพราหมณ์ แม้ชั้นนี้แล
 จัดเป็นความซาคก็ได้ ความทะลุก็ได้
 ความค่างก็ได้ ความพร้อยก็ได้ แห่ง
 พรหมจรรย์. คุณรพราหมณ์ ผู้
 เรียกว่า ประพฤติพรหมจรรย์อันไม่
 บริสุทธิ์ ยังประกอบด้วยเมถุนสังโยค,
 ย่อมไม่พ้นจากชาติ. ย่อมไม่พ้นจาก
 ชรา มรณะ ฯลฯ เรากล่าวได้ว่า
 เขาไม่พ้นจากทุกข์ไปได้.

ปุณ จปรํ พุราหฺมณ อิเธกฺจโจ
 สมโณ วา พุราหฺมโณ วา สมฺมา
 พุรฺหมจฺริ ปฏฺิชาโน น เหว โข
 มาตุคาเมน สฺหุติ ทฺวยทฺวยสมฺมาปฺตฺติ
 สมฺมาปชฺชติ. นปิ มาตุคามสฺส อฺจฺจาทนํ
 ๗เปฯ สาทิยติ. อปิจ โข มาตุคาเมน
 สฺหุติ สณฺชกฺขมฺติ สงฺกัฬฺติ สงฺเกฬายติ,

คุณรพราหมณ์ ชั้นนี้ยังมีอีก
 สมณะก็ดี พราหมณ์ก็ดี บางคนในโลกนี้
 ปฏิญาณตนอยู่โดยชอบว่าเป็นพรหมจรรย์
 ไม่ได้ซึ่งความประจวบร่วมกัน ๒ ต่อ ๒
 กับมาตุคามจริงทีเดียว. ทั้งไม่ยอมรับ
 การที่มาตุคามซัดสี้ให้ ฯลฯ. แต่
 ทว่า หัวเราะ ร่วมเล่น เล่นหัวกับ

วสุทธรมรรค ป. พ. ๑-๑๒

ด.ญ.ธัญลักษณ์-ด.ญ.ธารทิพย์ และเด็กชายชยานนท์ ลีลาตระกูล
 อุทิศให้แก่เจ้ากรรมนายเวร และบิดา-มารดา ผู้มีพระคุณทุกภพทุกชาติ

โส ตทสฺสาเทติ ฯเปฯ น ปริมุจฺจติ
ทุกฺขสฺมาติ วทามิ.

ปุน จปรํ พุราหมณ อธิเกจฺจโจ
สมโณ วา พุราหมโณ วา ฯเปฯ น
น เหว โข มาตุคามเน สทฺธิ
ทฺวยทฺวยสฺมาปคฺติ สฺมาปชฺชติ. นปิ
มาตุคามสฺส อฺจฺฉาหนํ ฯเปฯ สาทิยติ.
นปิ มาตุคามเน สทฺธิ สณฺชกฺขมฺติ
สงฺกัฬติ สงฺเกฬายติ. อปิจ โข
มาตุคามสฺส จกฺขุณา จกฺขุ
อฺปนฺนิชฺฌายติ เปกฺขติ, โส ตทสฺสาเทติ
 ฯเปฯ น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ.

ปุน จปรํ พุราหมณ อธิเกจฺจโจ
สมโณ วา พุราหมโณ วา ฯเปฯ น
น เหว โข มาตุคามเน. นปิ
มาตุคามสฺส. นปิ มาตุคามเน. นปิ
มาตุคามสฺส ฯเปฯ เปกฺขติ. อปิจ
โข มาตุคามสฺส สทฺทํ สฺณาติ

มาตุคาม, เขายินดีการกระทำนั้น ฯลฯ
เรากล่าวได้ว่า เขาไม่พ้นจากทุกข์
ไปได้.

คุณพรหมณ์ ข้ออื่นยังมีอีก
สมณะก็ดี พรหมณ์ก็ดี บางคนในโลกนี้
 ฯลฯ ไม่ถึงซึ่งความประจวบพร้อมกัน
 ๒ ต่อ ๒ กับมาตุคามจริงทีเดียว. ทั้ง
ไม่ยอมรับ การที่มาตุคามขัดสีให้
 ฯลฯ. ทั้งไม่หัวเราะ ร่วมเล่น
เล่นหัวกับมาตุคาม. แต่ทว่าใช้ตาจ้อง
สบตาของมาตุคาม, เขายินดีการ
กระทำนั้น ฯลฯ เรากล่าวได้ว่า
เขาไม่พ้นจากทุกข์ไปได้.

คุณพรหมณ์ ข้ออื่นยังมีอีก
สมณะก็ดี พรหมณ์ก็ดี บางคนในโลกนี้
 ฯลฯ ไม่ถึงซึ่งความประจวบพร้อมกัน
 ๒ ต่อ ๒ กับมาตุคามจริงทีเดียว.
 ทั้งไม่ยอมรับ การที่มาตุคามขัดสีให้
 ฯลฯ. ทั้งไม่หัวเราะ ฯลฯ กับ

คุณวัชรฯ ปั่นน่วม และครอบครัว

อุทิศส่วนกุศลให้แก่ ร.ต.อ.เล็ก ปั่นน่วม

ติโรกฺุฑา^๑ วา ติโรปาการา วา
 หสนฺติยา วา ภณฺติยา วา กายนฺติยา
 วา โรทฺนติยา วา, โส ตทสฺสาเทติ
 ฯเปฯ น ปริมุจฺจติ ทุกฺขสฺมาติ วทามิ.

บุณ จปรํ พุราหฺมณ อีเชกฺจฺโจ
 สมโณ วา พุราหฺมโณ วา ฯเปฯ น
 เหว โข มาตุคามเณ. นปิ
 มาตุคามสฺส. นปิ มาตุคามเณ. นปิ
 มาตุคามสฺส. นปิ มาตุคามสฺส
 โรทฺนติยา วา ฯเปฯ อปิจ โข
 ยานิสฺส ตานิ ปุพฺเพ มาตุคามเณ สทุธิ
 หลิตลปิตกัฬิตานิ, ตานิ อนุสฺสรติ,
 โส ตทสฺสาเทติ ฯเปฯ น ปริมุจฺจติ
 ทุกฺขสฺมาติ วทามิ.

มาตุคาม. ทั้งไม่ใช้ตาจ้องสบตาของ
 มาตุคาม. แต่ที่ว่าฟังเสียงของ
 มาตุคามหัวเราะอยู่ก็ดี พุดอยู่ก็ดี
 ชับร้องอยู่ก็ดี ร้องไห้อยู่ก็ดี ภายนอก
 ผาหรือนอกกำแพง, เขาย่อมยินดี
 เสียงนั้น ฯลฯ เรากล่าวได้ว่า เขา
 ไม่พ้นจากทุกข์ไปได้.

กฺุกรพราหฺมณ ข้ออื่นยังมีอีก
 สมณะก็ดี พราหฺมณก็ดี บางคนในโลกนี้
 ฯลฯ ไม่ได้ซึ่งความประจวบพร้อมกัน
 ๒ ต่อ ๒ กับมาตุคามจริงทีเดียว.
 ทั้งไม่ยอมรับ การที่มาตุคามขัศสี่ให้
 ฯลฯ. ทั้งไม่หัวเราะ ฯลฯ กับ
 มาตุคาม. ทั้งไม่ใช้ตาจ้องสบตาของ
 มาตุคาม. ทั้งไม่ฟังเสียงของมาตุคาม
 ฯลฯ ร้องไห้อยู่ก็ดี ฯลฯ แต่ที่ว่า
 การเคยหัวเราะ เคยพุดจา เคยเล่น

^๑ ฉ. ติโรกฺุฑา, อัง. สุตตก. ๒๓/๕๗
 ติโรกฺุฑ.

กับมาตุคาม ในกาลก่อนของเขานั้น
 เหล่านั้น อันใด, ย่อมระลึกเนื่อง ๆ
 ถึงการกระทำเหล่านั้น, เขาย่อมยินดี
 การระลึกเนื่อง ๆ นั้น ฯลฯ เรา
 กล่าวได้ว่า เขาไม่พ้นจากทุกข์ไปได้.

ปุณ จปรํ พุราหมณ อีเชกฺโข
 สมโณ วา พุราหมโณ วา ฯ เปฯ น
 เหว โข มาตุคามน ฯ เปฯ น
 ยานิสฺส ตานิ ปุพฺเพ มาตุคามน
 สหฺธิ หสฺสิตลปิตกฺกํพิตานิ, ตานิ
 อนุสฺสรตี. อปิจ โข ปสฺสตี กหปตี
 วา กหปตีปฺตฺตํ วา ปณฺจหิ กามกฺุณฺเห
 สมปฺปิตํ สมงฺกฺุณฺตํ ปริจาริยมานํ,
 โส ตทสฺสาเทติ ฯ เปฯ น ปริมุจฺจติ
 ทุกฺขสมฺมาติ วทามิ.

คุณพรหมณ์ ชื่ออื่นยังมีอีก
 สมณะก็ดี พรหมณ์ก็ดี บางคนในโลกนี้
 ฯลฯ ไม่ได้ซึ่งความประจวบพร้อมกัน
 ๒ ต่อ ๒ กับมาตุคาม ฯลฯ ทั้งการ
 เคยหัวเราะ เคยพูดจา เคยเล่นกับ
 มาตุคาม ในกาลก่อนของเขานั้น
 เหล่านั้น อันใด, ก็ย่อมระลึกเนื่อง ๆ
 ถึงการกระทำเหล่านั้น. แต่ทว่า เห็น
 คฤหบดีก็ตาม บุตรคฤหบดีก็ตาม
 ผู้มีเอิบ เพียบพร้อม ถูกบำรุงบำเรอ
 ด้วยกามคุณ ๕, เขาย่อมยินดีการ
 บำรุงบำเรอ แห่งคฤหบดีเป็นต้นนั้น
 ฯลฯ เรากล่าวได้ว่า เขาไม่พ้นจาก
 ทุกข์ไปได้.

คุณวัชรา ปันน่วม และครอบครัว
 อุทิศส่วนกุศลให้ ร.ต.อ.เล็ก ปันน่วม

ปุณ จปรํ พุราหุณ อีเธกฺโข
 สมโณ วา พุราหุณโณ วา ฯเปฯ น
 เทว โข มาตุคามเน ฯเปฯ นปี
 ปสฺสตี คหปตี วา คหปตีปุตฺตํ วา
 ฯเปฯ ปริจาริยามานํ. อปิจ โข
 อดฺยตรํ เทวนิกายํ ปณิธาย พุรหุณฺจจริยํ
 จรตี 'อิมินาหํ สีเลน วา วตฺเตน
 วา ตเปณ วา พุรหุณฺจริเยณ วา
 เทโว วา ภวิสฺสามิ เทวณฺตโร
 วา'ติ. โส ตทสฺสาเทติ, ตํ
 นิกามเตติ, เตน จ วิตุตี อาปชฺชติ.
 อิทฺมปี^๑ พุราหุณ พุรหุณฺจริยสฺส
 ขณฺทมฺปิ จิตฺทมฺปิ สพลฺมฺปิ
 กมฺมาสมฺปิ^๒ติ.

กุกรพราหฺมณํ ข้ออื่นยังมีอีก
 สมณะก็ดี พราหฺมณก็ดี บางคนในโลกนี้
 ฯลฯ ไม่ถึงซึ่งความประจวบร่วมกัน
 ๒ ต่อ ๒ กับมาตุคามจริงทีเดียว ฯลฯ
 ทั้งไม่เห็นคฤหบดีก็ตาม บุตรคฤหบดี
 ก็ตาม ฯลฯ ถูกบำรุงบำเรออยู่ด้วย
 กามคุณ ๕. แต่ที่ว่า ย่อมประพฤติ
 พรหมจรรย์ปรารถนาเทวนิกายอย่าง-
 ใดอย่างหนึ่งว่า 'ด้วยศีลนี้ ด้วยวัตรนี้
 ด้วยตบะนี้ หรือด้วยพรหมจรรย์นี้ เรา
 จักเป็นเทพเจ้า หรือเทวดาคนใด
 คนหนึ่ง' ดังนี้. เขาย่อมยินดีความเป็น
 เทวดานั้น ปรารถนาความเป็นเทวดา
 นั้น ย่อมถึงซึ่งความปลาบปลื้มด้วย-
 ความเป็นเทวดานั้น. กุกรพราหฺมณ
 แม้ข้อนี้จัดเป็นความขาดก็ได้ ความ
 ทะลุก็ได้ ความค้างก็ได้ ความพร้อย
 ก็ได้ แห่งพรหมจรรย์" ดังนี้แล.

^๑ ฉ. อิทฺมปี โข.

^๒ อัง. สุตตก. ๒๓/๕๗.

เอวี่ ลากาที่เหตุเกน เกเทน จ ภาวะที่ศีลขาด เป็นต้น ฟังทราบว่
 สุตตวิธเมถุนสังโยเคน จ ขณฺทาทีภาโว สงเคราะห์เข้าด้วยความแตกทำลาย อันมี
 สงฺคหิตโตติ เวทิตพฺโพ. ลากเป็นต้น เป็นเหตุ และด้วยเมถุนสังโยค
 ๑ อย่าง โดยประการที่กล่าวแล้วนี้.

อขณฺทาทีภาโว ปน สพฺพโส ส่วนภาวะที่ศีลไม่ขาด เป็นต้น สง-
 ลิกฺขาปทานํ อเกเทน ภินฺนानนฺจ เคารวะเข้าด้วยความไม่แตกทำลาย แห่ง
 สบฺปฏิมฺมานํ ปฏิมฺมกรณฺณ สุตตวิธเมถุน- ลิกฺขาบททั้งหลายโดยประการทั้งปวง ๑ ด้วย
 สังโยคภาเวน จ อปราย จ "โกโร การทำคืนซึ่งสิกขาบทที่แตกแล้ว (ปลงอาบัติ)
 อุปนาโท มกฺโข ปลาโส^๑ อีสฺสา มัจฺฉริยฺม แต่มีการทำคืนได้ ๑ ด้วยไม่มีเมถุนสังโยค
 มายา สาถะยฺม ฌมฺโภ สารมฺโภ มาโน ๑ อย่าง ๑ ด้วยความคืออย่างอื่น คือ ความ
 อติมานो มโท ปมาโท^๑ ตีอาทึนํ ปาปธมฺมานํ ไม่เกิดขึ้น แห่งบาปกรรมทั้งหลาย คือ
 อุนฺนปฺตฺติยา อุนฺนปฺตฺติยา อุนฺนปฺตฺติยา อุนฺนปฺตฺติยา "โกธะ (ความโกรธ) อุปนาหะ (ความ
 สลฺเลขตาทีนฺนจฺจ คุณฺนํ อุนฺนปฺตฺติยา สงฺคหิตโต. ผูกโกรธ) มกฺชะ (ความลบหลู่) ปลาสะ
 (ความตีเสมอ) อีสฺสา (ความริษยา)
 มัจฺฉริยะ (ความตระหนี่) มายา (ความ
 หลอกลวง) สาไถย (ความโอ้อวด) ฌมฺภะ
 (ความตอตั้ง) สารมฺภะ (ความแข่งดี)
 มานะ (ความถือตัว) อติมานะ (ความ

^๑ ฉ. ปฟาโส.

เยื่อหุ้ม) มหะ (ความมัวเมา) ปมาหะ (ความประมาท)" เป็นต้น ๑ ด้วยความเกิดขึ้นแห่งคุณ มีความมกน้อย ความสันโทษ ความประพฤติกุศลเกลากิเลส เป็นต้น ๑.

ยานิ ทิ สีลानิ ลากาทัณนุปี อตุถาย
 อภินุณานิ ปมาทโทเสน วา ภินุณานิปี
 ปฏิกมมกตานิ เมถุนสังโยเกหิ วา
 โกธูปนาหาทีหิ วา ปาปธมฺเมหิ ออนุปหตานิ,
 ตานิ สพุพโส อชฺชุตานิ อจฺฉิตฺตานิ อสฺพลานิ
อกมฺมาसानีติ วุจฺจนฺติ. ตานิเยว จ
 ภูชิสฺสภาวะกรณโต ภูชิสฺसानิ, วิญฺญูหิ
 ปสฺสตุตฺตคา วิญฺญูปสฺสตุตฺตานิ, ตถฺหาทีฏฺฐีหิ
 อปฺรามฺภูจฺตคา อปฺรามฺภูจฺตานิ, อุปจารสมาริ
 วา อปฺปนาสมาริ วา สิวตฺตยฺนฺตึติ
สมาริสิวตฺตนิگانิ จ โทหนฺติ. ตสฺมา เนสึ
 'เอส อชฺชุตาทิภาโว โวทานนฺ'ติ
 เวทิตฺพฺโพ.

จริงอยู่ ศีลทั้งหลายเหล่านี้ ที่ไม่
 แดกทำลายไป เพื่อประโยชน์ แม้แก่โลก
 เป็นต้นก็ดี แม้ที่แตกไปเพราะโทษ คือ ความ
 ประมาท แต่ภิกษุทำคืนได้แล้วก็ดี ที่บาปธรรม
 ทั้งหลาย คือ เมถุนสังโยค หรือ โกธะ-
 อูปนาหะ เป็นต้น เข้าไปทำลายไม่ได้ก็ดี,
 ศีลทั้งหลาย เหล่านี้ เรียกว่า ไม่ขาด
ไม่ทะเล ไม่ต่าง ไม่พร้อย โดยประการ
 ทั่วปวง. อนึ่ง ศีลเหล่านี้แหละ ชื่อว่า
ภูชิสสะ เพราะกระทำความเป็นไท, ชื่อว่า
วิญฺญูปสฺสตตะ เพราะความเป็นศีลที่ผู้รู้ทั้งหลาย
 สรรเสริญ, ชื่อว่า อปฺรามฺภูจฺ เพราะไม่ถูก
 คัดหาและทริฎอมนั้น, และชื่อว่า เป็น
สมาริสิวตฺตนิกะ เพราะอรรถว่า ยัง
 อุปจารสมาธิ หรือ อับปนาสมาธิ ให้เป็นไป

พร้อมได้. เพราะเหตุนั้น ฟังทราบว่
'ภาวะที่คีลไม่ขาดเป็นต้นนี้ ชื่อว่า เป็นเหตุ
ผ่องแผ้ว' ของคีลเหล่านั้น.

ตั้ง ปเนตัง โวทานัง ทวีหากาเรหิ อนึ่ง ความผ่องแผ้วนั้น ย่อมถึงพร้อม
สมุชชติ สีสวิปตติยา จ อาทินวทสฺสเนน ด้วยอาการ ๒ คือ ด้วยการเห็นโทษใน
ศีลสมบัติ และด้วยการเห็นอนิสงส์ในศีล-
สมบัติ. ในอาการ ๒ อย่างนั้น ฟังทราบถึง
"บญฺจิเม ภิกฺขเว อาทินวา ทสฺสศีลสฺส ด้วยอาการ ๒ อย่างนั้น ฟังทราบถึง
ศีลวิปตติยา"^๑ เอวมาทิสฺสทฺตฺนฺตฺนเยน โทษแห่งศีลวิบัติโดยนัยแห่งพระสูตร อย่างนี้
ศีลวิปตติยา อาทินโว จ ทฏฺฐพฺโพ. ว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลาย โทษทั้งหลายแห่ง-
ศีลวิบัติของบุคคลผู้ทุศีลเหล่านี้ มี ๕ อย่าง"
ดังนี้ เป็นต้นเกิด.

อปิจ ทสฺสโล ปุคฺคโล ทสฺสึลฺลเยเหตุ อนึ่ง บุคคลผู้ทุศีล เพราะเหตุแห่ง
อมนาโป โทติ เทวมนุสฺसानัง, อนนุสาสนึโย ความทุศีล จึงเป็นผู้ไม่น่าชอบใจแห่งเทวดา
สพฺรหมจารีนัง, ทุขฺโขโต ทสฺสึลฺลเยครหาสุ, และมนุษย์ทั้งหลาย, เป็นผู้ที่เพื่อนพรหมจารี
วิปฺปฏิสาร์ สีสวตัง ปสฺสึสาสุ, ตาย จ ปน ทั้งหลายไม่พึงอนุสาสน์, ต้องทุกข์ใจใน
ทสฺสึลฺลเยตาย สาณสาฎโก วิย ทุพฺพญฺโญ โทติ. เพราะการติเตียนถึงความเป็นคนทุศีล, มี
เย โข ปนสฺส ทิฏฺฐานุกตฺติ อาปชฺชชฺชติ, ความเคียดแค้นใจในเพราะการสรรเสริญถึง

^๑ อญ. ปญจก. ๒๒/๒๘๑,
ที. มหา. ๑๐/๑๐๑.

เตลีส ที่มรตต์ อปายทุกุขาวหนโต ท่านผู้มีศีลทั้งหลาย, ก็เพราะความทุกข์นั้นแล
 ทุกขสมุสสุโส. เยลีส เพชฺยธมฺมํ ปฏิกฺคณฺหาติ, เขาจึงจัดว่าเป็นผู้มีวาระหยาบดุจผ้าปานคิบ
 เตลีส น มหปฺผลภาวกรณฺโต อปฺปคฺโคฆ. (ผ้าปานที่ยังคิบอยู่ คือ ยังไม่ได้ฟอก ย่อม
 อเนกาสฺสคณิกฺกุณฺณูป วิย ทุพฺพิโสธฺ? หยาบกว่าที่ฟอกแล้ว). ก็เขา ชื่อว่า มีสัมผัส
 ฉวาลาตมิว อุกฺโต ปริพาหิโร. ภิกฺขุภาวํ เป็นทุกข์ เพราะความนำมาซึ่งทุกข์ในอบาย
 ปฏิชานนฺโตปิ อภิกฺขุเยว โคคณฺ์ แก่เหล่าบุคคลผู้ถึงซึ่งการคล้อยตามความเห็น
 อนุพฺนุชฺทโร วิย. สตฺตฺพุทฺธิโก ของเขา (ถือเขาเป็นแบบอย่าง) ตลอด
 สหฺพเวริกฺปุริโส วิย. อสฺวาสารโห ภาณาน. เขารับเอาโทษกรรมของบุคคล
 มตฺกเลวร^๑ วิย. สุตาทิคุณฺยุตฺโตปิ เหล่าใด, เพราะไม่กระทำความมีผลมาก
 สฺพรหมจารีนิ อปฺปชารโห สฺसानคฺคิ วิย ให้แก่บุคคลเหล่านั้น จึงจัดว่า เป็นผู้มี
 พฺราหมณานํ. อภฺโพ วิเสสํธาติเม คำน้อย. ชื่อว่า เป็นผู้ที่ใคร ๆ ชำระได้ยาก
 อนฺโธว^๒ รูปทสฺสเน. นีราโส สหฺธมฺเม คุจหลุมคุงที่หมักหมมไว้หลายปี. เป็นผู้ไกล
 จณฺฑาลกุมารโก วิย รชฺเช. สฺขิโตสฺมีติ จากประโยชน์ทั้งสอง คุจคุ่นพื้นเผาศพ.
 มณฺณมาโนปิ ทฺกฺขิโตว อคฺคิกฺกฺขนฺธปริยาเย แม้ว่า ยืนย่นอยู่ซึ่งความเป็นภิกษุ ก็หาเป็น
 วุตฺตทุกฺขภาคิตาย. ภิกษุไม่ เสมือนลาที่ติดตามฝูงโค ก็หาเป็นโค
 ไม่ ฉะนั้น. เป็นผู้หวาดหวั่นเป็นนิตยฺ์ เหมือน
 อย่างบุรุษผู้มีเวรต่อคนทั้งปวง. เป็นผู้ไม่ควร

^๑ ฉ. ทุพพิโสธโน.
^๒ ส. มตฺกเพวรํ, ฉ. มตฺกเพวรํ.
^๓ ฉ. อนฺโธ วิย.

คุณบุญชู-คุณอำพันธ์ เทียนโรจน์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อยู่ร่วมเช่นเดียวกับชากศพ. แม้ว่าประกอบ
ด้วยคุณมีสุตะ เป็นต้น ก็จัดว่า เป็นผู้ไม่ควร
บูชาสำหรับเพื่อนพรหมจารีทั้งหลาย เสมือน
ไฟในป่าช้า เป็นของไม่ควรบูชาสำหรับพวก
พราหมณ์ ฉะนั้น. เป็นคนอภัพในการบรรลु
คุณวิเศษ เช่นเดียวกับคนตาบอดอภัพในการ
เห็นรูป. ชื่อว่า หมดหวังในพระสัทธรรม
เช่นเดียวกับลูกคนจัญทาล หมดหวังในราช-
สมบัติ. เขาแม้สำคัญอยู่ว่า เราเป็นสุข
ก็เป็นทุกข์อยู่นั่นเอง เพราะความเป็นผู้มีส่วน
แห่งทุกข์ที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ใน อัคคิ-
ขันธปริยายสูตร.

ทุสฺสึลานณฺหิ ปณฺจกามคุณปริโภก-
วทนฺมานนาหิสุขสฺสาทคธิตจิตฺตานํ^๑ ตปฺปจฺจยํ
อนุสฺสรณมตฺเตนาปิ หทยสนฺตนาปิ ชนฺยิตฺวา
อฺนุหฺโลหิตฺถุคฺการบฺพวตฺตคนสมตฺถํ อติกฺกุกํ ทุกฺขํ
เทเสฺนุโต สพฺพากาเรน ปจฺจกฺขกมฺมวิปาโก
ภควา อาท :

จริงอยู่ พระผู้มีพระภาคผู้ทรงเห็น
กรรมและวิบากชัด โดยอาการทั้งปวง เมื่อ
จะทรงแสดงทุกข์อันเผ็ดร้อนยิ่ง ที่มีความยินดี
ในความสุขนั้น เป็นปัจจัย สามารถยังความ
เดือดร้อนใจให้เกิดขึ้นได้ แม้ด้วยเหตุสักว่า
หวนระลึกได้เท่านั้น ก็ทำการอาเจียนโลหิต

^๑ สึ. คถิตจิตฺตานํ.

คุณปริยา นุญฺจะศิริ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อื่น ๆ ให้เป็นไป แก่ภิกษุผู้ทูลทั้งหลายผู้มีจิต
กำหนดด้วยความยินดีในความสุข อันเกิดจาก
การบริโภคนามคุณ ๕ และการกราบไหว้
การแสดงความนับถือเป็นต้น จึงตรัสว่า :

"ปัสสณ โน ตุมฺเห ภิกฺขเว
อมฺม มหนตฺติ อคฺคิกฺขณฺธํ อาทิตฺตํ
สมฺบชฺชลิตฺตํ สชฺชิตฺตํ"ติ. เอวํ
ภนฺเตติ. ตํ กิ มนฺตติ ภิกฺขเว,
กตมํ นุ โข วรํ ยํ อมฺม มหนตฺติ
อคฺคิกฺขณฺธํ อาทิตฺตํ สมฺบชฺชลิตฺตํ
สชฺชิตฺตํ อาลึงฺกิตฺตวา^๑ อุปนีสึเทยฺย
วา อุปนีสึเชยฺย วา, ยํ ชตฺตียกฺกณฺธํ
วา พุราหฺมณกฺกณฺธํ วา คหปตฺติกกฺกณฺธํ วา
มฺหุตฺตุนฺนทตฺตปาทำ อาลึงฺกิตฺตวา^๑
อุปนีสึเทยฺย วา อุปนีสึเชยฺย วาติ.
เอตฺตเวท ภาณเต วรํ ยํ ชตฺตียกฺกณฺธํ
วา พุราหฺมณกฺกณฺธํ วา คหปตฺติกกฺกณฺธํ วา

"คฺคุกรภิกฺษุทั้งหลาย พวกเธอ
เห็นกองไฟใหญ่ไฉน ที่ร้อน ลุกโพลง
มีแสงสว่าง หรือไม่". ภิกษุทั้งหลาย
ทูลตอบว่า พวกข้าพระองค์เห็นอย่าง-
นั้นพระเจ้าข้า. จึงตรัสถามต่อไปว่า
คฺคุกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจะสำคัญ
ความซื่อนั้นอย่างไร, ชื่อที่ภิกษุฟัง
เข้าไปนั่งกอด เข้าไปนอนกอดกองไฟ
ใหญ่ไฉน ที่ร้อน ที่ลุกโพลง มี
แสงสว่าง, กับชื่อที่ฟังเข้าไปนั่งกอด
เข้าไปนอนกอดนางกษัตริย์ นาง-
พราหมณ์ หรือนางคฤหบดี ผู้มีมือและ
เท้านุ่มเหมือนปุยขน ชื่อไหนประเสริฐ

^๑ ฉ. อาลึงฺกิตฺตวา.

อาลึงคิตฺวา อุปนีสึเทยฺย วา
 อุปนิปชฺเชยฺย วา, ทุกฺขเณหํ ภาณเต
 ยํ อมฺ ฺ มหนตฺ อคฺคิกฺขนุชฺ ๑เปฯ
 อุปนิปชฺเชยฺย วาติ. อาโรจยามิ โว
 ภิกฺขเว, ปฏิเวทยามิ โว ภิกฺขเว,
 ยถา เอตเทว ตสฺส วรํ ทุสฺสีลสฺส
 ปาปธมฺมสฺส อสฺจิสฺสํ กสฺสโรสมาจารสฺส
 ปฏิจฺจนนํ กมฺมุตสฺส อสฺสมณสฺส
 สมณปฏิณฺณสฺส อพฺรหฺมจาริสฺส
 พฺรหฺมจาริปฺฏิณฺณสฺส อนฺโตปฺติสฺส^๑
 อวสฺสฺตสฺส กสมฺพุทฺธาตสฺส ยํ อมฺ
 มหนตฺ อคฺคิกฺขนุชฺ ๑เปฯ อุปนิปชฺเชยฺย
 วา. ตํ กิสฺส เหตุ, ตโตนิทานํ หิ
 โส ภิกฺขเว มรณํ วา นิกฺจฺเจยฺย
 มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, น เตว
 ตปฺปจฺจยา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
 อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นiryํ

กว่ากัน ดังนี้. ภิกษุทั้งหลายทูลตอบว่า
 ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้อที่พึงเข้าไป
 นั่งกอด เข้าไปนอนกอดนางกษัตริย์
 นางพราหมณ์ หรือนางคฤหบดี ข้อนี้
 แหละ ประเสริฐกว่า ข้อที่เข้าไป
 นั่งกอด เข้าไปนอนกอดกองไฟใหญ่
 ไน้น ที่ร้อน ลุกโพลง มีแสงสว่าง
 ข้อนี้เป็นทุกข์พระเจ้าข้า ดังนี้. ดูกร
 ภิกษุทั้งหลาย เราจะบอกกะพวกเธอ,
 ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราจะให้พวกเธอ
 ทราบ, สำหรับภิกษุผู้ทศีล มีความ
 ลามกเป็นธรรมดา มีความประพฤติก
 ไม่สะอาด ที่พึงนึกถึงด้วยความ
 รังเกียจ มีภาระงานปกปิด ไม่ใช่สมณะ
 แต่ปฏิบัติว่าเป็นสมณะ ไม่ใช่
 พรหมจารี แต่ปฏิบัติว่าเป็นพรหมจารี
 เป็นคนเน่าใน เปียกแฉะ มีชาติ

^๑ ฉ. อนฺโตปฺติกสฺส.

อุปชชเชยฺย^๑ ยณฺจ^๒ โข โส ภิกฺขเว
 ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม อสฺจิสฺสํกสฺสร-
 สมาจากโร ปฏิจฺจนนํมมฺมโต
 อสฺสมโย สมณปฏิญฺโย อพฺรหฺมจาริ
 พฺรหฺมจาริปฏิญฺโย อนฺโตปฺปติ อวสฺสุโต
 กสมฺพุกชาโต ชตฺตียกณฺณํ วา ฯเปฯ
 อุปนิปชฺชเชยฺย วา ตํ ทิ ตสฺส ภิกฺขเว
 โทติ ทิสมฺรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขาย กายสฺส
 เกทา ปรี มรณา อปายํ ทุกฺคํ
 วินิปาตํ นิริยํ อุปชฺชชตี^๒

รกเรอนัน ^๕ข้อที่ภิกษุพึงเข้าไปนั่งกอด
 เข้าไปนอนกอดกองไฟใหญ่โน้น ฯลฯ
 อันใด ^๕ข้อนี้แหละ ประเสริฐกว่า.
 ถ้ามว่า ^๕ข้อนั้นเพราะเหตุอะไร คุณ
 ภิกษุทั้งหลาย ^๕ภิกษุรูปนั้นพึงถึง
 ความตาย หรือทุกข์ปางตาย เพราะ
 การเข้าไปนั่งกอด เข้าไปนอนกอด
 กองไฟใหญ่โน้นก็จริงอยู่, ^๕แต่ว่า
 หลังจากตาย เพราะกายแตกทำลาย
 เขาจะพึงเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิปาต
 นรก เพราะการเข้าไปกอดกองไฟนั้น
 เป็นปัจจัยก็หาไม่. ^๕คุณภิกษุทั้งหลาย
 ส่วนการที่ภิกษุผู้ทศศีล มีความลามกเป็น
 ธรรมดา มีความประพฤติกิเลสสะอาด
 ที่พึงระลึกรู้ด้วยรังเกียจ ^๕มีการงาน
 ปกปิด ไม่ใช่สมณะ ^๕แต่ปฏิญญาว่าเป็น

^๑ ฉ. อุปชชเชยฺยชาติ.

^{๒-๒} ฉ. อิมะ ปาชา น ทิสฺสนฺติ,

องฺ. สตุตฺก. ๒๓/๑๓๐.

สมณะ ไม่ใช่พรหมจารี แต่ปฏิญญาว่า
เป็นพรหมจารี เป็นคนเฝ้าใน
เปี้ยกและ มีชาติรกเรือ รูปนั้นแล
พึงเข้าไปนั่งกอด เข้าไปนอนกอด
นางกษัตริย์ ฯลฯ อันใด กูกร ภิกษุ
ทั้งหลาย ชื่อนั้น ย่อมมีเพื่อสิ่งทำ
ประโยชน์มิได้ เพื่อทุกข์ แก่เขา
ตลอดกาลนาน หลังจากตาย เพราะ
กายแตกทำลาย เขาย่อมเข้าถึงอบาย
ทุกติ วินิบาต นรก" ดังนี้.

เอว อคฺคิกฺกขนฺธูปมา ย อิตฺถิปฺปฏิพฺพท-
ปณฺจกามคฺคณฺปริโภคปจฺจยฺ ทุกฺขํ ทสฺเสตฺวา
เอเตเนว อฺปาเยน :

พระผู้มีพระภาค ครั้นทรงแสดงทุกข์ที่มี
การบริโภคมกคุณ ๕ อันเกี่ยวข้องกับสตรีเป็น
ปัจจัย โดยการอุปมาด้วยกองไฟ อย่างนี้แล้ว
โดยอุบายนั้นเอง : ก็ทรงแสดงทุกข์ที่มี
การถวายเป็นภิกษา การทำอัญชลี การบริโภคม
จีวรบิณฑบาต เตียงตั้ง และวิหาร เป็นปัจจัย
โดยการอุปมา ด้วยเชือกทำด้วยขนหางสัตว์
หอกคม แผ่นเหล็ก ก้อนเหล็ก เตียงเหล็ก
ตั้งเหล็ก และหม้อเหล็ก เหล่านี้ว่า

คุณปริยา บุญยะศิริ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

"คัมภีร์ มณฑล ภิกษุเว, กตัม
 นุ โข วรํ ยํ พลวา ปุริโส ทฬทหาย
 วาลรชชยา^๑ อุโภ ชงฺฆา เวเจตฺวา
 สัมเสยฺย, ส่า ฉวี ฉินฺทเยยฺย, ฉวี
 เจตฺวา จมฺมํ ฉินฺทเยยฺย, จมฺมํ เจตฺวา
 มํสํ ฉินฺทเยยฺย, มํสํ เจตฺวา นุหารุ
 ฉินฺทเยยฺย, นุหารุ เจตฺวา อฏฺฐิ
 ฉินฺทเยยฺย, อฏฺฐิ เจตฺวา อฏฺฐิมิณฺชิ
 อาหจฺจ ตฺวิญฺเจยฺย, ยํ ชตฺตฺย-
 มหาสาลานํ วา พุราหมณฺมหาสาลานํ
 วา คหปติมหาสาลานํ วา อภิวาหนํ
 สาทิเยยฺยยา"ติ. ฯ๑

"คัมภีร์ มณฑล ภิกษุเว, กตัม
 นุ โข วรํ ยํ พลวา ปุริโส ตฺถุหาย
 สตฺตฺยยา เตลโธตาย ปจฺจโจรสฺมึ
 ปทเรยฺย, ยํ ชตฺตฺยมหาสาลานํ วา
 พุราหมณฺมหาสาลานํ วา คหปติ-

"คฤกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
 จะสำคัญความข้อนั้นอย่างไร, ข้อที่
 บุรุษผู้มีกำลัง ฟังใช้เชือกทำด้วยขน
 ทางสัตว์เหนียว พันข้างทั้งสองข้าง
 แล้วขัดสี(ไปมา), เชือกนั้นฟังตัดผิว,
 ตัดผิวแล้วฟังตัดหนัง, ตัดหนังแล้ว
 ฟังตัดเนื้อ, ตัดเนื้อแล้วฟังตัดเอ็น,
 ตัดเอ็นแล้วฟังตัดกระดูก, ตัดกระดูก
 แล้วฟังตั้งอยู่จุดเยื่อในกระดูก, กับ
 ข้อที่ภิกษุฟังยินดี การถวายอภิวาท
 ของกษัตริย์มหาศาล พราหมณ์มหาศาล
 หรือคหบดีมหาศาล ข้อไหนหนอ
 ประเสริฐกว่ากัน". ฯ๑

"คฤกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
 จะสำคัญความข้อนั้นอย่างไร, ข้อที่
 บุรุษผู้มีกำลัง ฟังใช้หอกคมชะโลม
 น้ำมันประหารเอาตรงหน้าอก, กับ
 ข้อที่ภิกษุฟังยินดีอยู่ชลีกรรม ของ

^๑ ฉ. วาพรชชยา.

มหาศาลานี ภา อณชลิคมมัม
 สาทิเยยยา"ติ. ฯเปฯ

"คัม ก็ มณณต ภิกขเว, กตมัม
 นุ โข วรึ ยัม พลวา ปุริโส ตตฺเตน
 อโยปฏฺเฏน อาทิตฺเตน สมฺปชฺชลิเตน
 สโชติญฺเตน กายัม สมฺปลิเวเจยฺย,
 ยัม ชุตฺติยมหาศาลานี ภา ฯเปฯ
 สหฺธาเทยฺยัม จีวรึ ปริภุญฺเชยฺยา"ติ.
 ฯเปฯ

"คัม ก็ มณณต ภิกขเว, กตมัม
 นุ โข วรึ ยัม พลวา ปุริโส ตตฺเตน
 อโยสงฺกุนา อาทิตฺเตน สมฺปชฺชลิเตน
 สโชติญฺเตน มุขัม วิวริตฺวา ตตฺตัม
 โลหคฺคัม อาทิตฺตัม สมฺปชฺชลิตัม สโชติญฺตัม
 มุขเ ปกฺขิเปยฺย, ตัม ตสฺส โอฏฺฐมฺปิ
 ทเหยฺย, มุขมฺปิ ชิวฺหมฺปิ กณฺฐมฺปิ
 อุทรมฺปิ ทเหยฺย, อนฺตมฺปิ อนฺตคฺคณฺมฺปิ

กษัตริยมหาศาล พราหมณ์มหาศาล
 หรือคหบดีมหาศาล ชื่อไหนหนอ
 ประเสริฐกว่ากัน". ฯลฯ

"คฤกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
 จะสำคัญความข้อนั้นอย่างไร, ชื่อที่
 บุรุษผู้มีกำลัง ฟังใช้แผ่นเหล็กที่เผา-
 ไหม้ ร้อน ลุกโพล่ง มีแสงโชติช่วง
 หุ้มกาย, กับชื่อที่ภิกษุฟังบริโภคน้ำจืด
 ที่เขาฟังถวายด้วยศรัทธา ของกษัตริย์
 มหาศาล ฯลฯ ชื่อไหนหนอ ประเสริฐ
 กว่ากัน". ฯลฯ

"คฤกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
 จะสำคัญความข้อนั้นอย่างไร, ชื่อที่
 บุรุษผู้มีกำลัง ฟังใช้คีมเหล็กที่เผาไหม้
 ร้อน ลุกโพล่ง มีแสงโชติช่วง จักปาก
 ให้เข้า แล้วใส่ก้อนเหล็กที่เผาไหม้
 ร้อน ลุกโพล่ง มีแสงโชติช่วง เข้าไป
 ในปาก, ก้อนเหล็กนั้นฟังไหม้ริมฝีปาก
 ของภิกษุบ้าง, ฟังไหม้ปากบ้าง

คุณปริยา บุญณะศิริ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาทาย อโธภาค^๑ นิกฺขเมยฺย, ยํ
ขตฺติยมหาศาลานํ วา ฯเปฯ
สทฺธาเทยฺยํ ปิณฺหปาตํ ปริภุญฺชเยยฺยา"ติ.
ฯเปฯ

ล้นบ้าง ลำคอบ้าง ท้องบ้าง, พาเอา
ทั้งไส้ใหญ่ ไส้เล็ก ไส้หลอดไปทาง
ส่วนเบื้องล่าง, กับข้อที่ภิกษุพึง
บริโภคนิพพานที่เขาพึงถวาย ด้วย
ศรัทธา ของกษัตริย์มหาศาล ฯลฯ
ข้อไหนหนอ ประเสริฐกว่ากัน". ฯลฯ

"ติ กิ ฆณฺณถ ภิกฺขเว, กตมํ
นุ โข วรํ ยํ พลฺวา ปุริโส สีเส
วา คเหตุวา ขนฺธเว วา คเหตุวา
ตตฺตํ อโยมฺมจํ วา อโยปีรัง วา
อาทิตฺตํ สมฺปชฺชลิตํ สโชติภฺนุตํ
อภินิสฺสทาเปยฺย วา อภินิปชฺชาเปยฺย
วา, ยํ ขตฺติยมหาศาลานํ วา ฯเปฯ
สทฺธาเทยฺยํ มฺมจํ วา ปีรัง วา
ปริภุญฺชเยยฺยา"ติ. ฯเปฯ

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
จะสำคัญความข้อนั้นอย่างไร, ข้อที่
บุรุษผู้มีกำลัง พึงจับที่ศีรษะหรือที่คอ
แล้วให้นั่งหรือนอนทับเตียงเหล็ก หรือ
ตั้งเหล็กที่เผาไหม้ จนร้อน ลูกโพลง
มีแสงโชติช่วง, กับข้อที่ภิกษุพึง
ใช้สอยเตียงหรือตั้ง ที่เขาพึงถวาย
ด้วยศรัทธา ของกษัตริย์มหาศาล ฯลฯ
ข้อไหนหนอ ประเสริฐกว่ากัน". ฯลฯ

"ติ กิ ฆณฺณถ ภิกฺขเว, กตมํ
นุ โข วรํ ยํ พลฺวา ปุริโส อุกฺกัปปาถํ

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอ
จะสำคัญความข้อนั้นอย่างไร, ข้อที่

^๑ ฉ. อ. อโธภาคา.

คุณปริยา บุญญะศิริ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวาย เป็นพุทธบูชา

วสุทธรคค บ.พ.๑-๑๓

อโธสิริ คเหตฺวา ตตฺตตาย โลกมุขุภิกขา
 ปกฺขิเปยฺย อาทิตฺตตาย สมฺปชฺชลิตาย
 สโชติภฺญตาย, โส ตตฺถ เพณฺฑุเททฺถกั
 ปจฺจมาโน สกิมฺปิ อหุตฺถ คจฺเจยฺย,
 สกิมฺปิ อโธ คจฺเจยฺย, สกิมฺปิ ติริยั
 คจฺเจยฺย, ยั ชตฺตียมมหาสาลาณั วา
 ฯเปฯ สทฺธาเทยฺยั วิหารั
 ปรีภุณฺเษยฺยาติ ฯเปฯ อุปฺปชฺชตี^๑

บุรุษผู้มีกำลัง ฟังจับสระให้เท่าชั้น
 ช้างบน ให้ศีรษะลงข้างล่าง แล้วใส่
 ลงในหม้อโลหะที่ถูกเผาไหม้ ร้อน
 ลุกโพล่ง มีแสงโชติช่วง, เขาถูก
 ต้มเดือดพล่าน เป็นฟองอยู่ในหม้อนั้น
 บางครั้งก็ลอยขึ้นเบื้องบนบ้าง, บาง-
 ครั้งก็จมลงเบื้องต่ำบ้าง, บางครั้ง
 ก็ลอยขวางบ้าง, กับข้อที่ภิกษุฟัง
 ใช้สอยวิหาร ที่เขาฟังถวายเป็นด้วย
 ศรัทธา ของพวกภิกษุตรียมหาศาล ฯลฯ
 ข้อไหนหนอ ประเสริฐกว่ากัน ฯลฯ
 เขาย่อมเข้าถึง ฯลฯ" ดังนี้.

อิมาทิ วา^๒ลรชฺชติณฺหสฺสตีอโยปฏฺฐ-
 อโยคฺคฺพอโยมณฺจอโยปิจฺจอโยกฺมุขุอุปมาทิ
 อภิวาทนอณฺชลิคฺกมุขุจิวรปิณฺฑปาทมณฺจปิจฺจวิหาร-
 ปรีภุณฺคปจฺจยั ทุกฺขั หสฺเสสสิ.

^๑ อญ. สุตตก. ๒๓/๑๓๑.

^๒ ฉ. วาพรชฺช....

ตสมา :

เพราะฉะนั้น บัณฑิตพึงทราบถึงการเห็น
โทษในศีลวิบัติ ด้วยการพิจารณา อย่างนี้ว่า:

อคฺคิกฺขณฺฐาลิงฺคน-
 ทฺกฺขาทิกฺทฺกฺขกฺกุณฺณผลํ
 อวิชฺหโต กามสฺขํ
 สฺขํ กุโธ ภินฺนสึลฺลสฺส.
 อภิวาทนฺสวทียเน^๑
 กิ นาม สฺขํ วิปฺนฺนสึลฺลสฺส^๒
 ทพฺพฺพวาลรชฺชฺชฺสน-
 ทฺกฺขาทิกฺทฺกฺขภากิสุสฺส.
 สทฺธานํ อณฺชฺลิกมฺม-
 สาทเน^๓ กิ สฺขํ อสึลฺลสฺส
 สตฺตฺติปฺปหารทฺกฺขาทิมตฺต-
 ทฺกฺขสฺส ยํ เหตุ.
 จิวรปรีโภกสฺขํ
 กิ นาม อสณฺณตฺสฺส^๔ เยน

สุขของบุคคลผู้มีศีลทำลายแล้ว ผู้ไม่
 ละอยู่ซึ่งกามสุข อันมีผลเป็นทุกข์
 เผ็ดร้อนยิ่งกว่าทุกข์ในการกอดกองไฟ
 จักมีได้แต่โทษ. สำหรับบุคคลผู้มีศีลวิบัติ
 ผู้มีส่วนแห่งทุกข์ยิ่งกว่าทุกข์ เพราะ
 การเสียดสี ด้วยเข็อกฆนทางสัตว์-
 เหนียว จะมีความสุขในเพราะความ
 ยินดีในการถวายนภิวาทได้ อย่างไร.
 สำหรับบุคคลผู้ไม่มีศีล จะมีความสุข
 ในเพราะความยินดี ในการกระทำ
 อัญชลีกรรม แห่งคนผู้มีศรัทธาทั้งหลาย
 ซึ่งเป็นเหตุแห่งทุกข์ มีประมาณยิ่งกว่า
 ทุกข์ เพราะการประหารด้วยหอก
 ได้อย่างไร. สำหรับบุคคลผู้ไม่สำรวม

^๑ ม. สาทเน.
^๒ ฉ. . . . วาพรชฺช
^๓ ฉ. สทฺธานมณฺชฺลิกมฺมสวทียเน.
^๔ ฉ. อสยตฺสฺส.

วิสุทธิมรรค ป.ท.๑-๑๓

คุณประจวบ ตันตราภรณ์
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จิริ อนุภาวิตพพา^๑
 นิรเย ชลิตอโยปฏฐสมุผลสา^๒
 มรุโรปิ ปิณฑปาโต
 หลาหลวิสุปโม อสีลสุส
 อาทิตฺตา คิลิตพพา
 อโยคฺพพา เยน จิริ รตฺตํ.
 สุขสมฺมโตปิ ทุกฺโข
 อสีลิน มณฺจปฺปรีโกโก
 ยํ พาศิสฺสนฺติ จิริ
 ชลิตอโยมณฺจปฺปรีจานิ ทุกฺขานิ.^๓
 ทุสฺสีลสุส วิหาเร
 สหฺธาเทยฺยมฺหิ กา นีวาสรตฺติ
 ชลิตฺเตสฺ นีวสิตพฺพํ
 เยน อโยกฺมฺภิมฺชฺฉเนสฺ.
 สงฺกสฺสรสมาจาโร
 กสมฺพุกขาโต อวสฺสุโต
 ปาโป อนุโตปฺปุตฺติ จ ยํ

ผู้จะต้องเสวยสัมผัส แห่งแผ่นเหล็ก
 ลูกโพลงในนรกตลอดกาลนาน จะมี
 ความสุขในการใช้สอยจิวรได้อย่างไร.
 บิดทบาทแม้ว่ามีรสอร่อย ก็เปรียบ-
 เหมือนยาพิษแรงกล้า สำหรับผู้ไม่มีศีล
 ผู้จะต้องกลืนกินก้อนเหล็กร้อน ตลอด
 รัตรีนาน. การใช้สอยเตียงและตั้ง
 แม้สมมติกันว่าเป็นสุข ก็จัดเป็นทุกข์
 สำหรับคนไม่มีศีล ผู้จะต้องถูกทุกข์
 (อันเกิดจากการบริโภคน) เตียงและ
 ตั้งเหล็กที่ลูกโพลง เบียดเบียนเอา
 ตลอดกาลนาน. ความยินดีในการอยู่
 อาศัยในวิหาร ที่เขาพึงถวายเป็นด้วย
 ศรัทธา อะไรจะมีแก่คนทุศีลผู้จะต้อง
 เข้าไปอยู่ในท่ามกลางหม้อเหล็กที่ลูก-
 โพลง. พระผู้เป็นครูของโลก เมื่อทรง
 ตีคนทุศีลใด ตรัสว่า เป็นคนมีความ

^๑ ฉ. จิริ อนุภาวิตพโพ.

^๒ ฉ. ...สมุผลโส.

^๓ ฉ. อยํ ปาโร น ทิสฺสตี.

คุณประจวบ ตันตราภรณ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิบนุโต อาห โลกกรุ.
 ธิ ชีวิต^๑ อปณตสฺส^๒
 ตสฺส สมณชนเวสธาริสฺส
 อสฺสมณสฺส อุพหติ
 ขตมคฺคานํ วหนตสฺส.
 กุณิ วิย กุณปี วิย
 มณฺหนกามา วิวชฺชยฺนฺตึช
 ยํ นาม สีลวนฺโต
 สนฺโต ก็ ชีวิตํ ตสฺส.
 สพฺพภเยหิ อมุตฺโต
 มุตฺโต สพฺเพหิ อธิคมสฺสฺเซหิ
 สฺปิหิตสคฺคทฺวาโร
 อปายมกฺกํ สมารุโพห.
 กรุณาย วตฺตญฺโต
 การุณิกชนสฺส นาม โโก
 ฉณฺโณ หุสฺสีลสโม หุสฺสีลตาย
 อิติ พหุวิธา^๓ โทสาติ

ประพฤติที่พึงนึกถึง ด้วยความรังเกียจ
 เป็นคนมีชาติรกเรื้อ เป็นคนเปี้ยกแฉะ
 เป็นคนลามก เป็นคนเน่าใน เป็นต้น.
 นำคำหนีชีวิตของคนหุศีลนั้น ผู้หาปัญญา
 มิได้ ผู้ทรงเพศของสมณชน แต่ไม่ใช่
 สมณะ ผู้นำตนซึ่งถูกกำจัดแล้ว ถูกขุด
 แล้วไป. สัตบุรุษทั้งหลายผู้มีศีลในโลกนี้
 ย่อมหลีกเลี่ยง ชื่อว่า บุคคลผู้หุศีลใด
 เหมือนชนผู้รักการประคับประคอง (รัก-
 สวयरักงาม) หลีกเว้นก่อนถูก
 หลีกเว้นซากศพ ฉะนั้น ชีวิตของคน
 หุศีลนั้น จะมีประโยชน์อะไร. คนหุศีล
 ชื่อว่า ไม่พ้นจากภัยทั้งปวง แต่พ้นจาก
 สุขในอริคมทั้งปวง ชื่อว่า มีประตู
 แห่งสวรรค์อันปิดสนิทแล้ว ย่างขึ้นสู่
 ทางอบาย. คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่ตั้ง
 แห่งความกรุณา (เป็นผู้นำสงสาร)

^๑ ส. ธิชชีวิต.

^๒ ฉ. อสณตตสส.

^๓ ส. ม. พหุวิธาปี.

ของชนผู้มักกรุณา เสมอด้วยคนทุศีล
โทษทั้งหลาย แห่งความเป็นคนทุศีล
มีหลายอย่าง อย่างนี้ ดังนี้ เป็นต้น

เอวมาทินา ปจฺจ เวกฺขณณ สึลวิปตฺติยํ และพึงทราบ การเห็นอันสงส์ในศีลสมบัติ
อาทินวทสฺสนํ วุตฺตบฺปการวิปริตโต สึล- โดยอาการตรงข้าม จากอาการที่กล่าวแล้ว.
สมฺปตฺติยํ^๑ อานิสฺสทสฺสนณฺจ เวทิตพฺพํ. อนึ่ง :
อปิจ :

ตสฺส ปาสาทิกํ โทติ
ปตฺตจิวรรธารณํ
ปพฺพชฺชา สผลา ตสฺส
ยสฺส สึลํ สุนิมฺมลํ.

อตุตฺตานวาทาทิกยํ
สุทฺธสึลสฺส ภิกฺขุโน
อนุทการํ วิย รวิ^๒
ททยํ นาวกาหติ.

ศีลของภิกษุใด ปราศจากมลทินด้วยดี
การทรงบาตรและจีวร ของภิกษุนั้น
เป็นสิ่งที่น่าเลื่อมใส บรรพชาของภิกษุ
นั้นมีผล.

ใจของภิกษุผู้มีศีลหมดจด ย่อมไม่
หยิ่งลงสู้ภัย มีการติเตียนตนเองได้
เป็นต้น เหมือนพระอาทิตย์ไม่หยิ่งลงสู้
ความมืด ฉะนั้น.

^๑ ฉ. สิลสมฺปตฺติยา.

^๒ ฉ. รวี.

ศีลสัมปตติยา ภิกขุ

โสภมาโน ตโปวเน

ปภาสสัมปตติยา จนุโท

คคณ เว ย โสภติ.

กายคนุโหปี ปามุชชี่

สีลวันตสฺส ภิกขุโน

กโรติ อปี เทวานัง

สีลคนุเช กถาว กา.

สพฺเพสํ คนุชชาตานิ

สัมปตฺติ อภิกฺขุยฺยติ

อวิมาตี ทสฺทิสสา^๑

สีลคนุโห ปวายติ.

อปฺปกาปี กตา การา

สีลวันเต มหปฺพลา

โหนตฺติ สีลวา โหติ

ปฺชาสกฺกาภาชนั.

ภิกษุเมื่อสวयงามในตโปวัน ย่อมสวย-
งามด้วยสมบัติคือศีล คุณพระจันทร์เมื่อ
สวยงามในห้องฟ้าสวยงามอยู่ ด้วย
สมบัติ คือรัศมี ฉะนั้น.

แม้กลิ่นกายของภิกษุผู้มีศีล ก็กระทำ
ความปราโมทย์ แม้แก่เทวดาทั้งหลาย
ได้ จะมีคำอะไรต้องพูดกันในกลิ่นศีล
เล่า.

กลิ่นศีล ย่อมครอบงำสมบัติแห่ง
กัณฐชาติทั้งหลายทั้งปวงได้ ฟุ้งไปได้
ไม่ขัดข้องตลอดทิศทั้ง ๑๐.

สักการะเมื่อน้อยอันท่ายกทำแล้วในท่าน
ผู้มีศีล ย่อมเป็นสักการะมีผลมาก
เพราะฉะนั้น ผู้มีศีลจึงเป็นคุณาชนะ
(รองรับ) เครื่องบูชาและสักการะ.

^๑ ฉ. ทิสสา สพฺพา.

สีลวนต์ น พาณติ^๑
 อาสวา ทิฏฐธมฺมิกา
 สมฺปราชิกทุกฺขานํ
 มุลํ ฆณฺติ สีลวา.

ยา มนุสฺเสสฺส สมฺปตฺติ
 ยา จ เทเวสฺส สมฺปทา
 น สฺวา สมฺปนฺนสีลสฺส
 อิจฺฉโต โหติ พุทฺธภา.

อจฺจนฺตสนฺตา ปน ยา
 อยํ นิพฺพานสมฺปทา
 สมฺปนฺนสีลสฺส มโน^๒
 ตเมว อนุชาวติ.

สพฺพสมฺปตฺติมุลมฺหิ
 สีลมฺหิ อิติ ปณฺธิโต

อาสวะทั้งหลายที่มีในปัจจุบัน ย่อม
 เบียดเบียนท่านผู้มีศีลไม่ได้ ผู้มีศีลย่อม
 ชุคมูลแห่งทุกข์ อันมีในภพหน้าทั้งหลาย
 เสียได้.

สมบัติในมนุษย์ทั้งหลายอันใดก็ดี สมบัติ
 ในเทวดาทั้งหลายอันใดก็ดี เมื่อท่าน
 ผู้มีศีลอันถึงพร้อมปรารถนาอยู่ สมบัติ
 นั้นย่อมไม่ใช่สิ่งที่ท่านจะได้ โดย
 ยากเลย.

อนึ่ง นิพพานสมบัติอันสงบสุขยอดนี้
 อันใด ใจของท่านผู้มีศีลอันถึงพร้อม
 แล้ว ย่อมแล่นไปสู่นิพพานสมบัตินั้น
 นั้นแหละเนื่อง ๆ.

บัณฑิตพึงแสดงอานิสงส์ ซึ่งมีอาการ
 ต่าง ๆ มากมายในศีล อันเป็นราก-

^๑ ฉ. น พาณติ.

^๒ ฉ. มานสิ โหติ.

อเนกาการโวการิ.

อานิสสิ วิภาวเยติ.

เอวณฺหิ วิภาวโยโต (สีล) สีลวิปตฺติโต
อุพฺพิชฺชิตฺวาน^๑ สีลสมฺปตฺตินินฺนํ โหติ มานสิ^๒
ตสฺมา ยถาวุตฺตํ อิมํ สีลวิปตฺติยา อาทินวํ
อิมญจ สีลสมฺปตฺติยา อานิสสิ ทิสฺวา
สพฺพาทเรน สีลํ โวทาเปตพฺพนฺติ.

เอตฺตาวตฺตา จ "สีเล ปตฺติจฺจาย
นโร สปฺณโณ"^๓ติ อิมิสฺสา คาทาย สีลสมาธิ-
ปญฺญามุขเณ เทสิเต วิสุทฺธิมคฺเค สีล
ตาว ปรีทีปิตํ โหติ.

อิตฺติ สาธุชนปามุชฺชตฺถาย กเต วิสุทฺธิมคฺเค
สีลนิตฺเตโส นาม ปจฺโม ปรีจฺเฉโต.
สีลนิตฺเตโส นิฏฺฐิตो.

เหง้าแห่งสมบัติทั้งปวง โดยประการ
ที่กล่าวแล้วนี้แล.

ด้วยว่า เมื่อแสดงอยู่อย่างนี้ ใจย่อม
เป็นอันสะกั้งกลัวแต่ศีลวิบัติแล้ว น้อมไปใน
ศีลสมบัติ. เพราะฉะนั้น บัณฑิตเห็นโทษใน
ศีลวิบัตินี้ และอานิสสิในศีลสมบัตินี้ ตามที่
ได้กล่าวแล้ว ก็พึงทำศีลให้ผ่องแผ้ว ด้วย
ความเอื้อเฟื้อทั้งปวงเถิด ฉะนั้นแล.

ก็ในทางแห่งวิสุทธิ ที่ทรงแสดงไว้ด้วย
ศีลสมาธิและปัญญาเป็นमुख แห่งพระคาถา ว่า
"สีเล ปตฺติจฺจาย นโร สปฺณโณ" เป็นต้นนี้
เป็นอันข้าพเจ้าแสดงศีลไว้ ด้วยคำพูดมี
ประมาณเท่านั้นก่อน.

ปริเฉทที่ ๑ ชื่อศีลนิเทศในวิสุทธิมรรค
ที่ข้าพเจ้าแต่งไว้เพื่อความบันเทิงใจ
ของสาธุชน เป็นอย่างนี้.

ศีลนิเทศ จบ.

^๑ ฉ. อุพพิชชิตฺวา.

^๒ ฉ. มานสิ โหติ.

๒. ชุตองคินิทุเทศ

๒๒. อิทานิ เยหิ อပ္ปิจจา-
สนคฺกุจฺจิทาเทหิ คฺกุณฺเฑหิ วุตฺตปฺปการสฺส ลีสฺส
โวิทานํ โหติ, เต คฺกุณฺเฑ สฺมปาเทตุํ ยสฺมา
สมาทินฺนสีเลน โยคินา ชุตองคสมาทานํ
กาทพฺพิ. เอวฺมฺหิสฺส อပ္ปิจจาสนคฺกุจฺจิทา-
สฺส เลขตาปวิเวกาปจยวิริยารมฺภสุภรตาทิกุณฺ-
สลวิภุชาลิตมลํ ลีสํ เจว สุปริสฺสุตฺติ
ภวิสฺสติ, วุตฺตานิ จ สฺมปฺชฺชิสฺสนฺติ. อิติ
อนวชฺชสีลพฺพคฺคุณปริสฺสุตฺตสพฺพสฺมาจาโร
โปราเณ อริยวีสตฺตเย ปติภฺจาย จตฺตุตฺตสฺส
ภาวนารามตาสงฺฆาตสฺส อริยวีสสฺส
อธิกมารโห ภวิสฺสติ. ตสฺมา ชุตองคกถิ
อารภิสฺสาม.

๒. ชุตองคินิเทศ

๒๒. ความผ่องแผ้วของศีล อันมี
ประการที่กล่าวแล้ว จะมีได้ด้วยคุณทั้งหลาย
ที่มีความมักน้อย ความสันโดษเป็นต้นเหล่านี้,
เพราะเหตุที่ พระโยคีผู้มีศีลอันสมาทานแล้ว
ก็ควรทำการสมาทานชุตองค์(ต่อไป). ด้วยว่า
เมื่อเป็นอย่างนี้ ศีลของเธอที่มีมลทินอันล้าง
แล้วด้วยน้ำคือคุณมีความมักน้อย ความสันโดษ
ความชุกเกลา ความสงัด ความไม่ระส่ำ
ความปราปรกความเพียร และความเป็นคน
เสียงง่าย เป็นต้น จักเป็นอันบริสุทธิ์ดี, และ
วัตรทั้งหลาย ก็จักถึงพร้อมด้วย. ผู้มี
สมาจารทั้งหมดบริสุทธิ์ด้วยคุณ คือ ศีลและ
พรต อันไม่มีโทษอย่างนี้ จักเป็นผู้ชื่อว่าตั้งมั่น
ในอริยวงศ์ ๓ ก่อนเก่า ควรแก่การบรรลุ
อริยวงศ์ที่ ๔ กล่าวคือ ความเป็นผู้มีภาวนา
เป็นที่มายินดี. ฉะนั้น บัดนี้ ข้าพเจ้าจัก
ปรารภชุตองคกถา (กล่าวด้วยชุตองค์) เพื่อ
ทำคุณเหล่านั้นให้ถึงพร้อม.

คุณรัตตพล บุญบั่นยศ อุตศีลสวนกุศลให้
บรรพบุรุษ (คุณพ่อเจ็ง แซ่ลี้, คุณตาเชี่ยวเม็ง แซ่เอี้ย)

ภควตา ที ปริจฺจตุตฺตโลกามิสานํ กายเ	ก็พระผู้มีพระภาค ทรงอนุญาตอุตังคะแก่
จ ชีวิตเ จ อนเปกฺขานํ อนุโลมปฏิบัติเยว	กุสุตรทั้งหลายผู้สละโลกามิสได้แล้ว ไม่
อาราเชตฺตูกามานํ กุลปุตฺตทานํ เทรส	อาลัยในกายและในชีวิตใคร่แต่จะยังอนุโลม-
ชุตฺตคานี อนุณฺณาตานี. เสยฺยถีหิ.	ปฏิบัติให้สำเร็จเท่านั้น ไว้ ๑๓ ข้อ. อุตังคะ
ปัสสุกฺกิงฺคํ เตจิวริกฺคํ ปิตฺตปาทิกฺคํ	๑๓ ข้อนี้ให้แก่อะไรบ้าง. ได้แก่ปัสสุกฺกิงฺค
สปทานจาริกฺคํ เอกาสนิกฺคํ ปตฺตปิตฺติกฺคํ	(องค์แห่งภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล เป็นปกติ)
ขลุปัจฉามตฺติกฺคํ อารณฺณิกฺคํ รุกฺขมฺมูลิกฺคํ	เตจิวริกฺค
อพฺโพกาสิกฺคํ โสสานิกฺคํ ยถาสนฺนตฺติกฺคํ	(องค์แห่งภิกษุผู้ทรงผ้า ๓ ผืน
เนสชฺชิกฺคณฺติ.	เป็นปกติ) ปิตฺตปาทิกฺค
	(องค์แห่งภิกษุผู้
	เที่ยวบิณฑบาตไป เป็นปกติ) สปทานจาริ-
	กฺค
	(องค์แห่งภิกษุผู้เที่ยวไปตามล่ำดับ
	เรื่อน เป็นปกติ) เอกาสนิกฺค
	(องค์แห่ง
	ภิกษุผู้ฉัน ณ อาสนะเดียว เป็นปกติ)
	ปตฺตปิตฺติกฺค
	(องค์แห่งภิกษุผู้ฉันในบาตร
	เป็นปกติ) ขลุปัจฉามตฺติกฺค
	(องค์แห่งภิกษุ
	ผู้ไม่ฉันภัตมาภายหลังเป็นปกติ) อารณฺณิกฺค
	(องค์แห่งภิกษุผู้ถือการอยู่ป่า เป็นปกติ)
	รุกฺขมฺมูลิกฺค
	(องค์แห่งภิกษุผู้ถือการอยู่
	โคนไม้ เป็นปกติ) อพฺโพกาสิกฺค
	(องค์
	แห่งภิกษุผู้ถือการอยู่ในที่แจ้ง เป็นปกติ)

คุณรัตตพล บุญบัณฑิต อุทิศส่วนกุศลให้
 บรรพบุรุษ (คุณพ่อ เจริญ แซ่ลี, คุณตาเขียว เม้ง แซ่เอี้ย)

โอสานิกังคะ (องค์แห่งภิกษุผู้ถือการอยู่ป่าช้า เป็นปกติ) ยถาสันถติกังคะ (องค์แห่งภิกษุผู้ถือการอยู่ในเสนาสนะ ตามที่เขาจัดแจงให้ เป็นปกติ) เนสัชชีกังคะ (องค์แห่งภิกษุผู้ถือการนั่ง เป็นปกติ).

ตตฺถ :

ในฐติงค ๑๓ ชั้นนั้น :

อตุถโต ลกฺขณาทิ
 สมาทานวิธานโต
 ปเภทโต เกทโต จ
 ตสฺส ตสฺसानิสฺสโต
 กุสลตฺติกโต เจว
 ฐตาทีนํ วิภาคโต
 สมาสพฺยาสโต จาปี
 วิณฺยาตพฺโพ วินิจฺจโย.

พึงทราบข้อวินิจฉัย โดยอรรถ โดย
 ทมวค ๔ มีลักษณะ เป็นต้น โดยการ
 สมาทาน โดยวิธีการ โดยประเภท
 โดยความแตกทำลาย โดยอานิสงส์
 แห่งฐติงคชั้นนั้น ๆ โดยกุสลติกะ โดย
 การจำแนกศัพท์ทั้งหลาย มีรูปศัพท์
 เป็นต้น และทั้งโดยย่อและโดย
 พิศดาร.

๒๓. ตตฺถ อตุถโต^๑ ทาว รติกา-
 สฺसानสงฺการกฺฎาทีนํ ยตฺถ กตฺถจิ

๒๓. ในข้อวินิจฉัยเหล่านั้น จะว่าโดย
อรรถก่อน ฟ้าชื่อว่า บังสกุล เพราะอรรถว่า

^๑ ฉ. อตุถโตติ.

ปัสุณี อุมปริ จิตตุดา อพุกุกตฎุเจน เตสุ
 เตสุ ปัสุณฺณมิมวาทิ ปัสุณฺณํ, อถวา ปัสุ วิย
 กุจฺฉิตฺตาวํ อุลลตีติ ปัสุณฺณํ, กุจฺฉิตฺตาวํ
 กุจฺฉิตฺตีติ วุฑฺฒติ โทติ. เอวํ. ลหุณฺนิพฺพจนฺตฺส
 ปัสุณฺณสฺส ฐารณํ ปัสุณฺณํ, ปัสุณฺณํ^๑ สีสฺมสฺสชาติ
ปัสุณฺณโก. ปัสุณฺณิกสฺส องฺกํ ปัสุณฺณิกงฺกํ.
 องฺกนฺติ การณํ วุจฺจติ. ตสฺมา เยน
 สฺมาทาเนน โส ปัสุณฺณโก โทติ, ตสฺเสตํ
 อธิวจนฺนติ เวทิตพฺพํ.

เป็นคูกองฝุ่นในที่นั้น ๆ โดยความหมายว่า
 อยู่ข้างบน เพราะวางอยู่บนกองฝุ่น ณ สถานที่
 ที่ใดสถานที่หนึ่ง บรรดาตรอก ป่าช้า และ
 กองหยากเยื่อ เป็นต้น, อีกอย่างหนึ่ง ชื่อว่า
 บังสุกุล เพราะอรรถว่า ไปสู่ความน่าเกลียด
 เช่นเดียวกับฝุ่น, อธิบายว่า ถึงความ
 น่าเกลียด. การทรงผ้าบังสุกุล ที่ได้กำไซ
 ความอย่างนี้ ชื่อว่า บังสุกุล, ภิษุชื่อว่า
บังสุกุลิกะ เพราะอรรถว่า มีการทรงผ้า
 บังสุกุลเป็นปกติ. องค์แห่งภิษุผู้ทรงผ้า
 บังสุกุลเป็นปกติ ชื่อว่า บังสุกุลิกังคะ. ท่าน
 เรียกเหตุว่า องค์. เพราะเหตุนี้ ฟังทราบ
 ว่า บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้ทรงผ้าบังสุกุลเป็นปกติ
 ด้วยการสมาทานใด, คำว่า บังสุกุลิกังคะ นี้
 เป็นชื่อของการสมาทานนั้น.

เอเตเนว นเยน สงฺฆาฏฺฐิตฺตฺราสงฺก-
 อนฺตรวาสกสงฺฆาติ ติจีวรํ สีสฺมสฺสชาติ
เตจิวริโก. เตจิวริกสฺส องฺกํ เตจิวริกงฺกํ.

โดยนัยเดียวกันนั่นเอง ภิษุชื่อว่า
เตจิวริกะ เพราะอรรถว่า มีการทรงจีวร
 ๓ ผืน กล่าวคือ สังฆาฏี อุตตราสงค์ และ

^๑ ฉ. ต.

คุณรัตตพล บุญบัณฑิต อุทิศส่วนกุศลให้
 บรรพบุรุษ (คุณพ่อเจ็ง แซ่ลี, คุณตาเซียวเม้ง แซ่เอี้ย)

อันตรวาสก เป็นปกติ. องค์แห่งภิกษุผู้ทรงผ้า
๓ ผืน เป็นปกติ ชื่อว่า เตจวีริกังคะ.

ภิกษุสงฆชาตานิ ปน อามิสปิณฑานิ ก็ชื่อว่า บิณฑบาต เพราะอรรถว่า
ปาโตติ บิณฑปาโต, ปเรหิ ทินฺนานิ เป็นความตกไปแห่งก้อนอามิส กล่าวคือ
ปิณฑานิ ปาโตติ บิณฑปาโต, ปเรหิ ทินฺนานิ ภิกษา, ชื่อว่า บิณฑบาต เพราะอรรถว่า
ปิณฑานิ ปตฺเต นิปตฺตุนฺติ วุตฺตํ โหติ. ตํ เป็นความตกไปแห่งก้อนภิกษา ที่ชนเหล่าอื่น
ปิณฑปาตํ อญฺเจติ ตํ ตํ กุลํ อุตฺตงฺกมฺมฺโต ถวายให้ (เป็นอิกนัยหนึ่ง), อธิบายว่า
คเวสตีติ ปิณฑปาติโก. บิณฑาย วา ปติตุํ ได้แก่การตกลงไปในบาตรแห่งก้อนข้าว ที่ชน
วตฺตเมตฺตสฺสาติ บิณฑปาตี, ปติตฺตุนฺติ จริตุํ, เหล่าอื่นถวายให้. ภิกษุ ชื่อว่า ปิณฑปาติกะ
ปิณฑปาตี เอว บิณฑปาติโก. บิณฑปาติกสฺส เพราะอรรถว่า ย่อมแสวงหาบิณฑบาตนั้น คือ
องฺคํ ปิณฑปาติกงฺคํ. เข้าไปสู่สกุลนั้น ๆ แสวงหาไป. อีกอย่าง-
หนึ่ง ภิกษุชื่อว่า บิณฑปาตี เพราะอรรถว่า
มีอันตกไปเพื่อก้อนข้าวเป็นวัตร, คำว่า
มีอันตกไป ได้แก่ มีอันเที่ยวไป, บิณฑปาตี
นั่นเอง เป็น บิณฑปาติกะ. องค์แห่ง
ปิณฑปาติกภิกษุ ชื่อว่า ปิณฑปาติกกังคะ.

๑-๑ ฉ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

ทานัน วุจฺจติ อวชฺชณฺหิ, อเปตํ ความขาดตอน ท่านเรียกว่า ทาน,
 ทานโต^๑ อปทานํ, อนวชฺชณฺหณฺติ อตุโถ. ความปราศไปจากความขาดตอน ชื่อว่า
 สห อปทานเนน สปทานํ, อวชฺชณฺเตน อปทาน, ความว่า ความไม่ขาดตอน.
 วิรหิตํ^๒ ออนุสรณฺติ วุคฺคํ โหติ. สปทานํ เป็นไปกับความไม่ขาดตอน ชื่อว่า สปทาน,
 จริตฺตํ^๓ อิทมฺสฺส สีนฺนฺติ สปทานจาริ, อธิบายว่า เว้นความขาดตอน ได้แก่ ตาม-
 สปทานจาริเอว สปทานจาริโก. ตสฺส ลำดับเรื่อย. ภิกษุชื่อว่า สปทานจาริ เพราะ
 อรรถว่า มีอันจะเที่ยวไปพร้อมกับความไม่
 ขาดตอนนั้น เป็นปกติ, สปทานจาริ นั้นเอง
 เป็น สปทานจาริกะ. องค์แห่งภิกษุผู้มีอันจะ
 เที่ยวไปพร้อมกับความไม่ขาดตอน เป็นปกติ
 นั้น ชื่อว่า สปทานจาริกังคะ.

เอกาสนเน โภชนํ เอกาสนํ, ตํ การบริโภค ฌ อาสนะเดียว ชื่อว่า
 สีมฺสฺสาติ เอกาสนิโก. ตสฺส องค์ เอกาสนะ, ภิกษุชื่อว่า เอกาสนิกะ เพราะ
 อรรถว่า มีการบริโภค ฌ อาสนะเดียวนั้น
 เป็นปกติ. องค์แห่งภิกษุผู้บริโภค ฌ อาสนะ
 เดียวเป็นปกตินั้น ชื่อว่า เอกาสนิกังคะ.

^๑ ฉ. ทานโตติ.

^๒ ฉ. อวชฺชณฺหณฺติ.

^๓ ส. จรติ.

หุติยภาชนสฺส ปฏิชฺชิตฺตตฺตา เกวลํ ก้อนข้าวจำเพาะในบาตรเดียวอย่าง-
 เอกสมฺมียะว ปตฺเต ปิณฺโท ปตฺตปิณฺโท. เดียวเท่านั้น เพราะห้ามภาชนะที่ ๒ ชื่อว่า
 อิทานิ ปตฺตปิณฺทกฺกหณฺเน ปตฺตปิณฺทสณฺณํ ปตฺตปิณฺทะ. บัดนี้ ภิกษุชื่อว่า ปตฺตปิณฺทิกะ
 กตฺวา ปตฺตปิณฺโท สีมฺมสฺสาติ ปตฺตปิณฺทิกอ. เพราะอรรถว่า มีการถือเอาซึ่งก้อนข้าว
 ตสฺส องฺกํ ปตฺตปิณฺทิกงฺกํ. ในบาตรเดียวเท่านั้น เป็นปกติ เพราะศัพท์
 ว่าปตฺตปิณฺทะใช้ในความหมายว่า ถือเอาซึ่ง
 ก้อนข้าวในบาตรเดียวเท่านั้น. องค์แห่งภิกษุ
 ผู้มีการถือเอาซึ่งก้อนข้าวในบาตรเดียวเท่า-
 นั้น เป็นปกติ ชื่อว่า ปตฺตปิณฺทิกงฺกะ.

ขลฺลฺลิตฺติ ปฏิเสณฺตคฺเค นิปาโต. ศัพท์ว่า ขลฺ เป็นคำนิบาตในอรรถว่า
 ปวาริเตน สตา ปจฺจนา ลหุํ ภตฺตํ ปจฺจนาภตฺตํ ปฏิเสธ. ภัทท์ภิกษุ ซึ่งเป็นผู้ปฏิเสธแล้ว
 นาม, ตสฺส ปจฺจนาภตฺตสฺส โภชนํ ได้มาในภายหลัง ชื่อว่า ปัจจนาภตฺตะ, การ
 ปจฺจนาภตฺตโภชนํ, ตสฺมि ปจฺจนาภตฺตโภชนเ บริโภกปัจจนาภตฺตะนั้น ชื่อว่า ปัจจนาภตฺตะ
 ปจฺจนาภตฺตสณฺณํ กตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ สีมฺมสฺสาติ (คือ แสดงไว้ด้วยการลบพหุหลังคือบพว่า
 ปจฺจนาภตฺติกอ. น ปจฺจนาภตฺติกอ ขลฺปจฺจนา- บริโภก ออกเสียงนั่นเอง), ภิกษุชื่อว่า
ภตฺติกอ. สมาทานวเสณ ปฏิชฺชิตฺตตฺตาติริตฺต- ปัจจนาภตฺติกะ เพราะอรรถว่า มีการบริโภก
 โภชนสฺสเสตํ นามิ. อฏฺฐกถายํ ปน วุตฺตํ ปัจจนาภตฺตะนั้นเป็นปกติ เพราะศัพท์ว่า
 ขลฺลฺลิตฺติ เอโก สกฺกโณ. โส มุขเณ ผลํ ปัจจนาภตฺตะ ใช้ในความหมายว่า บริโภก

๑ ปจฺจนาภตฺตุนฺติ ภวิตพฺพํ.

เหตุว่า ตสมิ ปติเต ปุณ อดฺธิ น ขาทติ. ปัจฉากัตตะนั้น. ภิกษุไม่เป็นผู้มีการฉน
ตาทิสฺ อยฺนติ ขลฺปะจฺฉาทฺติโก (ติ)๑. ตสฺส ปัจฉากัตเป็นปกติ ชื่อว่า ขลฺปะจฺฉาทฺติกะ.
องฺคิ ขลฺปะจฺฉาทฺติงฺคิ.

ภิกษุไม่เป็นผู้มีการฉน
ปัจฉากัตเป็นปกติ ชื่อว่า ขลฺปะจฺฉาทฺติกะ.
กล่าว ปัจฉากัตตะ นี้ เป็นชื่อของอติริตต-
โกชนะ (อติริตตโกชนะ คือ อาหาร
เป็นเคน หมายถึงอาหารใหม่ยังไม่บริโภค
ที่จะได้ต่อไป) ที่ภิกษุปฏิเสธแล้วด้วยอำนาจ
การสมาทาน. แต่มีคำกล่าวไว้ในอรรถกถา
ว่า คำว่า ขลฺ ได้แก่ นกชนิดหนึ่ง. นกนั้น
ใช้ปากคาบผลไม้ได้แล้ว เมื่อผลไม้มันตกไป
ก็จะไม่จิกกินผลอื่น ๆ อีก. ภิกษุนี้ก็เป็น
เช่นนกนั้น เพราะเหตุนี้จึงชื่อว่า ขลฺปะจฺฉา-
กัตติกะ (ตั้งนี้). องค์แห่งภิกษุผู้ชื่อว่า
ขลฺปะจฺฉากัตติกะ นั้น ชื่อว่า ขลฺปะจฺฉาทฺติ-
กิงคะ.

^๒ อรณฺเณ นิวาโส อรณฺเณ. ตํ สีลมฺสฺสาติ
อารณฺณิโก.๒ ตสฺส องฺคิ อารณฺณิงฺคิ.

การอยู่อาศัยในป่า ชื่อว่า อรัญญะ.
ภิกษุชื่อว่า อารัญญิกะ เพราะอรรถว่า มีการ

๑ อัยฺ อิติ-สทฺโท สพฺพตฺถ โปตฺถ เกสุ น
ทิสฺสติ นฺน นฺนฺโจ มยา ปกฺขิตฺโต.
๒-๒ ฉ. อรณฺเณ นิวาโส สีลมฺสฺสาติ
อารณฺณิโก.

คุณรัตตพล บุญปั้นยศ อุทิศส่วนกุศลให้
บรรพบุรุษ (คุณพ่อ เจริญ แซ่ลี้, คุณตา เชี่ยวเม็ง แซ่เอี้ย)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อยู่อาศัยในป่าเป็นปกติ. องค์แห่งภิกษุผู้
อยู่อาศัยในป่าเป็นปกตินั้น ชื่อว่า อารัญญิกังคะ.

รุกขมุเล นิวาโส รุกขมูล, คัม
ลีลมสฺสาตี รุกขมุติโก. ตสฺส^๑ รุกขมุติกสฺส
องฺคิ รุกขมุติงฺคิ. อพฺโภกาสิก-
โสสานิกงฺเคสฺปิ เอเสว นโย.

การอยู่อาศัยที่โคนไม้ ชื่อว่ารุกขมุละ,
ภิกษุชื่อว่า รุกขมุติกะ เพราะธรรมดาว่า มีการ
อยู่อาศัยที่โคนไม้นั้นเป็นปกติ. องค์แห่งภิกษุ
ผู้อยู่อาศัยที่โคนไม้เป็นปกตินั้น ชื่อว่า รุกข-
มุติงคกะ. แม้ในอัพโภกาสิกังคะ และ
โสสานิกังคะ ก็มีนัยนี้แหละ.

ยเดว^๒ สนฺตคัม ยถาสนฺตคัม, อิหิ ตฺยหิ
ปาปฺณาตีตี เหวํ ปจฺมํ อฺพฺทิกฺกุจฺเสนาสนฺสฺเสคัม
อิหฺวจฺนํ. ตสฺมี ยถาสนฺตเต วิหริตุ
ลีลมสฺสาตี ยถาสนฺตติโก. ตสฺส องฺคิ
ยถาสนฺตติงฺคิ.

เสนาสนะตามที่เขาจัดแจงให้มันเอง
ชื่อว่า ยถาสนตตะ, คำนี้เป็นชื่อของเสนาสนะ
ที่เขาอุทิศให้ครั้งแรกอย่างนี้ว่า เสนาสนะนี้
ย่อมถึงแก่ท่าน ดังนี้. ภิกษุชื่อว่า ยถาสนตติกะ
เพราะธรรมดาว่า มีอันอยู่ในเสนาสนะตามที่เขา
จัดแจงให้มันเป็นปกติ. องค์แห่งภิกษุผู้มี
อันจะอยู่ในเสนาสนะตามที่เขาจัดแจงให้เป็น
ปกตินั้น ชื่อว่า ยถาสนตติงคกะ.

^๑ ฉ. อัย ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๒ ส. ฉ. ย. ย เทว.

สนธิ ปฏิภินิชา นิสชชาย วิหริตุ
สีลมสสาติ เนสชชโก. ตสส องค
เนสชชิงค.

ภิกษุชื่อว่า เนสชชิกะ เพราะอรรถว่า
มีอันปฏิเสศการนอน แล้วอยู่ด้วยการนั่ง
เป็นปกติ. องค์แห่งภิกษุผู้มีอันปฏิเสศการนอน
แล้วอยู่ด้วยการนั่งเป็นปกตินั้น ชื่อว่า
เนสชชิงคะ.

สหพาเนว ปเนตานิ เตน เตน
สมาทานน รุกกิลเสตตะตา รุกตสส ภิกขุโน
องฺคานิ, กิลเสตฺตุนโต วา รุกตฺตติ
ลทฺธโวหารํ ฌาณํ องฺคํ เอเตสฺสนฺติ รุกตฺตคานิ.
อถวา รุกตานิ จ ตานิ ปฏิปกฺขานํ รุกตฺตโต^๑
องฺคานิ จ ปฏิตฺตติยาตี^๒ รุกตฺตคานิ. เอว
ตาเวตฺถ อตฺถโต วิณฺณาตฺตโพ วินิจฺฉโย.

ก็อุตังคะเหล่านี้ ทั้งหมดนั้นทีเดียว ชื่อว่า
อุตังคะ เพราะอรรถว่า เป็นองค์แห่งภิกษุ
ผู้ชื่อว่า รุกตะ เหตุเพราะความเป็นผู้กำจัด
กิลเสด้วยการสมาทานนั้น ๆ, อีกอย่างหนึ่ง
เพราะอรรถว่า มีฌานซึ่งได้โวหารว่า รุกตะ
เหตุเพราะกำจัดกิลเสได้ เป็นองค์. อีก-
นัยหนึ่ง องค์เหล่านั้นชื่อว่า รุกตะ เพราะ
กำจัดกรรมอันเป็นปฏิภินิชาได้ด้วย เป็นองค์
ของการปฏิบัติด้วย เพราะเหตุนี้จึงชื่อว่า
อุตังคะ. พึงทราบวินิจฉัยโดยอรรถในคำ
ทั้งหลายเหล่านี้ โดยประการที่กล่าวมาแล้ว
นี้ก่อน.

^๑ ฉ. ปฏิภินิชาตุนโต.
^๒ ฉ. ปฏิตฺตติยาตี.

สพฺพานเว^๑ เจตานิ^๒ สมาทาน-
 เจตนาลกฺขณานิ. วุตฺตมฺปิ เจตฺ "โย
 สมายิตฺติ, โส ปุคฺคโล. เยน สมายิตฺติ,
 จิตฺตเจตฺตลิกา เอเต ฐมฺมา. ยา
 สมาทานเจตนา, ตํ ฐตฺตํ. ยํ ปฏิชฺฌิตฺติ,
 ตํ วตฺตญฺ"ติ. สพฺพานเว จ
 โลลฺลุปฺปวิทฺตฺสนฺรสนฺนิ, นิลฺลูลฺลุปฺปภาว-
 ปจฺจุปฺปฏฺจานานิ อปฺปิจฺจตาทิอริยธมฺม-
 ปฏฺจานานิ. เอวเมตฺต ลกฺขณาทิ
 เวทิตฺตโพ วจินฺจโย.

ก็ธุดงค์เหล่านั้นทั้งหมดนั้นทีเดียว มี
 สมாதานเจตนาเป็นลักษณะ. สมจริงตามคำ
 แม้ที่ท่านกล่าวไว้ว่า "ผู้สมாதานได้แก่บุคคล.
 ธรรมเครื่องสมาทาน ได้แก่ จิตและเจตสิก.
 สมาทานเจตนาจัดเป็นธุดงค์. สิ่งที่ย่ำห้ามได้แก่
 วัตถุ" ดังนี้. อนึ่ง ธุดงค์ทุกข้อนั้นทีเดียวมีการ
 ย่ำยี้ความละโมภเป็นรส, มีความไม่ละโมภ
 เป็นปัจจุปัฏฐาน มีอริยธรรมคือความมักน้อย
 เป็นต้น เป็นปทัฏฐาน. พึงทราบข้อวินิจฉัย
 โดยปกิณฑกะมีลักษณะ เป็นต้น ในธุดงค์นี้
 โดยประการที่กล่าวแล้วนี้.

สมาทานวิธานโตติอาทิสฺ ปน ปณฺจสุ
 สพฺพานเว ฐตฺตฺกานิ ฐรฺมานเ ภควติ
 ภควโตว สฺนฺติเก สมาทาทพฺพานิ. ปรีนิตฺตเต
 มหาสวสฺส สฺนฺติเก. ตสฺมี อสฺติ
 ชีณาสวสฺส. อนาคามิสฺส. สกฺทาคามิสฺส.
 โสตาปนฺนสฺส. ติปิฏกสฺส. ทฺวิปิฏกสฺส.

ส่วนต่อไปเป็นข้อวินิจฉัยใน ๕ บทมี
 บว่าโดยการสมาทานและวิธี(ปฏิบัติ) เป็นต้น
 ธุดงค์ทั้งหมดนั้นทีเดียว เมื่อพระผู้มีพระภาคยัง
 ทรงพระชนม์อยู่ ภิกษุพึงสมาทานในสำนักของ
 พระผู้มีพระภาคนั้นแหละ. เมื่อทรงปรินิพพาน
 แล้ว ก็พึงสมาทานในสำนักของพระมหา-

^๑ ส. ลกฺขณาทิสฺติ สพฺพานเว.

^๒ ฉ. ปเนตานิ.

เอกปิฎกสูตร. เอกสังคีตสูตร^(๑) อฏฐกถา-
 จริยสูตร. ตสมิ อสติ ฐตงกถรส. ตสมิมปิ
 อสติ เจตियงกณิ สมมุขชิตวา อุกกุฏิกิ
 นิสิติตวา สมมาสมพุทฺธรส สนฺติเก วทนฺเตน
 วยิ สมาทาทพฺพานิ, อปิจ สยมปิ สมาทาคุ
 วฏฺฐติเอว. เอตฺถ จ เจตियปพฺเพ
 เทวภาติกตฺเถรานํ เขฏฺฐกภาตฺ ฐตงก-
 อปิจจตาย วตฺถ^(๒) กเถตพฺพิ. อยํ ทาว
 สาธารณกธา.

สาวก. เมื่อพระมหาสาวกนั้นไม่มีแล้ว ก็พึง
 สมาทานในสำนักของพระชีณาสพ. ของ
 พระอนาคามี. ของพระสกทาคามี. ของ
 พระโสดาบัน. ของท่านผู้ทรงสามปิฎก. ของ
 ท่านผู้ทรงสองปิฎก. ของท่านผู้ทรงปิฎก
 เดียว. ของท่านผู้ทรงสังคีตเดียว. ของท่าน
 พระอรรถกถาจารย์. เมื่อพระชีณาสพเป็นต้น
 นั้นไม่มี ก็พึงสมาทานในสำนักของท่านผู้ทรง
 ฐตงค์. แม้เมื่อท่านผู้ทรงฐตงค์นั้นไม่มี ก็พึง
 กวาดลานพระเจดีย์แล้วนั่งกระหย่ง กล่าว
 สมาทาน จุว่ากล่าวสมาทานอยู่ในสำนักของ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้า, อนึ่ง แม้การที่ภิกษุจะ
 สมาทานด้วยตนเอง ก็ใช้ได้เหมือนกัน. ก็
 ในเรื่องการสมาทานเองนี้ บัณฑิตควรเล่า-
 เรื่องความเป็นผู้มกน้อยในฐตงค์ ของพระ-
 เถระผู้ใหญ่ แห่งพระเถระทั้ง ๒ พี่น้อง

^๑ ส. ม. เขตุนตเร เอกาคมสฺสาติ
 ปาโร ทิสฺสติ.
^๒ ปปญฺจสุทฺธิ. ๒/๑๘๗.

คุณแม่ เขียมช่วย แซ่ตั้ง (พรรณศิริพล)
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วิสุทธิมรรค ป.ท.๑-๑๕

ที่เจติยบรรพตไว้. อันนี้จัดเป็นคำพูดโดย
ทั่ว ๆ ไปก่อน.

๑. ปัสสูติกงคกถา

๒๔. อิทานิ เอเกกสฺส สมาทาน-
วิธานูปป เกทเกทานิสฺเส วณฺณยิสฺสาม.
ปัสสูติกงคํ ตาว "คหปติทานจิวรี ปฏิกฺขิปามิ,
ปัสสูติกงคํ สมาทิยามี"ติ อิมेषุ ทวีสุ
วจเนสฺส อณฺณตเรน สมาทินฺนํ โหติ. อิทํ
ตาเวตฺถ สมาทานํ.

๑. กถาว่าด้วยปัสสูติกงค

๒๔. บัดนี้ ข้าพเจ้าจักพรรณนา
การสมาทาน วิธี(ปฏิบัติ)ประเภทความแตก
ทำลาย และอานิสงส์ของธุดงค์แต่ละข้อ.
ธุดงค์ข้อ ปัสสูติกงค ก่อน จัดเป็นองค์ที่
ภิกษุสมาทานด้วยคำพูด ๒ คำนี้ คำใดคำ-
หนึ่ง ว่า "ข้าพเจ้าขอปฏิเสธจิวรีอันเป็น
ทานที่คฤหบดีถวาย (คำหนึ่ง), ข้าพเจ้า
ขอสมาทานองค์แห่งภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล เป็น
ปกติ (คำหนึ่ง)" ดังนี้. นี้จัดเป็นการ-
สมาทานในธุดงค์ ข้อ ปัสสูติกงค นี้ก่อน.

เอวํ สมาทินฺนธฺตงฺเคน ปน เตน
โสสานิกํ ปาปณิกํ รติยโจฬํ สงฺการโจฬํ ก็ภิกษุผู้สมาทานธุดงค์แล้วอย่างนั้น
พึงถือเอาผ้าผืนใดผืนหนึ่ง ในบรรดาผ้าทั้ง-

คุณสง่า สันติปาตี
อุทิศส่วนกุศลให้ บิดา-มารดา

โสติดิย	นุห่านโจฬ	ติตถโจฬ	หลายเหล่านี้	คือ	โสสานิกะ	ผ้าตกอยู่ใน
คตปัจจาคติ	อภคิตทฬ	โคชายิต	ปาชา	ปาบณิกะ	ผ้าที่เขาทิ้งไว้ที่ทางเข้า	
อุปะจิกายิต	อุนุทฐายิต	อนุตจจันน	ตลาต	รมิยโจฬะ	ผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามตรอก	
ทสจจันน	ธชาหญ	ญุจวีร	สมณจวีร	สังการโจฬะ	ผ้าที่เขาทิ้งไว้ ณ ที่ซึ่งหยาก-	
อาภิสะกิก	อิทธิมย	ปนณิก	วาตาทญ	เยื่อ	โสติดิยะ	ผ้าเช็ดมลทินกรรม
เทวทคตติย	สามุททิตนุติ	เอเตส	อณณตร	นห่านโจฬะ	ผ้าผลัดอาบน้มนต์แล้วทิ้งไว้	
จวีร	กเหตุวา	ผาเลตวา	ทพพลญจัน	ติตถโจฬะ	ผ้าเก่าที่เขาทิ้งไว้ตามท่าอาบน้ำ	
ปหาย	ถิรฎฐานานิ	โธวิตวา	จวีร	กตวา	คตปัจจาคตะ	ผ้าถุงในปาชากลับมาแล้วทิ้ง
โปราณก	คทปติจวีร	อปเนตวา	ปริภุชิตพฬ		อักษิตทชะ	ผ้าโดนไฟไหม้บางส่วน โคชายิตะ
						ผ้าถูกโคกัก
						อุปะจิกายิตะ
						ผ้าถูกปลวกกัด
						อุนุทฐายิตะ
						ผ้าถูกหนูกัด
						อันตัจฉินนะ
						ผ้าขาดริม
						ทสจจันนะ
						ผ้าขาดชาย
						ธชาหญะ
						ผ้าที่เขาผูกไว้เป็นธง
						ญุจวีร
						ผ้าห่มจอมปลวก
						สมณจวีร
						ผ้าของภิกษุ
						อาภิสะกิกะ
						ผ้าที่ทิ้งไว้ ณ ที่ราชาภิเศก
						อิทธิมยะ
						จวีรที่สำเร็จด้วยฤทธิ์ของเอหิภิกขุ
						บันณิกะ
						ผ้าที่ตกอยู่ในระหว่างทาง
						วาตาทญะ
						ผ้าที่ลมพัดตกอยู่ในที่ไกล
						เทวทคตติยะ
						ผ้าที่

๑ ส. นห่านโจฬ.

เทวดาถวาย สวมุททียะ ผ้าที่คลื่นทะเลซัด
ขึ้นฝั่ง มาตัดแบ่งแล้วทิ้งส่วนที่เปื่อยเสีย
ซีกส่วนที่แข็งแรง ทำเป็นจีวร เปลืองกற்பติ
จีวรอันเป็นของเก่าเสีย แล้วใช้สอยเถิด.

ตตถ โสสานิกนฺติ สุสาเน ปตฺตํ.
ปาปณิกนฺติ อาปณฺทวาเร ปตฺตํ. รณฺธิยโจพฺนติ
ปุณฺณคฺคฺติเกหิ วาตฺปานนฺตเรน รณฺธิกาย
ฉทฺทิตโจพฺกํ. สงฺการโจพฺนติ สงฺการภูจฺจาเน
ฉทฺทิตโจพฺกํ. โสตฺถิยนฺติ กพฺภมลํ ปุณฺณจิตฺวา
ฉทฺทิตวคฺคฺติ. ติสฺสามจฺจมาตา กิร
สฺตสฺสทฺสสุกฺขมฺนเกน^๑ วตฺถเนน กพฺภมลํ
ปุณฺณาเปตฺวา ปัสฺสกุลิกา กณฺธิสฺสนฺตฺติ
ตฺวาลเวฬิมคฺเค ฉทฺทาเปสิ. ภิภฺขุ
ชฺเฌนฺนภฺจฺจานตฺถเมว กณฺหนฺติ. นฺหาปิตฺวา^๒
ยํ ภูตเวชฺเชหิ สฺสีสํ นฺหาปิตฺวา^๓ กาล-
กณฺธิโจพฺนติ ฉทฺเทตฺวา กจฺจนฺติ.

ในบรรดาผ้าทั้งหลายเหล่านั้น ผ้าที่
ตกอยู่ในป่าช้า ชื่อว่า โสสานิกะ. ผ้าที่ตกอยู่
ที่ทางเข้าตลาดชื่อว่า ปาปณิกะ. ผ้าที่ชน
ผู้ต้องการบุญทั้งหลายทิ้งไว้ตามตรอก ทาง
ช่องหน้าต่าง ชื่อว่า รณฺธิยโจพะ. ผ้าที่เขา
ทิ้งไว้ ณ ที่ทิ้งหยากเยื่อ ชื่อว่า สงฺการโจพะ.
ผ้าที่เขาเช็ดมลทินกรรมแล้วทิ้งไว้ ชื่อว่า
โสตฺถิยะ. มีเรื่องเล่าว่า มารดาของ
อำมาตย์ชื่อว่า ติสสะ ให้เขาใช้ผ้ามีค่าตั้ง
แสนเช็ดมลทินกรรม แล้วให้ทิ้งเสียที่หนทาง
ชื่อ ตฺวาลเวฬิ ด้วยคิดว่า ภิภฺขุที่ทรงผ้าบังสุกุล
จักถือเอา. ภิภฺขุทั้งหลาย (พบเข้า) จึงเก็บ

^๑ ฉ. สตคฺขมฺน เกน.

^๒ ม. นฺหาปิตฺวา.

^๓ ฉ. กาลกณฺธิ.....

เอาไปเพื่อใช้ปะชุน (จิวร) ตรงที่ชำรุด. ชนทั้งหลาย ที่พวกหมอเวทมนต์ให้อาบน้ำพร้อมทั้งชำระเกล้า ทั้งผ้าอันใดไว้ เพราะสำคัญว่า เป็นผ้ากาลกิณี ดังนี้ แล้วก็ไปเสียผ้านั้นชื่อว่า นทานโจพะ.

คิตถโจพนฺตี สินานคิตฺเถ^๑ ฉตฺต-
ปิโลติกา^๒ คตปัจจกตฺตนิ ยํ มนุสฺสา
สุสานํ กนฺตฺวา ปัจจกตฺตา นฺหาตฺวา^๓
ฉตฺเตนฺตี. อคฺคิทฺตฺตนิ อคฺคินา ทตฺตฺตปฺเตสฺ.
คณฺหิ มนุสฺสา ฉตฺเตนฺตี. โคชายิตา^๓
ปากฺกฺวาเนว. ตาทิสานิ ปิ หิ มนุสฺสา
ฉตฺเตนฺตี. ธชาหฺนฺตี นาวํ อภฺริยฺหนฺตา^๔
ธชฺ พฺนฺธิตฺวา อารฺยฺหนฺตี. ตํ เตสฺ
ทสฺสนาติ กุกฺกเม คเหตฺตุ วฏฺฏติ. ยมฺปิ
ยฺทฺตฺตฺมมฺยํ ธชฺ พฺนฺธิตฺวา สปิตํ, ตํ ทฺวินฺนมฺปิ
เสนํ คตกาเล คเหตฺตุ วฏฺฏติ.

ผ้าเก่าที่เขาทิ้งไว้ ณ ทำอาบน้ำ ชื่อว่า คิตถโจพะ. ชนทั้งหลายไปสุสานกลับมาอาบน้ำแล้วทิ้งผ้าใดไว้ ผ้านั้นชื่อว่า คตปัจจกตตะ. ผ้าที่ถูกไฟไหม้ในบางส่วน ชื่อว่า อคคิทตตะ. ก็ชนทั้งหลายย่อมทิ้งผ้านั้น. สำหรับผ้าถูกโคกัดเป็นต้น มีความหมายชัดเจนอยู่แล้วที่เดียว. ก็ชนทั้งหลายย่อมทิ้งผ้าแม้ที่เป็นเช่นนั้น. ผ้าที่ชนทั้งหลายเมื่อจะขึ้นเรือย่อมผูกธงแล้วขึ้นไป ชื่อว่า ธชาหฺนฺตี. ในเมื่อล่วงการเห็น (พันสายตา) ของคนเหล่านั้นไป ก็ควรจะถือเอา. แม้ผ้าใด

^๑ ฉ. นทานคิตฺเถ.
^๒ ส. ฉตฺตปิโลติกา.
^๓ ส. นหาตฺวา. ฉ. นหตฺวา.
^๔ ฉ. นาวํ อารโหนตา.

คุณสง่า สันติปาตี
อุทิศส่วนกุศลให้ บิดา-มารดา

ที่พวกพลรบผูกเป็นธง ปักไว้ในยุทธภูมิ,
ในกาลที่พวกพลรบแม่ทั้งสองฝ่าย กลับไปแล้ว
ภิกษุจะถือเอาผ้านั้นย่อมควร.

อุปัจฉิวนติ วมมิกัง ปริกขิปิตฺวา พลิกมมัม
กตํ. สมณจิวรติ ภิกขุสนฺตกํ. อาภิสัยกิกนฺติ
รณฺโณ อภิสัยกฺกาเน ฉตฺติจิวริ. อิทธิมยฺนติ
เอหิภิกขุจิวริ. ปณฺธิกนฺติ อนฺตรามคฺเค
ปตฺติกํ. ยํ ปน สามิกานํ สติสมฺโมเสน ปตฺติ,
ตํ โถกํ รกฺขิตฺวา คเหตุพฺพิ. วาทาญฺนติ
วาเตน ปหริตฺวา ทูเร ปาตฺติ, ตํ ปน
สามิกเ อปสฺสนฺเตน คเหตุํ วฏฺฏติ.
เทวทตฺติยฺนติ ยํ อนฺรุตฺตฺเถรสฺส วิย
เทวตาหิ ทินฺนํ. สามุทฺติยฺนติ สมุทฺทวิจฺหิ
ถเล อุตฺสชาติตํ?

ผ้าที่เขาแขวนรอบจอมปลวก กระทำ
พลักรรม ชื่อว่า อุปัจฉิวน. ผ้าที่เป็นของภิกษุ
ชื่อว่า สมณจิวร. ผ้าที่เขาทิ้งไว้ ณ สถานที่
อภิเชกแห่งพระราชา ชื่อว่า อาภิสัยกิกะ.
ผ้าจิวรของเอหิภิกษุ ชื่อว่า อิทธิมยะ. ผ้าที่
ตกอยู่ในระหว่างทาง ชื่อว่า ปณฺธิกะ. ส่วน
ผ้าใดที่ตกอยู่เพราะความหลงลืมสติของผู้เป็น
เจ้าของ, ภิกษุควรรักษาผ้านั้นไว้ สิ้นกาล
หนึ่งแล้วจึงค่อยถือเอา. ผ้าที่ถูกลมพัด
ให้ตกอยู่ในที่ไกล ชื่อว่า วาทาญฺ, ก็ภิกษุ
เมื่อไม่พบเจ้าของก็ควรที่จะถือเอาผ้านั้นได้.
ผ้าใดที่พวกเทวดาถวายให้ เหมือนอย่าง
ที่ถวายให้แก่พระอนรุทธเถระ ผ้านั้น ชื่อว่า
เทวทตฺติยะ. ผ้าที่ถูกคลื่นในทะเลซัดขึ้นไป
บนฝั่ง ชื่อว่า สามุทฺติยะ.

๑ ฉ. อุตฺสชาติตํ.

ยี่ ปน สัมผัส เหมาคี ทินัน, ส่วนผ้าใตที่พวกทนายกล่าววว่า พวก
 โจฬกภิกษาย วา จรมาเนหิ ลหุธิ, น ตั ซ้ำพเจ้าขอถวายแก่พระสงฆ์ ตั้งนี้แล้ว
 ปัสกุล. ภิกษุหตุติเยปี ยี่ วสฺสคฺเคน ถวายให้, หรือว่า ที่พวกภิกษุเที่ยวไปเพื่อ
 คาเหตุวา วา ทิยติ,^๑ เสนาสนจิวรี วา ภิกษาผ้าใตมา, ผ้านั้นไม่จักเป็น ผ้าบังสกุล.
 โหติ, น ตั ปัสกุล. โน คาเหตุวา^๒ แม้ในผ้าที่พวกภิกษุด้วยกันถวายให้ ผ้าใตที่
 ทินนเมว ปัสกุล. ตตุราปี ยี่ ทายเกหิ ภิกษุผู้ถวายแจกจ่ายถวายให้ตามลำดับพรรษา
 ภิกษุสฺส ปาหฺมุเล นิกฺขิตฺตํ, เตน ปน ก็ดี, เป็นเสนาสนจิวรี (จิวรีประจำ
 ภิกษุณา ปัสกุลิกสฺส หตุเถ จเปตฺวา ทินัน, เสนาสนะ) ก็ดี, ผ้านั้นไม่จักเป็นผ้าบังสกุล.
 ตั เอกโตสฺสฺสทฺธิกํ นาม. ยี่ ภิกษุโน หตุเถ ที่ไม่แจกจ่ายถวายให้เท่านั้น จักเป็นผ้า
 จเปตฺวา ทินัน, เตน ปน ปาหฺมุเล จปีตํ, บังสกุล. แม้ในผ้าที่ไม่ได้แจกจ่ายถวายให้
 ตมฺปิ เอกโตสฺสฺสทฺธิกํ. ยี่ ภิกษุโนปี ปาหฺมุเล ผ้าใตที่พวกทนายกวางถวายไว้แทบเท้า ของ
 จปีตํ, เตนปี ตเถว ทินัน, ตั อุกโตสฺสฺสทฺธิกํ. ภิกษุ (รูปหนึ่ง) แล้ว, แต่ภิกษุรูปนั้นวาง
 ยี่ หตุเถ จเปตฺวา ลหุธิ, หตุเถเยว จปีตํ, ถวายในมือของภิกษุผู้ทรงผ้าบังสกุล, ผ้านั้น
 ตั อนุกฺกฏจิวรี นาม. อิติ อิมํ ปัสกุลเกหํ ชื่อว่า บริสุทธิ์แต่ฝ่ายเดียว(เอกโตสฺสฺสทฺธิกะ).
 ญตฺวา ปัสกุลิเกน จิวรี ปริกฺขชิตพฺพนฺติ. ผ้าใตที่พวกทนายกวางถวายในมือ ของภิกษุ
 อิทเมตฺถ วิธาน. (รูปหนึ่ง), แต่ภิกษุรูปนั้นวางไว้แทบเท้า

^๑ ฉ. ทิยติ.

^๒ ฉ. คาทาเปตฺวา.

(ของภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล), แม้ผ้านั้น ชื่อว่า
 บริสุทธิ์แต่ฝ่ายเดียว. ผ้าใตที่ทายกวางถวาย
 แพบเท้าแม่ของภิกษุ, แม้ภิกษุรูปนั้นก็ถวายให้
 โดยอาการอย่างเดียวกันนั้นนั่นเอง (คือ
 แพบเท้าของภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล) ผ้านั้น
 ชื่อว่า บริสุทธิ์สองฝ่าย (อุกโตสุทธิกะ).
 ผ้าใตที่ภิกษุได้มาเพราะทายกวาง(ถวายให้)
 ในมือ, แล้วภิกษுவาง (ถวายให้) ในมือ
 (ของภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล), ผ้านั้นชื่อว่า
 ไม่ใช่จีวรอย่างอุกฤษฏ์. ภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล
 เป็นปกติ ครั้นทราบประเภทแห่งผ้าบังสุกุล
 อย่างนี้แล้ว พึงใช้สอยจีวรเถิดแล. นี้เป็น
วิธี(ปฏิบัติ)ในอุคตังคข้อนี้.

อัย ปน ปภเท, ตโย บิสุกุลิกา ส่วนต่อไปนี้เป็นประเภท, ภิกษุผู้ทรงผ้า
 อุกฤษฏโร มชฺฌิโม มุทุติ. ตตฺถ โสสานิกัเยว บังสุกุลเป็นปกติ มี ๓ จำพวกคือ ผู้ถืออย่าง
 กณฺหนฺโต อุกฤษฏโร โหติ. ปพฺพชิตอ อุกฤษฏ์ ผู้ถืออย่างกลาง (และ)ผู้ถืออย่าง
 กณฺหิสฺสตีติ^๑ ฐปีทกั กณฺหนฺโต มชฺฌิโม. อ่อน. ใน ๓ จำพวกนั้น ภิกษุผู้ถือเอาผ้าที่

^๑ ฉ. ปพฺพชิตา กณฺหิสฺสนฺตีติ, ม. ปพฺพชิตาว
 กณฺหิสฺสตีติ.

ปาทมูเล รเปตฺวา ทินฺนํ กณฺหนฺโต มุหฺติ. ตกอยู่ในป่าช้าเท่านั้น จัดเป็นผู้ถืออย่าง
อุกฤษฏ์. ผู้ถือเอาผ้าที่เขาวางไว้ เพราะ
 มุ่งหมายว่า บรรพชิตจักถือเอา จัดเป็นผู้ถือ
อย่างกลาง. ผู้ถือเอาผ้าที่เขาวางถวายให้
 แพบเท้าจักเป็นผู้ถืออย่างอ่อน.

เตสฺ ยสฺส กสฺสจฺจ อุตฺตโน รุจฺยา^๑
 ขนฺติยา คีหิ ทินฺนํ สาทิตฺกฺขณฺเ รุตฺตํ
 ภิชฺชติ. อยเมตฺถ ภโก.

ในบรรดาผู้ถือธุดงค์ทั้ง ๓ จำพวกนั้น
 ธุดงค์ของภิกษุรูปใดรูปหนึ่งยอมแตกทำลายได้
 ในขณะที่เขย็นผ้าที่พวกภิกษุเหล่านั้นถวายให้ตาม
 ความพอใจ ตามความพอใจของตน. นี้จัด
เป็นความแตกทำลายในธุดงค์ชั้น.

อัยํ ปน อานิสฺโส^๒, "ปัสฺสูกจฺวีร
 นิสฺสาย ปพฺพชฺชา"^๓ วจนฺโต นิสฺสยานุรูป-
 ปฏฺิบัติสฺสพฺภาโว, ปจฺเม อริยวํเส ปตฺวิจฺจัน,
 อารกฺขทุทฺทชาภาโว, อปรายตฺตวตฺตติตา,
 โจรภเยน อภยตา, ปรีโภกตณฺหาเยน อภาโว,

ส่วนต่อไปนี้เป็นอานิสงส์, คือ มีข้อ
 ปฏิบัติที่เหมาะสมแก่นิสัย ตามพระคำรัสที่ว่า
 "บรรพชาอาศัยผ้าบังสกุล" ดังนี้, มีความ
 ตั้งมั่นอยู่ในอริยวงศ์ข้อแรก, ไม่ต้องลำบาก
 เพราะการรักษา, มีความเป็นไปไม่เกี่ยว-

^{๑-๑} ฉ. รุจฺยา คีหิตินฺนํ.

^๒ ฉ. อัยํ ปน อานิสฺโส.

^๓ วิ. มหา. ๔/๑๕๓.

สมณสารูปปริกุขารตา, "อปฺปานี"^๑ เจว ช้องกับผู้อื่น, มีความปลอดภัยจากโจรภัย, สุลภานี จ ตานี จ อนวชฺชานี"^๒ ภาควตา ไม่มีคึดหาในการบริโภค, มีความเป็นผู้มี สำนวนิตฺตปจฺจยตา, ปาสาทิกตา, อปฺปิจฺจตาทีนั บริหารอันควรแก่สมณะ, มีความเป็นผู้มีปัจจัย ผลนิปฺผลุตติ, สมฺมาปฏิปตฺติยา อนุพฺรุหนั, ที่พระผู้มีพระภาคสรรเสริญแล้วว่า "เป็นของ ปจฺจิมาย ชนตาย ทิฏฺฐานุกตฺติอาปาทนนฺตฺติ. เล็กน้อยด้วย หาได้ง่ายด้วย และของ เหล่านั้นไม่มีโทษด้วย" ดังนี้, มีความเป็น ผู้นำเลื่อมใส, คุณทั้งหลายมีความมักน้อย เป็นต้น สำเร็จผล, มีการเพิ่มพูนสัมมา- ปฏิบัติ, ทำชุมชนผู้เกิดภายหลังให้ถึงซึ่ง ทิฏฺฐานุกตฺติ (คือ ถือเป็นแบบอย่าง).

มารเสนํ วิฆาตาย

ปัสฺสูกฺคโร ยติ

สนฺนทฺธกฺวโจ ยฺหุเช

ชตฺตฺติโย วีย โสภตฺติ.

ปหาย กาสิกาทีนั

วรวตฺถานี ธาริตํ

ยํ โลกกรฺรนา โโก ตํ

ภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล เป็นผู้สำรวจเพื่อ กำจัดมาร และเสนา ย่อมสวยงาม ประหนึ่งกษัตริย์ ผู้สวมเกราะสวยงาม อยู่ในสนามรบ ฉะนั้น. ผ้าบังสุกุลใด ที่พระผู้เป็นครูของโลก ก็ยังทรงละผ้า อันประเสริฐทั้งหลาย มีผ้าที่ทอจาก แคว้นกาสิ เป็นต้น แล้วทรงหันมาใช้

^๑ ม. อปฺปกฺขานี.

^๒ องฺ. จตุกก. ๒๑/๓๔, ขุ. อิติ. ๒๕/๓๐๘.

ปัสกูล น ธารเย.
 ตสฺมา ทิ อตฺตโน ภิกฺขุ
 ปฏิณฺฑิ สมฺนุสฺสรํ
 โยคจารานุกุลมฺหิ
 ปัสกฺุเล รโต สียาติ.

ใครจะไม่พึงทรง ผ้าบังสุกุลนั้นเล่า.
 เพราะเหตุนั้นแล ภิกษุเมื่อตามระลึก
 ถึงปณฺฑิญาของตน พึงเป็นผู้ยินดีในผ้า
 บังสุกุล อันอนุกุลต่อความประพฤติ
 โยคะเถิก ฉะนั้นแล.

อัยํ ตาว ปัสกฺุลิกงฺเค สฺมาทาน-
 วิธานปฺเปภทฺเททานิสฺสวณฺณา.

นี่เป็นการสังวรณาการสมาทาน วิธี
 (ปฏิบัติ) ประเภท ความแตกทำลาย และ
 อานิสงส์ในปัสกฺุลิกังคะก่อน.

๒. เตจวีริกงฺกถา

๒๕. ตทนนฺตรํ ปน เตจวีริกงฺกํ
 "จตุตฺถกจิวริํ ปฏิทฺธิปามิ, เตจวีริกงฺกํ
 สฺมาทียามิ"ติ อิมสฺมิ อณฺณตฺรวจเนน
 สฺมาทินฺนํ โทติ.

๒. กล่าวด้วยเตจวีริกังคะ

๒๕. ส่วนว่า ในลำดับถัดไป แต่
 ปังสุกุลิกังคะนั้น เตจวีริกังคะ ย่อมเป็นองค์ที่
 ภิกษุสมาทานด้วยคำพูดสองคำนี้ คำใดคำหนึ่ง
 ว่า "ข้าพเจ้าขอปฏิเสชจิวรผืนที่ ๔, ข้าพเจ้า
 ขอสมาทานองค์แห่งภิกษุผู้ทรงจิวร ๓ ผืน
 เป็นปกติ" ดังนี้.

คุณผล สละชีพ

อุทิศให้ นางปาน สละชีพ

เตน ปน เตจวีริเกน จีวรทุสฺส
 ลภิตฺวา ยาว อผาสุกภาเวน กาคฺ์ วา น
 สกฺโกติ, วิจารณ์กมฺ^๑ วา น ลภติ,
 สฺฐิจาที่สุ วา ยงฺกิมฺ^๒ น สมฺปชฺชติ, ตาว
 นิกฺขิปิตพฺพ. นิกฺขิตฺตปจฺจยา โทโส นตฺถิ.
 รชิตกาลโต ปน ปฏฺจาย นิกฺขิปิตฺ น วฏฺฏติ,
 ชุตฺตงฺคโจโร นาม โหติ. อิทมฺสฺส วิธาน.

อันภิกษุผู้เป็นเตจวีริกะนั้น ได้ผ้าสำหรับ
 ทำจีวรแล้วก็ควรเก็บไว้(ก่อน) ตราบเท่าที่
 ยังไม่อาจจะทำได้ เพราะความไม่สบายเสีย
 กัด, ยังไม่ได้วิจารณ์กรรม (กรรมคือการกะ
 กำหนด) กัด, เครื่องมือ มีเข็ม เป็นต้น
 อย่างไม่อย่างหนึ่ง ยังไม่พร้อมกัด้. โทษ
 เพราะการเก็บไว้เป็นปัจจัยหาไม่มี. แต่ว่า
 จำเดิมแต่กาลที่ย้อมแล้ว ไม่ควรเก็บไว้อีก,
 จะชื่อว่า เป็นชุตตงคโจรไป. นี่เป็นวิธี
 (ปฏิบัติ)แห่งภิกษุผู้เป็นเตจวีริกะนั้น.

ปเภทโต ปน อยมฺปิ ติวโร โหติ.
 ตตฺถ อุกฺกฏฺเจน รชนกาเล ปจฺม อนุตฺรวาสกั
 วา อุตฺตฺราสงฺคั วา รชิตฺวา ตํ นีวาเสตฺวา
 อิตฺรํ รชิตพฺพ. ตํ ปารุปีตฺวา สงฺฆาภี
 รชิตพฺพา. สงฺฆาภี ปน นีวาเสตฺ น วฏฺฏติ.

ภิกษุผู้เป็น เตจวีริกะ แม้ ว่าโดย
ประเภทก็มี ๓ จำพวก. ใน ๓ จำพวกนั้น
 ในเวลาที่ย้อม ภิกษุผู้^๑อย่าง^๒อกุณฺญ์ ฟังย้อม
 อนุตรวาสกหรืออุตตราสงค (อย่างใดอย่าง-
 หนึ่ง) ก่อน นุ่งผ้าฝืนที่ย้อมแล้วนั้น แล้วจึง

^๑ ฉ. วิจารณ์.

^๒ ฉ. วาสส กิณฺจ.

อิทมสฺส กามนุตเสนาสเน วตฺตํ. อารณฺณิเกน^๑
 ปน เทว เอกโต โธวิตฺวา รัชฺคํ วัฏฺฏติ.
 ยถา ปน กณฺจิ ทิสฺวา สกฺโกติ กาสาวํ
 อากทฺธิตฺวา อูปริ กาคฺคํ, เอวํ อาสนฺนญฺจาเน
 นิสฺสิทิตฺพํ. มขฺมิสฺส ปน^๒ รชนสาลาญํ
 รชนกาสาवं นาม โหติ, ตํ นิวาเสตฺวา वा
 ปารุปีตฺวา वा รชนกมฺมํ กาคฺคํ วัฏฺฏติ.
มทฺทสฺส สภากภิกฺขุณฺํ จีวรานิ นิวาเสตฺวา
 वा ปารุปีตฺวา वा รชนกมฺมํ กาคฺคํ วัฏฺฏติ.
 ตตฺตรญฺจกปจฺจตฺตรณมฺปิ ตสฺส วัฏฺฏติ. ปรีหริตฺตุ
 ปน น วัฏฺฏติ. สภากภิกฺขุณฺํ จีวรมฺปิ
 อนฺตรนฺตรรา ปรีภุณฺชิตฺตุ วัฏฺฏติ. เตจิวริกสฺส^๓
 ปน จตฺตถํ วทฺตมานํ อํสกาสาवเมว วัฏฺฏติ.
 ตํ จ โข วิตฺถารโต วิทฺตติ, ทิมโต
 ทิตฺตถเมว วัฏฺฏติ.

ย้อมผ้าผืนที่เหลือนอกนี้. ฟิงท์มผ้าที่ย้อมแล้ว
 นั้น แล้วย้อมสังฆาฏิ. แต่การจะนุ่งสังฆาฏิ
 ไม่ควร. นี้ จัดเป็นวัตรในเสนาสนะชายบ้าน
 ของภิกษุรูปนั้น. ส่วนภิกษุผู้อยู่ป่า การที่จะซัก
 แล้วย้อมผ้าทั้ง ๒ ผืนพร้อมกันก็ควร. แต่ควร
 นุ่งอยู่ ณ ที่ไกลโดยประการที่เห็นใคร ๆ
 (มาแล้ว)ก็สามารถดึงผ้ากาสาว่าจะมาคลุมข้าง
 บนตัวได้. ส่วนสำหรับผู้ถืออย่างกลาง
 ธรรมดาว่า ในโรงย้อมจะมีผ้ากาสาจะ
 สำหรับนุ่งย้อม, การที่เธอจะนุ่ง หรือห่มผ้า
 กาสาจะผืนนั้น ทำการย้อมก็ควร. สำหรับ
 ภิกษุผู้ถืออย่างอ่อน การที่เธอจะนุ่งหรือห่ม
 จีวรทั้งหลายของภิกษุผู้ชอบพอกัน ทำการย้อม
 ก็ควร. แม้ผ้าปูนอนที่มีอยู่ในเสนาสนะนั้น
 ก็ควรแก่ภิกษุผู้ถืออย่างอ่อนนั้น. แต่การที่จะ
 รักษาไว้ย้อมไม่ควร. การที่เธอจะใช้สอย

^๑ ฉ. อารณฺณเก.
^๒ ฉ. ปน-สทฺโท น ทิสฺสติ.
^๓ ฉ. ชุตฺตงฺคเตจิวริกสฺส.
^๔ ฉ. ม. อี. วตฺตมานํ.

วสุทธรค บ.ท.๑-๑๕

คุณผล สละชีพ
อุทิศให้ นางปาน สละชีพ

จีวรของพวกภิกษุผู้ชอบพอกันบ้าง เป็นระยะๆ
ไปก็ควร. ก็ผ้าที่จะเพิ่มขึ้นเป็นผ้าผืนที่ ๔
สำหรับภิกษุผู้เป็นเตจวีริกะ จะสมควรก็
เฉพาะผ้าอังสะเท่านั้น. แต่ผ้าอังสะนั้นแล
ที่กว้าง ๑ คืบ ยาว ๓ ศอกเท่านั้น จึงควร.

อิมสิ ปน ติณณปิ จตุตถกจีวร
สาทิตกขณเยว ฐตุงคิ ภิชชติ. อยเมตถ
เกโท.

ก็ธุดงค์ของภิกษุทั้ง ๓ จำพวกนี้ ย่อม
แตกทำลายในขณะที่เธอยินดีจีวรผืนที่ ๔ นั้น
เอง. นี้จัดเป็นความแตกทำลายในธุดงค์
ข้อนี้.

อัย ปน อานิสโส, เตจวีริกโก ภิกขุ
สนตุฏโจะ โหติ กายปริหาริเกน จีวรเณ.
เตนสฺส ปกฺขิโน วีย สมหาทาเยว กมนิ,
อပ္ปสมารมฺภตา, วตฺถสนฺนิธิปริวชฺชนิ,
สลฺลหุกฺวตฺติตา, อติเรกจีวรโลลูปฺปหานิ,
กบฺปิเย มตฺตการิตา, สลฺลเลขวตฺติตา,
อပ္ปิจฺจนฺตานิ ผลนฺิพฺผลตฺติติ เอวมาทโย คุณา
สมฺปชฺชนฺติติ.

ส่วนต่อไป จัดเป็นอานิสงส์, คือ คุณ
ทั้งหลายอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้เตจวีริกะ ย่อม
เป็นคนสันโดษด้วยจีวร อันเป็นเครื่องบริหาร
กาย. เพราะเหตุนั้น เธอมีการถือเอาแล้ว
นั้นเที่ยวไปได้ เหมือนอย่างนก, ได้รับความ
เป็นผู้มีสิ่งทีควรปรารภน้อย, งดเว้นการ
สะสมผ้าได้, มีความเป็นผู้ประพฤติเบา
พร้อม, ละความละโมภในอติเรกจีวรได้,

^๑ ฉ. มตตการิตาย.

วัดป่านาคนิมิตต์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มีความเป็นผู้ใช้พอประมาณในสิ่งที่เข้ากับปิยะ (สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้), มีความประพฤติชุกเกลากิเลส, คุณ มีความมักน้อย เป็นต้น สำเร็จผล เป็นต้น ย่อมถึงพร้อม.

อติเรกวตถตถุหิ ปหาย
สนธิวิวชชีโต ธิโร
สนโตสสุขรสณฺณ
ติจิวรรโ ภวติ โยคี.
ตสฺมา สปัตตจโร ปกฺขิว.
สจิวโรว โยคिवโร
สุขมนุวิจริคฺคาโม
จิวรนิยเม รติ กยิราติ.

พระโยคีผู้เป็นปราชญ์ งดเว้นการ สะสม เพราะละตัณหาในผ้าเกิน จำเป็นเสียได้ เป็นผู้สำคัญซึ่งรสของ ความสุขในความสันโทษ ทรงผ้าเพียง ๓ ผืน. เพราะเหตุนั้น พระโยคี ผู้ประเสริฐ ผู้ปรารถนาจะเที่ยวไป โดยสะดวก พึงกระทำความยินดี ใน วัตถุที่มีการกำหนดไว้ด้วยจิวร มีแต่ จิวรเท่านั้นก็เที่ยวไปได้ คุณคนผู้มีแต่ ปีกก็เที่ยวไปได้ ฉะนั้นเถิด ฉะนั้นแล.

อัย เตจิวริกงฺเก สมาทาน-
วิชานูปเภทเภทานิสฺสวณฺณา.

นี่เป็นการพรรณนาการสมாதาน วิธี (ปฏิบัติ) ประเภท ความแตกทำลาย และ อานิสงส์ในเตจิวริกังคะ.

วัดป่าภาคนิมิตต์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๓. ปิณฑปาติงคกถา

๓. กถาว่าด้วยปิณฑปาติงค

๒๖. ปิณฑปาติงคกมุปี "อติเรกลาภี
ปฏิกุชฺชปามี, ปิณฑปาติงคํ สมายิยามี"ติ
อิมสึ อณฺเฏตฺรจเนน สมายินฺนํ โทติ.

๒๖. แม้ปิณฑปาติงค ก็เป็นองค์ที่
ภิกษุสมาทาน ด้วยคำสองคำนี้คำใดคำหนึ่งว่า
"ข้าพเจ้าขอปฏิเสธอติเรกลาภ, ข้าพเจ้า
ขอสมาทานองค์แห่งภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาต เป็น
ปกติ" ดังนี้.

เตน ปน ปิณฑปาติเกน "สังฆกตฺตํ
อุทฺเทสกตฺตํ นิมนตฺตํ สลาภกตฺตํ ปกฺขิกํ
อุโปสถิกํ ปาฏิปทิกํ อากันตฺตกตฺตํ คมิกกตฺตํ
กิลานกตฺตํ กิลานุปฏฺฐากกตฺตํ วิหารกตฺตํ
ธฺรฺมกตฺตํ วารกตฺตตฺตํ^๑ติ เอตานิ จุทฺทส
กตฺตานิ น สาทิตฺตพฺพานิ. สเจ ปน
"สังฆกตฺตํ คณฺหธา"ติอาทินา นเยน อวตฺวา
"อมฺหากํ เกเห สฺโฆ ภิกฺขุ คณฺหตุ"^๑
ตุเมหฺปิ ภิกฺขุ คณฺหธา"ติ วตฺวา ทินฺนานิ
โหนติ, ตานิ สาทิตฺตํ วมฺภูติ. สฺมโต
นिरามิสฺสลากาปิ วิหาเร ปกฺกกตฺตมฺปิ
วมฺภูติเยวาติ. อิทมฺสฺส วิธานํ.

ก็ภิกษุผู้เป็นปิณฑปาติงคั้น ไม่เพียงยินดี
กัถ ๑๔ อย่างเหล่านี้ คือ "สังฆกัถ(กัถที่เข
ถวายสงฆ์) ๑, อุทเทสกัถ (กัถที่เข
เจาะจงถวายเฉพาะตัว) ๑, นิมนตกัถ
(กัถที่เขานิมนต์) ๑, สลาภกัถ (กัถที่ถวาย
โดยสลาก) ๑, ปักขิกกัถ (กัถถวายประจำ
ปักข์) ๑, อุโปสถิกกัถ (กัถถวายประจำวัน
อุโปสถ) ๑, ปาฏิปทิกกัถ (กัถถวายประจำ-
วันปาฏิบถ) ๑, อากันตฺตกัถ (กัถสำหรับภิกษุ
ผู้จะมา) ๑, คมิกกัถ (กัถสำหรับภิกษุผู้
จะไป) ๑, กิลานกัถ(กัถสำหรับภิกษุไข้) ๑,
กิลานุปฏฐากกัถ (กัถสำหรับภิกษุผู้อุปฐาก

^๑ ฉ. คณฺหาตุ, เอวมฺปริปี.

วัดป่านาคนิมิตต์
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์ เพื่อ ถวาย เป็นพุทธบูชา

ภิกษุใช้) ๑, วิหารภัก (ภักประจำวิหาร)
๑, ฐภัก (ภักประจำบ้านใกล้วัด) ๑,
วารภัก (ภักที่เขาแบ่งเวรกันถวาย)".
แต่ถ้าหากว่า ทายกไม่ได้กล่าวถวายให้
โดยนัยเป็นต้นว่า "ขอท่านทั้งหลายจงรับ
สังฆภัก" ดังนี้ (แต่) กล่าวถวายให้ว่า "ขอ
พระสงฆ์จงรับภิกษาในเรือน ของพวก
ข้าพเจ้า, แม้ท่านทั้งหลาย จงรับภิกษา"
ดังนี้, การที่ภิกษุจะยินดีภักเหล่านั้น ก็ควร.
ทั้งนิรามิสสลาจากสงฆ์ ทั้งภักที่เขาหุงใน
วิหารก็ควรเหมือนกันแล. นี้เป็นวิธี(ปฏิบัติ)
แห่งภิกษุ ผู้เป็นปิณฑปาติกันนั้น.

ประเภทโต ปน อยมปิ ติวิโร โหติ. ส่วนว่าโดยประเภท ภิกษุผู้เป็น
คตต อุกกุโ ปุโรโตปิ ปจฺจโตปิ ปิณฑปาติกันนี้ มี ๓ จำพวก. ใน ๓ จำพวก
อาหนุภิกษุมปิ^๑ คณฺหติ, ปรทฺวาเร^๒ จตุวา นั้น ภิกษุผู้ถืออย่างอุกฤษฏ์ ย่อมถือเอาแม้
ปตฺตํ คณฺหนฺตานมฺปิ เทติ, ปฏิกฺกมนเ^๓ ภิกษาที่ทายกนำมาถวายข้างหน้าก็ได้ข้างหลัง

^๑ ฉ. ปี-สทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ. ปตฺตทฺวาเร, สี. ม. ปทฺวาเร,

อี. พหิตฺวาเร.

^๓ ฉ. ปฏิกฺกมนํ, อี. ปฏิกฺกมํ.

วัดป่านาคนิมิตต์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อahrtitua tinnakhampi kadhiti, tithasi pan khititua kham n kadhiti. mximi tithasi nithitua pi kadhiti, suwatnaya pan nativasaeti. muho suwatnaya pi panthivasa pi kham orivasaeti. te ohopi serivitharsuxi n lannati, okkukho lakti. ekasmi kir kam orivasi hoti, okkukho oitree oah "ayama vasu thamsasuvanaya" ti. tesu ehok ekannamhi panute manussena nithapitoti oah. opiro mayapi panute suwatnaya ekasas kham orivasa itaki. ehi te ohopi prithina. oitro patov pidhaya jitua kanutua thamsas prithi ve theli.

ก็ได้, ยืนที่ประตูบ้านหนึ่ง ให้บาตรแก้ทายก ผู้มารับเอาไปก็ได้, รับเอาภิกษาที่เขานำมา ถวายในเวลากลับก็ได้, แต่นั่งลงแล้ว จะไม่รับภิกษา (อีก) ในวันนั้น. ภิกษุผู้ถือ อย่างกลาง แม่นั่งลงแล้วยังรับได้อีกในวันนั้น, แต่จะไม่ยอมรับนิมนต์เพื่อการฉันในวันรุ่งขึ้น. ผู้ถืออย่างอ่อน ย่อมรับภิกษาทั้งเพื่อการฉันในวันรุ่งขึ้นและในอีกวันหนึ่ง. ผู้ถือ อย่างกลาง และ อย่างอ่อน ทั้ง ๒ พวกนั้น ย่อมไม่ได้สุขในการอยู่อย่างอิสระ, ผู้ถือ อย่างอุกฤษฏ์ เท่านั้น ย่อมได้. มีเรื่องเล่าว่า มี(การเทศนา)อริยวงศ์ ในละแวกบ้านหนึ่ง, ภิกษุผู้ถืออย่างอุกฤษฏ์กล่าวกะ ๒ รูปนอกนี้ว่า "นี่แน่ะท่านทั้งหลาย พวกเราไป ฟังธรรมกันเถอะ" ดังนี้. ในภิกษุ ๒ รูปนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกล่าวว่า ท่าน ผมถูกคน ๆ หนึ่ง นิมนต์ให้ฉัน(รอ)เสียแล้ว. อีกรูปหนึ่งกล่าวว่า แม้ผมก็ยอมรับภิกษา เพื่อฉันในวันพรุ่งนี้

๑ ส. อ. อุกุกุโห ปน, ม. อุกุกุโห.

ของคน ๆ หนึ่งไว้ ดังนี้. ภิกษุทั้ง ๒ รูปนั้น จึงจัดว่า เลื่อมรอบแล้วโดยประการอย่างนี้. ภิกษุผู้ถืออย่างอุกฤษฏ์ที่เหลือ เทียวไปเพื่อ บิดบาตแต่เข้าแล้วได้ไปเสวยธรรมรส.

อิมส์ ปน คินฺณปิ สัมภตฺตาทิ-
อติเรกลาภี สาทิตฺกฺขณฺเวยว ฐตฺตํ ภิชฺชติ.
อฺยเมตถ เกโท.

ก็ธุดงค์ของภิกษุทั้ง ๓ จำพวกนี้ ย่อม แดกทำลายในขณะที่เขยย็นคือติเรกลาภ มี สัมภัตเป็นต้นนั่นเอง. นี้จักเป็นความแตก-
ทำลายในธุดงค์ข้อนี้.

อฺย ปน อานิสฺโส "ปิตฺติยาโลปโกชนิ
นิสฺสาย ปพฺพชฺชา"^๑ วจนโต นิสฺสยานุรูป-
ปฏิปตฺติสพฺภาโว, หุติเย อริยวฺเส ปตฺติจฺจัน,
อปรายตฺตวฺตฺติตา, "อฺปฺปานิ เจว สฺลภานิ
จ ตานิ จ อนวชฺชานี"^๒ ภควตา
สฺวณฺณิตปจฺจยตา, โกสชฺชนิมฺมถนตา,^๓
ปฺริสฺหุธาชฺวตา, เสขิยปฏิปตฺติปฺรณํ,
อปรโปสีตา, ปฺรานุกฺกหกริยา, มานปฺปทานํ,

ส่วนต่อไปนี้เป็นอานิสงส์ คือ มีชื่อ
ปฏิบัติที่เหมาะสมแก่นิสัย ตามพระคำรัสที่ว่า
"บรพชชาอาศัยโกชนะ คือ คำข้าวที่แสวงหา
ด้วยกำลังปล้ำแข่ง" ดังนี้, มีความตั้งมั่นอยู่ใน
อริยวงศ์ข้อที่ ๒, มีความเป็นไปไม่เกี่ยวข้องกับ
กับผู้อื่น, มีความเป็นผู้มีปัจจัย ที่พระผู้มี
พระภาคตรัสสรรเสริญแล้วว่า "เป็นของ
เล็กน้อยด้วย เป็นของหาได้ง่ายด้วย และ

^๑ วิ. มหา. ๔/๑๘๓.
^๒ อัง. จตุกก. ๒๑/๓๔, ขุ. อิติ. ๒๔/๓๐๘.
^๓ ฉ. โกสชฺชนิมฺมทฺทนตา.

รสตณฺหานิวารณํ, คณฺโปกชนปรมฺปรโกชน-
 จาริตฺตสิกฺขาบเทหิ อนาคติตฺตา,
 อปฺปิจฺจตาหิํ อนุโลมวฺตุตฺติตฺตา, สมฺมาปฏฺิบัติ-
 พฺรหฺมํ, ปจฺจมาชนตานุกมฺปนฺนติ.

ของเหล่านั้นไม่มีโทษด้วย" ดังนี้, มีการย้าย
 ความเกียจคร้านเสียได้, มีความเป็นผู้มี
 อาชีวะที่บริสุทธิ์, ได้ทำเสขิยปฏิบัติให้เต็ม,
 มีความเป็นผู้ไม่ต้องเลี้ยงดูผู้อื่น, มีการ
 กระทำที่อนุเคราะห์ต่อผู้อื่น, ละมานะได้,
 ป้องกันตัณหาในรสได้, ไม่ต้องอาบัติ เพราะ
 คณฺโปกชนสิกฺขาบท ปรมฺปรโกชนสิกฺขาบท และ
 จาริตฺตสิกฺขาบท, มีความเป็นผู้ประพฤตินุโลม
 ต่อคุณทั้งหลาย มีความมักน้อยเป็นต้น, มีการ
 เพิ่มพูนสัมมาปฏิบัติ, มีการอนุเคราะห์ชุมชน
 ผู้เกิดภายหลัง.

ปิณฺฑิตฺยาโลปสนฺตฺกุโร

อปฺรายนฺตฺตชีวิโก

ปทีนอาหารโลลฺลฺโป

โทติ จาตุทฺทิสํ ยติ.

วิโนทยติ โกสชฺชํ

อาชีวะสฺส วิสุชฺฌติ

ภิกษุผู้สำรวจ สันโทษด้วยคำข้าว อัน
 พึงแสวงหาด้วยปลีแข้ง เลี้ยงชีพไม่
 เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ละความละโมภใน
 อาหารเสียได้ จึงเป็นอยู่ได้ในถิ่นที่
 ๔ ทิศ. บรรเทาความเกียจคร้าน
 ได้ อาชีวะของเธอจึงหมดจด เพราะ

คุณพูนผล ปุชฺโติ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตสฺมา หิ นาติมณเฑยย
ภิกฺขจาร์^๑ สฺเมธโส.

ฉะนั้นแล ท่านผู้มีปัญญาดี ไม่พึงดูหมิ่น
ภิกขาจารย์.

เอวรูปสฺส หิ :

ปิณฑปาติกสฺส ภิกฺขุโน
อตุตฺถรสฺส อนนฺณโปสีโน
เทวา^๒ ปิหฺยนฺติ ตาทิโน
โน เจ ลามสีโลกสนฺนิสฺสีโตติ^๓

จริงอยู่ เทวดาทั้งหลาย ย่อมใส่ใจ
ต่อปิณฑปาติภิกขุ ผู้เป็นเช่นนั้น
ผู้เลี้ยงดูตนเอง ไม่ใช่ผู้เลี้ยงดูผู้อื่น
ผู้คงที่ ถ้าหากว่า เธอไม่เป็นผู้อาศัย
ลามและสรรเสริญแล้วไซ้ร้ ดังนั้นแล.

อัย ปิณฑปาติงฺเก สมาทานวิธานป-
ปเภทเภทานิสฺสวณฺณา.

นี่เป็นการพรรณนาการสมาทาน วิธี
(ปฏิบัติ) ประเภท ความแตกทำลาย และ
อาณิสงส์ในปิณฑปาติกังคะ.

^๑ ฉ. ภิกขาจரியาย.

^๒ ฉ. เทวาปิ.

^๓ ขุ. อ. ๒๕/๑๑๘.

๔. สप्तทานจาริกงคกถา

๒๗. สप्तทานจาริกงคกมปิ "โกลุบุปะจารี
ปฏิกุชุปามิ, สप्तทานจาริกงคัง สมามิยามิ"ติ
อิเมสสิ อณฺเฏตฺตวณฺเณ สมามินฺนํ โหติ.

เตน ปน สप्तทานจาริเกน ความทวาวเร
จตุวา ปริสฺสยาภาโว สลฺลกุเขตฺตพฺโพ. ยสฺสา
รจฺจนาย วา คาเม วา ปริสฺสโย โหติ,
ตํ ปหาย อณฺเฏตฺต จริตฺตํ วฏฺฏติ. ยสมิ
มรทวาวเร วา รจฺจนาย วา คาเม วา
กิญฺจि น ลภติ, อคฺคามสฺสณฺณํ กตฺวา อณฺเฏตฺต^๑
คณฺตพฺพํ. ยตฺถ กิญฺจิ ลภติ, ตํ ปหาย
คณฺตํ น วฏฺฏติ. อิมินา จ ภิกฺขุณา กาลตฺรํ
ปวิสิตพฺพํ, เอวํ हि อผาสฺสกุญฺจานํ ปหาย
อณฺเฏตฺต คณฺตํ สกฺขิสฺสตี. สเจ ปนสฺส
วิหาเร ทานํ เทนฺตา อนฺตรามคฺเค วา

๔. กถาว่าด้วยสप्तทานจาริกังคะ

๒๗. แม้สप्तทานจาริกังคะ ก็เป็นองค์ที่
ภิกษุสมาทานด้วยคำสองคำนี้คำใดคำหนึ่ง ว่า
"ข้าพเจ้า ขอปฏิเสธความเที่ยวไปอย่าง-
ละโมภ, ข้าพเจ้าขอสมาทานองค์แห่งภิกษุ
ผู้เที่ยวไปตามลำดับเรือนเป็นปกติ" ดังนี้.

ก็ภิกษุผู้เป็นสप्तทานจาริกังคะนั้น หยุดที่
ประตูบ้านแล้ว ฟังกำหนดความปลอดภัย
อันตราย. อันตรายมีอยู่ที่ตรอกหรือบ้านใด,
การที่ละตรอกหรือบ้านนั้นเสีย แล้วไปในที่อื่น
ย่อมควร. ไม่ได้โทษนะอะไร ๆ เลยที่ประตู
เรือนก็ดี ที่ตรอกก็ดี ในบ้านก็ดี อันใด,
ฟังทำความสำคัญว่า ไม่ใช่บ้าน แล้วไปในที่อื่น
เสีย. พอดีได้โทษนะอะไร ๆ บ้างในที่ใด,
การที่จะละที่นั้นไปย่อมไม่ควร. อนึ่ง อันภิกษุ
(ผู้เป็นสप्तทานจาริกังคะ)นี้ ฟังเข้าไปก่อน
เวลา, ด้วยว่าเมื่อเป็นอย่างนี้ เธอจักอาจที่

^๑ ฉ. อัย ปาโล น ทิสฺสตี.

อากัจจนตา มนุสสา ปตฺถิ คเหตุวา จะละสถานที่อันไม่ผาสุก แล้วไปในที่อื่นเสีย
 บิณฑปาติ เทนฺติ ฆฏฺฐติ. อิมินา จ มคฺคิ ก็ได้. ก็ถ้าหากว่าคนทั้งหลายจะถวายทาน
 คจฺจนเตนาปี ภิกฺขุชาจรเวลาຍิ สมฺปตฺตคามา ในวิหาร หรือว่ามาในระหว่างทาง รับเอา
 อนตฺติกุมิตฺวา จริตพฺพเมว. ตตฺถ อลภิตฺวา บาตรแล้วถวายบิณฑบาตแก่เธอ (การที่เธอ
 วา โถกํ ลภิตฺวา วา ความปฏิบัติปฏิบัติ จะรับไว้) ย่อมควร. ก็ภิกษุนี้แม้เมื่อจะ
 จริตพฺพนฺติ. อิทมสฺส วิธานํ. เดินทางไป ฟังเที่ยวไปไม่ละเลยบ้านที่ตนถึง
 ในเวลาภิกษาจารที่เดียว. ไม่ได้โภชนะ
 ในบ้านนั้นหรือได้นิดเดียวก็ตาม ฟังเที่ยวไป
 ตามลำดับบ้านเถิด ฉะนั้นแล. นี้เป็นวิธี
 (ปฏิบัติ) แห่งภิกษุผู้เป็นสप्तทานจาริกะนั้น.

ประเภทโต ปน อยมฺปิ ติวโร โหติ. ส่วนว่าโดยประเภท ภิกษุผู้เป็น
 ตตฺถ อุกฺกฏฺโจะ ปุโรโต อาหฺมฺภิกฺขมฺปิ สप्तทานจาริกะแม้มี ๓ จำพวก. ใน
 ปจฺจโต อาหฺมฺภิกฺขมฺปิ ปฏิกฺกมเน^๑ ออาหาริตฺวา ๓ จำพวกนั้น ภิกษุผู้ถืออย่างอุกฤษฏ์จะไม่รับ
 ทิยฺยมานมฺปิ น คณฺหติ, ปฺรทฺวาเร^๒ ปน ทั้งภิกษาที่เขานำมาข้างหน้า ทั้งภิกษาที่เขานำมา
 ปตฺถิ วิสฺสขุเชติ. อิมสฺมี หิ ธตฺตฺเว นำมาข้างหลัง ทั้งที่เขานำมาถวายในเวลา
 มหาภสฺสปตฺถเเรน สทิสฺโส นาม นตฺถิ. กลับ, แต่จะปล่อยบาตรที่ประตูบ้านหนึ่ง

^๑ ฉ. ปฏิกกมน์.

^๒ ฉ. ปตฺตทฺวาเร, อี. ม. สทฺวาเร.

ตสฺสาปิ ปตฺตวิสสุทฺตญาณเมว ปณฺณายติ? (ให้เขารับบาตรไปใส่ภิกษา นำมาถวาย).
มชฺฉิมโ ปุโรโต วา ปจฺจโต วา อาหฺมปิ วจฺฉิอยู่ ชื่อว่าผู้เป็นเช่นกับพระมหากัสสป-
 ปฏิกกมเน^๑ อาหฺมปิ คณฺหติ, ปฺรทฺวาเรปิตฺ^๒ เถระในธุดงค์ข้อนี้ห้ามไม่. แม้ที่ที่ท่านปล่อย
 ปตฺตํ วิสฺสชฺเชติ, น ปน ภิกฺขุ อากมฺยมาโน บาตรก็ยังปรากฏอยู่ที่เดียว. ภิกษุผู้ถือ
 นิสิตฺติ. เอวํ โส อุกฺกฏฺฐปิณฑปาติกสฺส อย่างกลางย่อมรับทั้งภิกษา ที่เขานำมาข้าง-
 อนุโลเมติ. มฺหุโก ตํทิวสํ นิสิตฺติวาท หนักก็ได้ข้างหลังก็ได้ ทั้งที่เขานำมาในเวลา
 อากเมติ. กลับก็ได้, ปล่อยบาตรไว้ที่ประตูบ้านหนึ่ง
 ก็ได้, แต่จะไม่นั่งคอยภิกษา. โดยประการ
 (ที่ไม่นั่งคอยภิกษา)นี้ ภิกษุผู้ถืออย่างกลางนั้น
 จักว่าคล้อยตามภิกษุ ผู้เป็นปิณฑปาติกะอย่าง
 อุกฤษฏ์. ภิกษุผู้ถืออย่างอ่อนจะนั่งคอยใน
 วันนั้นก็ได้.

อิเมสํ ปน ตินฺนํปิ โสลูปจาเร
 อุปฺปนฺนํมตฺเต ธุดงค์ ภิษชฺติ. อยเมตฺถ
เกโท.

ก็ธุดงค์ของภิกษุทั้ง ๓ จำพวกนี้ ย่อม
 แยกทำลายได้ในเพราะสักว่ามีความเที่ยวไป
 อย่างละโมภเกิดขึ้น. นี้จักเป็นความแตก-
ทำลายในธุดงค์ข้อนี้.

^๑ ขุ. อ. ๒๕/๑๑๕.

^๒ ฉ. ปฏิกกมน์.

^๓ ฉ. ปตฺตทฺวาเร, อิ. ม. สทฺวาเร.

อัย ปน อานิสส์โส, กุเลส
 นิจจนวกตา, จนุทูปมตา, กุลมจฺเจรปฺพานิ,
 สมานุกุมฺปีตา,^๑ กุลุปกาทีนวภาโว,
 อวฺหานานภินฺนุทนา, อภิหาเรน อนฺตฺถิกตา,
 อပ္ปีจฺจตาทีนํ อนุโลมวฺตุตฺตาคี.

ส่วนต่อไปนี้เป็นอานิสงส์, คือ เป็น
 ผู้ใหม่ในสกุลทั้งหลายเป็นนิตย, มีความเป็นผู้
 มีใจไม่ติดข้องเปรียบได้กับพระจันทร์, ละ
 ความตระหนี่ในสกุลเสียได้, มีความเป็นผู้
 อนุเคราะห์เหล่าสกุลเสมอกัน, ไม่มีโทษ
 ในเพราะเป็นกุลุปกภิกษุ (ภิกษุผู้เข้าถึง
 ตระกูล คือ ประจำตระกูล), หากความยินดี
 ในการเรียกชื่อมิได้, มีความเป็นผู้ไม่
 ต้องการความช่วยเหลือมาเฉพาะ (ซึ่ง
 อาหารแก่ตน), มีความเป็นผู้ประพฤตินุโลม
 ต่อคุณทั้งหลายมีความมักน้อยเป็นต้น.

จนุทูปโม นิจจนโว กุเลส
 อมจฺจรี สพฺพสมานุกุมฺโป
 กุลุปกาทีนววิปฺมุตฺโต
 โหตีธ ภิกฺขุ สप्तานจารี.
 โลลุปฺจารี ปชหาย^๒ ตสฺมา

ภิกษุผู้เป็นสप्तานจารี ในพระศาสนา
 มีใจไม่ติดข้อง เหมือนดังดวงจันทร์
 เป็นผู้ใหม่ในสกุลทั้งหลาย เป็นนิตย
 ไม่มีความตระหนี่ อนุเคราะห์สกุลทั้ง-
 ปวงได้เสมอกัน พ้นจากโทษในเพราะ

^๑ ม. สมานานุกุมฺปีตา.
^๒ ฉ. โลลุปฺจารญฺจ ปหาย,
 ม. โลลุปฺจารี สฺปหาย.

โอกุขิตฺตจฺกฺขุ ยุกมฺตฺตทสฺสี
 อากงฺขมาโน ภฺวึ เสริจาร์
 จเรยฺย ฐโร สปทานจารนฺติ.

เป็นผู้เข้าถึงสกุล. เพราะฉะนั้น
 ภิกษุผู้มีปัญญา เมื่อหวังอยู่ซึ่งการ
 เทียวไปอย่างเสรีบนแผ่นดิน ฟังเป็น
 ผู้มีจักขุทอดลงแลดูชั่วแอก ละความ
 เทียวไปอย่างละโมภ แล้วฟังเทียวไป
 ตามลำดับเรื่อนเกิด.

อัย สปทานจาริกงฺเค สมาทาน-
 วิธานปฺปเภทเภทานิสฺสวณฺณนา.

นี้จัดเป็นการพรรณนาการสมாதาน วิธี
 (ปฏิบัติ) ประเภท ความแตกทำลาย และ
 อานิสงส์ในสปทานจาริกงคะ.

๕. เอกาสนิกงคกถา

๒๘. เอกาสนิกงคฺคฺมิ "นानาสนโกชนํ
 ปฏิกฺขิปามิ, เอกาสนิกงคํ สมาทิยามิ"ติ
 อิมสึ อณฺตรวจนฺน สมาทินฺนํ โทติ.

๕. กถาว่าด้วยเอกาสนิกงคะ

๒๘. แม้เอกาสนิกงคะ ก็เป็นองค์ที่
 ภิกษุสมาทาน ด้วยคำสองคำนี้คำใดคำหนึ่งว่า
 "ข้าพเจ้าขอปฏิเสธการฉัน ณ หลาย ๆ
 อาสนะ, ข้าพเจ้าขอสมาทานองค์แห่งภิกษุ
 ผู้ฉัน ณ อาสนะเดียวเป็นปกติ" ดังนี้.

คุณพูนผล ปุชิต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เตน ปน เอกาสนิเกน อาสนสาลาญ
 นิสิตฺนเตน เถราสเน อนิสิตฺตฺวา "อิท
 มยทํ ปาปฺนิสฺสตี"ติ ปฏฺฐิรูปิ อาสนํ
 สลฺลกุเชตฺตฺวา นิสิตฺตฺพฺ. สจฺจสฺส วิปฺปกเต
 โภชเน อจฺริโย วา อุปชฺฌาโย วา
 อากจฺฉติ, อุกฺกจฺฉาย วตฺตํ กาคฺคํ วฏฺฏติ.
 ติปิฏฺกจฺจุพาทฺยตฺเถโร ปนาท "อาสนํ วา
 รกฺขเยยฺย โภชนํ วา, อคฺคญฺจ วิปฺปกตฺโภชโน,
 ตสฺมา วตฺตํ กโรตฺถ, โภชนํ ปน มา
 กฺุชฺชตฺตฺ. อิทฺมสฺส วิธานํ.

ก็ภิกษุผู้เป็นเอกาสนิกะนั้น เมื่อจะ
 นั่งในอาสนศาลา (หอฉัน) ไม่ควรนั่งบน
 อาสนะสำหรับพระเถระ พึงกำหนดคฺุอาสนะ
 ที่สมควรว่า "อาสนะนี้จักถึงแก่เรา" ดังนี้
 แล้วจึงนั่งเถิด. ถ้าหากว่าเมื่อการฉันของ
 เรายังค้างอยู่ อาจารย์หรืออุปัชฌาย์มา,
 การที่เธอจะลุกขึ้นทำวัตรย่อมควร. แต่
 พระติปิฏกจฺจุพาทฺยเถระกล่าวว่ "การนั่ง
 ก็ตาม การฉันก็ตามพึงรักษาไว้, แต่ว่า
 ภิกษุรูปนี้เป็นผู้ฉันค้างอยู่, เพราะเหตุนี้
 จงทำวัตรเถิด, แต่อย่าฉันโภชนะเลย" ดังนี้.
 นี้เป็นวิธี(ปฏิบัติ)แห่งภิกษุผู้เป็นเอกาสนิกะ.

ปภทโต ปน อยมฺปิ ติวฺโธ โทติ.
 ตตฺถ อุกฺกญฺโจ อปฺปํ วา โทตฺถ พหุํ วา,
 ยมฺหิ โภชเน หตฺถํ โอตฺวาเรติ, ตโต อคฺคญฺ
 คณฺหิตุํ น ลภติ, สจฺเจปิ มนุสฺสสา "เถเรณ
 น^๑ กิณฺจิ กฺุชฺชตฺตฺ"ติ สปริอาทินิ ออาหารนฺติ,

ส่วนว่าโดยประเภท ภิกษุผู้เอกาสนิกะ
 แม้นี้ มี ๓ จำพวก. ใน ๓ จำพวกนั้น ภิกษุ
 ผู้ถืออย่างอุกฤษฏ์ โภชนะจะมีน้อยหรือมาก
 ก็ตาม, เธอหย่อนมือลงในโภชนะใด, ย่อม
 ไม่ได้เพื่อจะรับเอาโภชนะอื่นจากโภชนะนั้น,

^๑ ก. น-สทฺโท น ทิสฺสติ.

วิสุทธิธรรมรังค บ.พ.๑-๑๖

เภสัชชุตถเมว วฏฺฏนฺติ, น ออาหารตฺถิ. มชฺฌิโม ยาว ปตฺเต ภาตฺตํ น ชียติ ตาว อณฺโณ คณฺหิตุํ ลภติ. อัยํ หิ โภชนปริยฺนติโก นาม โหติ. มฺหุโก ยาว อาสนา น วฏฺฏจติ ตาว ภาตฺตํ ลภติ. โส หิ อุกฺกปริยฺนติโก วา โหติ ยาว ปตฺตโธวํ น คณฺหติ ตาว ภาตฺตํ, อาสนปริยฺนติโก วา ยาว น วฏฺฏจติ ตาว ภาตฺตํ.

แม้หากว่า คนทั้งหลายน้อมนำโภชนะมีเนยใส เป็นต้น มา(ถวาย) เพราะคิดว่า "พระเถระยังไม่ได้ฉันอะไร ๆ" ดังนี้. (โภชนะมีเนยใส เป็นต้น) ย่อมควรเพื่อเป็นเภสัชเท่านั้น, ไม่ใช่เพื่อเป็นอาหาร. ภิกษุผู้ถืออย่างกลางย่อมได้ เพื่อจะรับเอาโภชนะอื่น トラบเท่าที่ภักในบาตรยัง(ฉัน)ไม่หมด. ก็ภิกษุผู้ถืออย่างกลางนี้ เป็นผู้ได้ชื่อว่ามิโภชนะเป็นที่สุด. ภิกษุผู้ถืออย่างอ่อน ย่อมได้เพื่อจะฉัน トラบเท่าที่ยังไม่ลุกขึ้นจากอาสนะ. ก็ภิกษุผู้ถืออย่างอ่อนนั้น ชื่อว่ามีน้ำเป็นที่สุด เพราะฉันได้トラบเท่าที่ยังไม่รับน้ำล้างบาตร, หรือชื่อว่า มีอาสนะเป็นที่สุด ก็ได้ เพราะฉันได้トラบเท่าที่ยังไม่ลุกขึ้น (จากอาสนะ).

อิเมสํ ปน ตินฺนํปิ นานาสนฺโภชนํ ภาตฺตํ กฺขณํ ฐตฺตํ กิขฺชติ. อยเมตฺถ ภโท.

ก็ธุดงค์ของภิกษุทั้ง ๓ จำพวกนี้ ย่อมแตกทำลาย ในขณะที่เธอบริโภคโภชนะต่างอาสนะ. นี่เป็นความแตกทำลายในธุดงค์ ชื่อนี้.

คุณสุพิศ พูลเพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อัย เอกาสนิงฺกะ สมาทาน-
 วิชาณุปฺเปทเภททานิสฺสวณฺณา.

นี้เป็นการพรรณนาการสมาทาน วิธี
 (ปฏิบัติ) ประเภท ความแตกทำลาย และ
 อานิสงส์ในเอกาสนิงฺกะ.

๖. ปตฺตปิณฺฑิกงฺกคคา

๒๙. ปตฺตปิณฺฑิกงฺกคคา "ทุติยกาชนั"^๑
 ปฏิกฺขิปามิ, ปตฺตปิณฺฑิกงฺกคฺ สมายิยามิ"^๑ติ
 อิมสฺส อณฺตรวจนฺน สมายินฺนํ โหติ.

เตน ปน ปตฺตปิณฺฑิกเณ ยากุปานกาเล
 ภาชเน จเปตฺวา พุชฺชเน ลหุเช พุชฺชนํ
 วา ปจฺมํ ขาทิตฺตพฺพํ, ยากุ วา ปาตพฺพา.
 สเจ ปน ยากุยฺ ปกฺขิปติ, ปุตฺติมจฺจกาติมฺหิ

๖. กล่าวด้วยปตฺตปิณฺฑิกงฺกคคะ

๒๙. แม้ปตฺตปิณฺฑิกงฺกคคะ ก็เป็นองค์ที่
 ภิกษุสมาทานด้วยคำสองคำนี้ คำใดคำหนึ่งว่า
 "ข้าพเจ้าขอปฏิเสธภาชนะที่สอง, ข้าพเจ้า
 ขอสมาทานองค์แห่งภิกษุผู้ฉันในบาตร เป็น
 ปกติ" ดังนี้.

ก็ภิกษุผู้เป็นปตฺตปิณฺฑิกงฺกคคะนั้น ในเวลา
 คัมยาคู เมื่อได้กับข้าววางไว้ในภาชนะแล้ว
 ควรฉันกับข้าวก่อนหรือคัมยาคูก่อนก็ได้. แต่
 ถ้าว่า ใส่(กับข้าว)ลงในยาคู, ยาคูจะเป็น

^๑ ฉ. ทุติยกาชนั.

ปภทโต ปน อยมปิ ตีวิโธ โหติ.
 ตตถ อุกกุจฺส อณฺตร อุจฺจุขาทนกาลา
 กจวรมฺปิ จตุเทตฺ น วฏฺฏติ. โหนนปิตฺ-
มจฺฉมฺสฺปุเวปี ภินฺทิตฺวา ชาติคฺ น วฏฺฏติ.
มชฺฉิมสฺส เอเกน หตฺถเณ ภินฺทิตฺวา ชาติคฺ
วฏฺฏติ, หตฺถโยคี นาเมส. มฺหุโก ปน
 ปตฺตโยคี นาม โหติ, ตสฺส ยํ สกุภา
โหติ ปตฺเต ปกฺขิปิตฺ, ตํ สพฺพิ หตฺถเณ วา
ทนฺเตหิ วา ภินฺทิตฺวา ชาติคฺ วฏฺฏติ.

อิมสึ ปน ติณฺณมฺปิ ทฺติยภาชนํ^๑
สาทิทกฺขณ ธฺตงฺคํ ภิชฺชติ. อยม เมตฺถ
ภโท.

อโย ปน อานิสฺสโร, นानารสฺตณฺหา-
วิโนทฺ, อตุริจฺจตฺยา ปหานํ, อาหาเร

ส่วนว่าโดยประภท ภิกษุผู้ปัดตปิตฺติกะ
 แม้นี้ มี ๓ จำพวก. ใน ๓ จำพวกนั้น สำหรับ
ภิกษุผู้ถืออย่างอุกกุญฺ การที่จะทิ้งแม้กากไป
 ย่อมไม่ควร เว้นแต่เวลาเคี้ยวอ้อย. การที่
 จะแบ่งแม้ก้อนข้าวสุก ปลา เนื้อและขนมแล้ว
 ฉั่นก็หาควรไม่. สำหรับภิกษุผู้ถืออย่างกลาง
 การที่จะใช้มือข้างหนึ่งแบ่งฉั่นก็ใช้ได้, ภิกษุ
ผู้ถืออย่างกลางนี้ ชื่อว่า เป็น หัตถโยคี.
 ส่วนภิกษุผู้ถืออย่างอ่อน ชื่อว่า เป็น ปัดตโยคี,
 สำหรับภิกษุผู้ถืออย่างอ่อนนั้น สิ่งใดที่ภิกษุอาจ
 ใส่ลงในบาตรมืออยู่, การที่ภิกษุจะใช้มือหรือ
 ฟัน แบ่งสิ่งนั้นทั้งหมด แล้วฉั่นก็ใช้ได้.

ก็ธฺตงฺคํของภิกษุทั้ง ๓ จำพวกนี้ ย่อม
 แดกทำลาย ในขณะที่เขื่อยินดีภาชนะที่สอง.
 นี้จัดเป็นความแดกทำลายในธฺตงฺคํชื่อนี้.

ส่วนต่อไปนี้เป็นอานิสฺงส, คือบรรเทา
 ตัณหา ในรสต่าง ๆ ได้, ละความมักมาก

^๑ ฉ. ทฺติยกภาชนํ.

ปโยชนมคฺคตทสฺสีตา, ฌาลกาธิปริหรณเขทา-
ภาโว, อวิกฺขิตฺตโกชิตา, อပ္ปิจฺจตาหิ
อนุโลมวฺตฺติตาติ.

ได้, มีความเป็นผู้เห็นเพียงประโยชน์ใน
อาหาร, ไม่มีความลำบากในการรักษา
ภาชนะ มีถาดเป็นต้น, มีความเป็นผู้ไม่
สอดส่ายบริโภคน, มีความประพฤตินุโลมต่อ
คุณทั้งหลาย มีความมักน้อย เป็นต้น.

นานาภาชนวิกฺเขป

หิตฺวา โอกฺขิตฺตโลจโน

ขณฺโตะ วิย มฺลานิ

รสฺตณฺหาย สฺพฺพโต.

สรูปี วิย สนฺตฺตฺตฺ

ธารณฺโต สฺมานโส

ปริกฺขฺยฺเยย อหารี

โก อณฺโณ ปตฺตปิณฑิกโกติ.

ใครอื่นเล่า ที่ละความสอดส่ายใน
ภาชนะต่าง ๆ มีนัยน์ตาทอดลง เป็น
ผู้มีวัตรดี ขุคมูลคณหาในรสได้ เหมือน
ขุคกรากไม้. มีใจงาม ทรงไว้ซึ่งความ
สันโดษ เหมือนทรงรูปกายของตน
พึงบริโภคอาหาร (บุคคลผู้นั้น) คือ
บัตตปิณฑิกภิกษุ ดังนี้แล.

อัย ปตฺตปิณฑิกงฺเก สฺมาทานวิธานปฺ-
ปเภทเภทานิสฺสวณฺณนา.

นี่เป็นการพรรณนาการสมาทาน วิธี
(ปฏิบัติ) ประเภท ความแตกทำลาย และ
อานิสงส์ในบัตตปิณฑิกังคะ.

^๑ อ. ม. ฌาลกาธิหรณ...

๗. ขลุปัจจัยฉนาคติกงกถา

๓๐. ขลุปัจจัยฉนาคติกงกมปิ "อติริตต-
โกชนํ ปฏิกุชิปามิ, ขลุปัจจัยฉนาคติกงกํ
สมาทียามิ"ติ อิมสํ อณตฺตวจเนน
สมาทินนํ โหติ.

เตน ปน ขลุปัจจัยฉนาคติเกน
ปวาเรตฺวา ปุน โกชนํ กปฺปิยํ กาเรตฺวา
น ภูชิตพฺพํ. อิทมสฺส วิธานํ.

ปะเกทโต ปน อยมปิ ติวิโร โหติ.
ตตถ อุกฺกฏฺโจะ ยสฺมา ปจฺมปิณฺฑเต ปวาราณา
นาม นตฺถิ, ตสฺมี ปน อชฺโณหฺริยมาเน
อณฺฑํ ปฏิกุชิปโต โหติ, ตสฺมา เอว
ปวาริตโต ปจฺมปิณฺฑํ อชฺโณหฺริตฺวา หุตฺติยปิณฺฑํ
น ภูชติ. มชฺฉิมโ ยสฺมี โกชนเน ปวาริตโต,
ตเทว ภูชติ. มฺหุโก ยาว อาสนา น
วฺภูจฺจติ ตาว ภูชติ.

๘. กถาวาดัวยขลุปัจจัยฉนาคติกงกถะ

๓๐. แม้ขลุปัจจัยฉนาคติกงกถะ ก็เป็นองค์
ที่ภิกษุสมาทานด้วยคำสองคำนี้คำใดคำหนึ่งว่า
"ข้าพเจ้าขอปฏิเสธอติริตตโกชนะ, ข้าพเจ้า
ขอสมาทานองค์ แห่งภิกษุผู้ไม่ฉันขลุปัจจัยฉนาคติ
เป็นปกติ" ดังนี้.

ก็ภิกษุผู้เป็นขลุปัจจัยฉนาคติขณะนั้น ห้าม
แล้วไม่ควรทำโกชนะ ให้เป็นกัปปิยะฉนอีก.
นี่เป็นวิธี(ปฏิบัติ) แห่งภิกษุผู้เป็นขลุปัจจัยฉนาคติ
ขณะนั้น.

ส่วนว่า โดยประเกท ขลุปัจจัยฉนาคติ
ฉนนี้มี ๓ จำพวก. ใน ๓ จำพวกนั้น ภิกษุ
ผู้ถืออย่างอุกฤษฏ์ เพราะเหตุที่ชื่อว่าห้าม
ในบิณฑบาตแรกหามีไม่, แต่เมื่อเขอลงมือ
กลืนกินบิณฑบาตแรก ก็เป็นอันปฏิเสธบิณฑบาต
อื่น, ฉะนั้น ภิกษุผู้ห้ามแล้วอย่างนี้กลืนกิน
บิณฑบาตแรกแล้ว ย่อมไม่ฉันบิณฑบาตที่ ๒
อีก. ภิกษุผู้ถืออย่างกลาง ห้ามแล้วใน

โกชนะใด, ฉันได้ก็แต่โกชนะนั้น เท่านั้น.
ภิกษุผู้ถืออย่างอ่อน ยังฉันได้ทราบเท่าที่ยังไม่
ลุดจากอาสนะ.

อิมลั ปน ติณฺณมฺปิ ปวาริตานํ กบฺปิยํ
กาเรตฺวา ภูตฺตกฺขณ ฐตฺตํ ภิชฺชติ.
ออยเมตถ เกโท.

ก็ธุดงค์ของภิกษุทั้ง ๓ จำพวกนี้ ผู้ห้าม
แล้ว ย่อมแตกทำลาย ในขณะที่เธอกระทำ
โกชนะให้เป็นกัฏฐิกังคะ. นี่เป็นความแตก-
ทำลายในธุดงค์ชั้นนี้.

อัยํ ปน อานิสฺโส, อนตฺริตฺตโกชนา-
ปตฺติยา พุรฺรภาโว, โอทริกตฺตภาโว,
นिरามิสฺสนฺนิธิตา, ปุน ปริเยสนาย อภาโว,
อပ္ปิจฺจตาทินิ อณุโลมวฺตฺตติตฺตาติ.

ส่วนต่อไปนี้เป็นอานิสงส์, คือ ความ
เป็นผู้ไกลจากอาบัติ เพราะการฉันอนตริตต-
โกชนะ, ไม่มีความแน่นท้อง, ไม่มีการสะสม
อามิส, ไม่ต้องแสวงหาอีก, มีความประพฤติก
อนุโลมต่อกุณทั้งหลาย มีความมักน้อยเป็นต้น.

ปริเยสนาย เขทํ น ยาทิ
น กโรติ สฺนฺนิธิ ธิโร
โอทริกตฺตํ ปชฺหติ
ขลุปัจจัยกัฏฐิกังคะ โยคิ.

พระโยคีผู้ชื่อว่า ขลุปัจจัยกัฏฐิกังคะ เป็น
ปราชญ์ ไม่ดำเนินไปสู่ความลำบาก
เพราะการแสวงหา ไม่กระทำการ
สะสม ละความเป็นผู้ทำให้ท้องแน่น
ได้.

๑ ฉ. พุรภาโว.

ตสฺมา สุกตปฺปสฺตถิ
 สนฺโตสคฺคณาทิวฺหฺมสฺสชฺชนํ
 โทเส วิธฺนิตฺตกาโม ภเชยฺย
 โยคิ ธฺตงฺกมิตฺตติ.

เพราะฉะนั้น พระโยคีผู้ใคร่จะทำจิต
 โทษทั้งหลาย ฟังเสพธุดงค์ข้อนี้ ที่
 พระสุกตทรงสรรเสริญ อันเป็น
 เหตุยังความเจริญแห่งคุณ มีคุณคือ
 ความสันโทษ เป็นต้น ให้เกิดขึ้นเกิด
 คั้งนี้แล.

อัย ชลฺปะจฺฉาภตฺติกงฺเค สฺมาทาน-
 วิธานปฺปเภทเภทานิสฺสวณฺณา.

นี่เป็นการพรรณนาการสมาทาน วิธี
 (ปฏิบัติ) ประเภท ความแตกทำลาย และ
 อานิสงส์ในชลปะฉาภตติกังคะ.

๘. อารณฺญิกงฺคกถา

๘.กถาวาดัวยอารณฺญิกงฺค

๓๑. อารณฺญิกงฺค "คามนฺตเสนาสนํ
 ปฏิกฺขิปามิ, อารณฺญิกงฺค สฺมาทียามิ"ติ
 อีเมสํ อณฺตรวจนฺน สฺมาทินฺนํ โหติ.

๓๑. แม้อารณฺญิกงฺค ก็เป็นองค์ที่ภิกษุ
 สมาทาน ด้วยคำสองคำนี้คำใดคำหนึ่งว่า
 "ข้าพเจ้า ขอปฏิเสธเสนาสนะชายบ้าน,
 ข้าพเจ้าขอสมาทานองค์ แห่งภิกษุผู้เข้าไปอยู่
 ในป่าเป็นปกติ" ดังนี้.

คุณจรุญ อยู่สมสุข

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวาย เป็นพุทธบูชา

เตน ปน อารณฺณิเกน คามนฺตเสนาสนํ
ปหาย อรณฺณเ อรุณํ อุกฺกุจาเปตพฺพํ. ตตฺถ
สทฺธิ อุกฺจาเรน คาโมเยว คามนฺตเสนาสนํ.

ก็ภิกษุผู้เป็นอารัญญิกะนั้น พึงละ
เสนาสนะชายบ้านเสีย แล้วยังอรุณให้ตั้งขึ้น
ในป่าเถิด. ในคำว่า เสนาสนะชายบ้านนั้น
บ้านพร้อมกับที่ใกล้เคียงนั่นเอง ชื่อว่า
เสนาสนะชายบ้าน.

คาโม นาม โย โกจิ เอกกุกฺกุโก
วา อเนกุกฺกุโก วา ปริกฺขิตฺโต วา
อปริกฺขิตฺโต วา สมฺนุสฺโส วา อมฺนุสฺโส
วา อนุตฺมโส อติเรกจาตฺมาสนิวิญฺโจะ โย
โกจิ สตฺถโถปิ.

บ้านมีกระท่อมหลังเดียวก็ตาม มี
กระท่อมหลายหลังก็ตาม มีรั้วล้อมก็ตาม ไม่มี
รั้วล้อมก็ตาม มีคนอยู่ก็ตาม ไม่มีคนอยู่ก็ตาม
อย่างไรอย่างหนึ่ง โดยที่สุด แม้หมู่เกวียน
หมู่โคหมู่หนึ่ง ที่จอดพักอยู่เกิน ๔ เดือน
ชื่อว่า บ้าน.

คามฺปจาโร นาม ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส
สเจ อนุราธปุรฺสฺเสว เทว อินฺทชิล
โหนติ อพฺภนฺตริเม อินฺทชิล จิตฺตสฺส
ถามมชฺฉิมสฺส ปุริสฺสสฺส เลณฺฑุปาโต? ตสฺส
ลกฺขณฺมปี^๑ ยถา ตรุณฺมฺนุสฺสา อตฺตโน พลํ

สำหรับบ้านที่มีรั้วล้อม ถ้าหากว่า
มีอินทชิล (ธรณีประตู) ๒ ชั้น เหมือนอย่าง
กรุงอนุราธปุระ สถานที่ที่กอนคินตกแห่งบุรุษ
ผู้มีกำลังปานกลาง ยืนที่อินทชิลชั้นใน(ขว้าง-
ไป) ชื่อว่า ที่ใกล้เคียงบ้าน. พระวินัยธร

^๑ ฉ. เลฑฑุปาโต, เลฑฑุสฺส.

^๒ ฉ. ปิ-สทฺโถ น ทิสฺสติ.

คุณจรรยา อยู่สมสุข

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทสฺเสนฺตา พาทุํ ปสาเรตฺวา เลณฺตุํ ๕ ึ่งหลาย กล่าวถึงลักษณะแห่งสถานที่ก่อนดิน
 ขิปฺนฺติ, เอวํ ขิตฺตสฺส เลณฺตุสฺส^๑ ตกนั้นไว้เหมือนกันว่า ได้แก่ ภายในบริเวณ
 ปตฺนญฺจานพฺพนฺตรนฺติ วินยธฺรา. สุตฺตนฺติกา ๕ ที่ตกไปแห่งก่อนดินที่เขาขว้างไป โดยอาการ
 ปน กากวารณนิยเมณ ขิตฺตสฺสชาติ วทฺนฺติ. ๕ อย่างคนหนุ่มจะแสดงกำลังของตน ก็เหยียด-
 อปริกฺขิตฺเต คาเม ยํ สพฺพปจฺจนฺติมสฺส ๕ แขนขว้างก่อนดินไป ฉะนั้น ดังนี้. ส่วน
 ฆรฺสฺส ทฺวาเร จิโต มาตุคามิ ภาชเนน ๕ อาจารย์ผู้ทรงพระสูตรทั้งหลาย กล่าวว่า
 อุทกํ ฉตฺตฺเตติ, ตสฺส ปตฺนญฺจานํ ฆรฺปจาโร. ๕ ได้แก่ ภายในบริเวณที่ตกไปแห่งก่อนดินที่เขา
 ตโต วุตฺตนฺเยน เอโก เลณฺตุปาโต คาโม, ๕ ขว้างไปโดยทำนองไล่กา ดังนี้. ในบ้านที่
 ทฺติโย คามฺปจาโร. ๕ ไม่มีรั้วล้อม มาตุคามยืนอยู่ที่ประตูเรือนหลัง
 สุกท่ายเขาทั้งหมด ใช้ภาชนะสาคน้ำาไ้ไป, ๕ สถานที่ตกไปแห่งนั้น ชื่อว่าที่ใกล้เรือน.
 ๕ ถัดจากที่ใกล้เรือนนั้นไป หนึ่ง เลณฺตุบาท
 (ระยะก่อนดินตกระยะแรก) ตามนัยที่ได้
 ๕ กล่าวแล้ว ชื่อว่า บ้าน, เลณฺตุบาทที่สอง
 ๕ ชื่อว่า ที่ใกล้บ้าน.

๒
 ๑ อรณฺโณ ปน วินยปรียาเยน ตาว ส่วน ปา โดยปริยายพระวินัยก่อน
 "๑ ปเตตฺวา คามณฺจ คามฺปจารณฺจ สพฺพเมตฺติ ท่านกล่าวว่า "ที่ซึ่งปวงยกเว้นบ้านและที่ใกล้

^๑ ฉ. เลณฺตุปาโต, เลณฺตุสฺส.

^๒ ฉ. วินยปรียาเย.

อรณณ^๑ วุตต^๑. อภิธมมปริยาเยน^๒ บ้านเสีย นี้ชื่อว่า ป่า". โดยปริยายพระ-
 "นิกขมิตฺวา พหิ อินทชীลา, สพฺพเมตฺถ อภิธรรม ท่านกล่าวว่า "ภายนอกอินทชীล
 อรณณ^๓ วุตต^๓. อิมสมิ ปน สุตฺตุนฺติก- ออกไป, ที่ทั้งหมดนี้ ชื่อว่า ป่า". ส่วนโดย
 ปริยาเยน^๔ "อารณกํ นาม เสนาสนํ ปริยายพระสูตรท่านกล่าวว่า "สถานที่มีระยะ
 ปณฺจชฺนุสฺตีกํ ปจฺฉิม^๕ อิทํ ลกฺขณํ. ตํ ไกลชัว ๕๐๐ ธนู เป็นอย่างต่ำ ชื่อว่า
 อาโรปิเตน อจฺริยธฺนุนา ปริกฺขิตฺตสฺส เสนาสนะป่า" นี้เป็นลักษณะในคำว่า ป่า นี้.
 ความสฺส อินทชীลโต อปริกฺขิตฺตสฺส เสนาสนะป่า นั้น สำหรับบ้านที่มีรั้วล้อม ฟัง
 ปจฺมเลณฺหฺปาตโต ปฏฺจาย ยาว กำหนดวัดเริ่มแต่อินทชীล สำหรับบ้านที่ไม่มี
 วิหารปริกฺเขปา มินิตฺวา ววฏฺจเปตพฺพํ. รั้วล้อม ฟังกำหนดวัดเริ่มแต่เลณฺหฺปาตแรกไป
 จนถึงรั้ววิหาร ด้วยคันธนูแห่งอาจารย์ที่
 โกงขึ้นไว้.

สเจ ปน วิหาโร อปริกฺขิตฺโต โหติ, ส่วนในอรรถกถาพระวินัย กล่าวไว้ว่า
 ยํ สพฺพปจฺมํ เสนาสนํ วา ภตฺตสาลา วา ถ้าหากว่า เป็นวิหารที่ไม่มีรั้วล้อม, เสนาสนะ
 ธฺวสนฺนิปาตภูฏานํ วา โโพธิ วา เจตียํ วา หลังแรกของทั้งหมดก็ดี โรงครัวก็ดี สถานที่
 ทูเร เจปิ เสนาสนโต โหติ, ตํ ปริกฺจเจตํ ประชุมถาวรก็ดี ต้นโพธิ์ก็ดี เจตีย์ก็ดี อันใด

^๑ วิ. มหา. ๑/๘๕.

^๒ ฉ. อภิธมมปริยาเย.

^๓ อภี. วิ. ๓๕/๓๓๘.

^๔ ฉ. สุตฺตุนฺติกปริยาเย.

^๕ วิ. มหา. ๒/๑๔๖.

คุณจรูญ อยู่สมสุข

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กตฺวา มินิตพฺพนฺติ วินยฺญจกถาสฺ วุตฺตํ. มชฺฉิมญฺญจกถายํ ปน วิหารสฺสาปี กามสฺเสว
อุปจาริ นีหริตฺวา อุภินฺนํ เลณฺหุปาตานํ
อนฺตรรา มินิตพฺพนฺติ วุตฺตํ. อิทเมตฺถ ปมาณํ.

แม้หากว่ามีอยู่ในที่ไกลจากเสนาสนะ, ก็พึง
ทำสถานทีนั้นให้เป็นขอบเขตวัดไปเถิด ดังนี้.
ส่วนในอรรถกถามัชฌิมนิกาย มีคำกล่าวไว้ว่า
ได้แก่ที่ ๆ พึงนับเอาในระหว่าง ๒ เลณฺหุปาต
จับแต่ที่ใกล้วิหารไป เหมือนอย่างจับแต่ที่
ใกล้บ้านไปนั้นแหละ ดังนี้. คำของอรรถกถา
มัชฌิมนิกายนี้ เป็นประมาณในการวัดนี้.

สเจปี อาสนฺเน คาโม โหติ,
วิหาเร จิตฺเทhi มานุสฺสกาณํ สทฺโท สยฺยติ,
ปพฺพตฺนทีอาทีหิ ปน อนฺตริตฺตฺตา น สกฺกา
อุขฺมฺ คณฺตุํ. โย ตสฺส ปกฺติมคฺโค โหติ,
สเจปี นาวาย สณฺจริตฺโพ, เตน มคฺเคน
ปณฺจชฺนฺสติกํ คเหตุพฺพํ. โย ปน
อาสนฺนคามสฺส อํกสฺมฺปาหนตฺถํ ตโต ตโต
มคฺคํ ปิทฺติ, อยํ ชุตฺตงฺคจโร โหติ.

แม้หากว่า มีบ้านอยู่ในที่ใกล้, ภิกษุขึ้น
ที่วิหารแล้ว ได้ยินเสียงของคนทั้งหลาย, แต่
ไม่อาจเดินตรงไปได้ เพราะถูกภูเขา แม่น้ำ
เป็นต้น ขวางไว้. บ้านนั้นมีทางปกคิอันใด
อยู่, แม้หากว่า จะพึงสัญจรไปได้ทางเรือ,
ภิกษุพึงถือเอาสถานที่ซึ่ง ๕๐๐ ธนู โดย
ทางนั้น. แต่ภิกษุรูปใด ปิดทางแต่ทีนั้น ๆ
เสีย เพื่อจะยังองค์แห่งบ้านใกล้วิหารให้
สำเร็จ, ภิกษุรูปนี้ ย่อมเป็นชุตงคจโรไป.

สเจ ปน อารณฺณิกสฺส ภิกฺขุโน
อุปชฺฌาโย वा อจฺริโย वा คิลาโน โหติ,
เตน อรณฺเณ สปฺปายํ อลภฺนฺเตน

อนึ่ง ถ้าหากว่า อุปัชฌาย์หรืออาจารย์
ของภิกษุผู้อยู่ป่าเป็นไข้, เธอไม่ได้สิ่งที่
เป็น สปปายะในป่า ก็พึงนำท่านไปสู่เสนาสนะ

คุณชิต ดีประวัติ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คามนุตเสนาสน์ เนตฺวา อุกฺกุฏาตพุโพ. ชายบ้านแล้วอุปัฏฐากเกิด. แต่ว่าออกไปแต่
 กาลสเสว ปน นิกฺขมิตฺวา อํกุคฺคตฺเต เข้ามีคแล้วฟัง(กลับมา). ยังอรุณให้ตั้งขึ้นใน
 จาเน อรุณ อุกฺกาเปตพุโพ. สเจ ฐานะ อันประกอบด้วยองค์. ถ้าหากว่า
 อรุณฺจฺจานเวลายํ เตสํ อาพาโธ วฑฺฒติ, อาพาธของท่านเพิ่มขึ้น ในเวลาที่อรุณตั้งขึ้น,
 เตสํเยว กิจฺจํ กาทพุโพ. น ชฺตงฺกสฺสทฺธิเกน ก็ควรทำกิจต่อท่านอย่างเดี่ยวเกิด. อย่า
 ภวิตพุพนฺติ. อิทมสฺส วิชานํ. (มุ่งจะ)เป็นผู้มีธุคงค์หมดจดเลยตั้งขึ้นแล. นี้
 เป็นวิธี(ปฏิบัติ)แห่งภิกษุผู้เป็นอารัญญิกะนั้น.

ปภทโต ปน อยมฺปิ ทิวโร โหติ. ส่วนว่าโดยประเภท ภิกษุผู้เป็น
 ตตฺถ อุกฺกฏฺเจเน สพฺพกาลํ อรุณเณ อรุณํ อารัญญิกะแม้มี ๓ จำพวก. ใน ๓ จำพวก
 อุกฺกาเปตพุโพ. มฺขนิโม จตุตทาโร วสฺสึเก นั้น ภิกษุผู้ถืออย่างอุกฤษฏ์ ฟังยังอรุณให้ตั้งขึ้น
 มาเส คามนุเต วสฺสิคฺคํ ลภติ. มฺหุโก ในป่าตลอดกาลทั้งปวงเกิด. ภิกษุผู้ถือ
 เหมนฺติเกปิ. อย่างกลาง ย่อมได้เพื่อจะอยู่ ณ เสนาสนะ
 ชายบ้าน ตลอดฤดูฝน ๔ เดือน. ภิกษุผู้ถือ
อย่างอ่อน ย่อมได้เพื่อจะอยู่(ในเสนาสนะ
 ชายบ้าน) แม้ตลอดฤดูเหมันต์ (ฤดูหนาว).

อิมสํ ปน ติณฺณมฺปิ ยถาปริจฺฉินฺเน ก็สำหรับภิกษุทั้ง ๓ จำพวกเหล่านี้
 กालเ อรุณฺโตะ อาคฺนฺตฺวา คามนุตเสนาสนเ ผู้มาจากป่าในเวลาตามที่กำหนด ฟังธรรมอยู่

คุณชิต ศีประวัตติ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวาย เป็นพุทธบูชา

ธมฺม^๑ สุนฺนทานํ อรุณ อฏฺฐิเตปิ ชุตงฺกํ ฌ เสนาสนะชายบ้าน แม้จนอรุณขึ้นรุคงก็ไม
 น ภิชฺชติ. สุตฺวา กจฺจนฺทานํ อนุตรามกุเค แตกทำลาย. พังธรรมแล้วกำลังกลับไป(ป่า)
 อฏฺฐิเตปิ น ภิชฺชติ. สเจ ปน อฏฺฐิเตปิ แม้เมื่ออรุณขึ้นในระหว่างทาง รุคงก็ไม
 ธมฺมกถิกเก มุหุตฺตํ นิปชฺชิตฺวา คมิสฺสามาติ แตกทำลาย. แต่ถ้าหากว่า แม้เมื่อพระธรรม
 นิทฺทายนฺทานํ อรุณ อฏฺฐหติ, อตฺตโน วา กถิกลุกขึ้นแล้ว เธอกคิดว่า เราขอนอนสักครู่
 รุจฺยา กามนฺตเสนาสเน อรุณ อฏฺฐาเปนฺทานํ แล้วจักไป ดังนี้ แล้วก็กลับไปจนอรุณขึ้นก็ค,
 ชุตงฺกํ ภิชฺชติ. อยเมตฺถ เกโท. ยังอรุณให้ตั้งขึ้นที่เสนาสนะชายบ้านตามความ
 ชอบใจของตนักก็ รุคงก็ยอมแตกทำลาย
 ตั้งนี้แล. นี้ จัดเป็นความแตกทำลายในรุคง
ข้อนี้.

อัย ปน อานิสฺโส, อารณฺณิกโก ภิกฺขุ
 อรณฺณสณฺณํ มนสิกรโรนฺโต ภพฺโพ อลหฺธํ
 วา สมาริ ปฏฺฐิตฺถํ ลหฺธํ วา รกฺขิตฺถํ,
 สตฺถาปิสฺส อตฺตมโน โหติ. ยถาห :
 "เตนาหํ นาคิต ตสฺส ภิกฺขุโน อตฺตมโน
 โหมิ อรณฺณวิหาเรนา"^๓ ปนฺตเสนาสน-

ส่วนต่อไป เป็นอานิสงส์, คือ ภิกษุ
 ผู้เป็นอารัญญิกะ เมื่อมนสิการความสำคัญว่า
 ป่า ย่อมเป็นผู้ควรที่จะได้สมาธิ อันยัง
 ไม่ได้ หรือรักษาสมาธิที่ได้แล้วเอาไว้, แม้
 พระศาสดา ก็ทรงเป็นผู้พอพระทัยต่อเธอ.
 เหมือนอย่างที่ตรัสไว้ว่า : "อูกร นาคิตะ

^๑ ฉ. ธมฺมสฺสวณฺ.

^๒ ฉ. อฏฺฐิเตปิ.

^๓ อญฺ. อฏฺฐก. ๒๓/๓๕๖,

อญฺ. ฉกฺก. ๒๒/๓๘๓.

คุณราตรี จุลโลบล

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวาย เป็นพุทธบูชา

วาสิโน จสฺส อสฺปายรูปาทโย จิตฺตํ น
วิกฺขิปนฺติ, วิกตสนฺตาสเ โหติ, ขีวิตนิกนฺตี
ปชหติ, ปวิเวกฺสุขรลํ อสฺสาเทติ,
ปัสฺสุกฺกาทิกภาโวปี จสฺส ปฏฺฐโรโป โหตีติ.

เพราะเหตุนี้ เราจึงเป็นผู้พอใจด้วยการ
อยู่ป่าของภิกษุรูปนั้น" ดังนี้. อนึ่ง อันตราย
ทั้งหลายมีรูปที่ไม่เป็นสัปปายะ เป็นต้น ย่อม
ทำจิตของเธอผู้อยู่เสนาสนะอันสงัด ให้
ซัดส่ายไม่ได้, เป็นผู้ปราศจากความสะอึก
กลัว, ละความเื่อยโยในชีวิตได้, ยินดีรส
ของความสุข อันเกิดจากความสงัด, และ
แม้ความเป็นภิกษุผู้ทรงผ้าบังสุกุล เป็นต้น
ย่อมเหมาะสมสำหรับเธอ.

ปวิวิตฺโต อสฺสภูโจ
ปนฺตเสนาสนเน รโต
อาราธณฺโต นาดสฺส
วนวาเสน ฆมานลํ.
เอโก อรณฺเณ นิวลํ
ยํ สุขํ ลภเต ยติ
รลํ ตสฺส น วินฺทนฺติ
อปี เทวา สนิฺนทก่า.

ภิกษุผู้สงัด ไม่คลุกคลีด้วยหมู่ ยินดีใน
เสนาสนะอันสงัด ยิ่งพระพุทฺธยของ
พระผู้เป็นนาถะ ให้ยินดีด้วยการอยู่ป่า
ได้. เข้าไปอยู่ในป่าเพียงคนเดียว
สำรวม ย่อมได้ความสุขใจ แม้พวก
เทวดาทั้งหลาย พร้อมทั้งพระอินทร์
ก็ยังไม่ได้รับรสแห่งความสุขนั้น.

ปัสฺสุกฺกญฺจ เอโสว
กวจํ วิย ธารยํ

ก็เธอผู้นี้แหละ เมื่อทรงผ้าบังสุกุล
ก็เหมือนสวมเกราะไปสู่สงครามคือป่า

คุณราตรี จุลโลบล.

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา